

ACTUARIËLE EN BEDRIJFSTECHNISCHE NOTA 2022

STICHTING SPORTFONDSEN PENSIOENFONDS

VERSIE JANUARI 2022

INHOUD

• Voorwoord.....	v
1. Inleiding.....	1
• Het fonds.....	1
• Doel van de nota	1
• Dispensatie bedrijfstakpensioenfonds.....	1
• Missie, visie en strategie	1
• Risicohouding en risicobereidheid	3
2. Organisatie.....	4
• Organisatiestructuur fonds.....	4
• Bestuur.....	5
• Sleutelfunctiehouders	5
• Dagelijkse leiding	6
• Commissies.....	6
• Verantwoordingsorgaan	6
• Visitatiecommissie (intern toezichtorgaan).....	7
• Pensioenverzekeraar.....	7
• Vermogensbeheerder/Beleggingsadministrateur	8
• Pensioenadministrateur	8
• Kernvergadering.....	8
• Accountant	8
• Adviserend Actuaris.....	8
• Certificerend Actuaris	8
3. Beheerste en integere bedrijfsvoering.....	9
• Intern beheersingssysteem.....	9
• Uitbestedingsbeleid	11
• Integriteitsbeleid	11
• Beleid Integraal Risicomanagement	12
• Beoordeling	13
4. Deelname aan de pensioenregeling	14
• Aangesloten ondernemingen.....	14
• Deelnemerschap	14
• Beëindiging van deelnemerschap.....	14
• Voortzetting van deelnemerschap	14
• Dispensatie bedrijfstakpensioenfonds.....	14
5. De inhoud van de pensioenregeling	15
• Pensioenaanspraken.....	15
• Toeslagen	15

6. Technische Voorzieningen	16
• Inleiding.....	16
• Voorziening pensioenverplichtingen (VPV).....	16
• Voorziening uitloopriscio arbeidsongeschiktheid (VUAO)	17
• Voorziening uitvoeringskosten (VUK)	17
• Voorziening aanvullende kosten (VAK).....	17
7. De waarderingsgrondslagen van de balans.....	19
• Activa	19
• Passiva.....	19
• Algemene reserve	19
8. Het toeslagbeleid	20
• Verwachte realisatie	21
• Inhalen van gemiste toeslagen en kortingen.....	22
9. Het premiebeleid	23
• Verschuldigde premie (Doorsneepremie)	23
• Kostendekkende premie.....	23
• Gedempte kostendekkende premie	24
• Beleid bij ontoereikende premie.....	24
• Realistisch en haalbaar premiebeleid	24
10. Het beleggingsbeleid.....	25
• Inleiding, beleggingsdoel	25
• Prudent person.....	25
• Investment Beliefs	26
• Strategisch beleggingsbeleid.....	28
• Huidige strategische beleggingsbeleid/strategie	29
• Beleggingsrisico's, risicobeleid en risicobeheersing.....	30
• Beleggingscyclus.....	37
• Organisatie rondom beleggingen.....	39
• Uitbesteding vermogensbeheer	40
• ESG-beleid (Verantwoord Beleggen).....	41
• Beleggen in de eigen onderneming	42
11. Vereist vermogen en sturingsmiddelen	43
• Risico's bij onverminderde uitvoering regeling	43
• Onderbouwing gekozen beleid	43
• Gewenste omvang eigen vermogen	44
• Minimaal Vereist Eigen Vermogen (MVEV)	44
• Vereist Eigen Vermogen (VEV)	44
• Risicobereidheid korte termijn	45
• Beleidsoverwegingen berekening VEV en risicobereidheid korte termijn	46
• Herstelplan	46

• ALM/Haalbaarheidstoets	47
• Kwantitatieve beschrijving van de lange termijn risicohouding	48
• Sturingsmiddelen.....	48
12. Slotopmerkingen	50
Appendix A: Actuariële grondslagen en veronderstellingen	51
• VPV vastgesteld door het fonds.....	51
• Kostendekkende premie	51
• Keuzemogelijkheden pensioenreglement	52
• VPV vastgesteld door pensioenverzekeraar	55
Appendix B: Verklaring inzake Beleggingsbeginselen	56
Appendix C: Het Financieel Crisisplan.....	67
Appendix D: De uitkomsten van (aanvangs)haalbaarheidstoets	73
Appendix E: Beleidsdocument IT	74
Appendix F: Beleidskader end user computing	75
Appendix G: Uitbestedingsbeleid	77
Appendix H: Beleidsdocument Integraal Risicomanagement.....	78

Voorwoord

Dit is de actuariële en bedrijfstechnische nota van de Stichting Sportfondsen Pensioenfonds, geldig vanaf 1 januari 2022 zoals vastgesteld in de bestuursvergadering van 26 november 2021.

In deze versie van de ABTN is rekening gehouden met de actuele wet- en regelgeving alsmede beleidswijzigingen die door het pensioenfonds zijn doorgevoerd.

Het bestuur zal de inhoud van de ABTN periodiek aan de orde stellen om te bezien of bijstelling noodzakelijk is op grond van nieuwe ontwikkelingen of herziene uitgangspunten.

Voorzitter
R.P. van Leeuwen

Secretaris
E.J. Tromp

1

Inleiding

Het fonds

De Stichting Sportfondsen Pensioenfonds (hierna te noemen: het fonds) is een ondernemingspensioenfonds van Sportfondsen Groep B.V. (hierna te noemen: SFG). In deze nota wordt, mede ten behoeve van de wettelijke verplichting ter zake, het bestuursbeleid - dat wordt gevoerd om de pensioenregeling te kunnen uitvoeren - omschreven, waarbij voornamelijk het strategische beleid zal worden weergegeven.

Doel van de nota

Dit is de actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN) van het fonds. Conform het bepaalde in artikel 145 van de Pensioenwet omschrijft de nota de wijze waarop het fonds de middelen beheert en de pensioenregeling uitvoert. Met name wordt aangegeven op welke wijze het fonds uitvoering geeft aan het bepaalde in de artikelen 25, 126 tot en met 137 en 143 van de Pensioenwet. Ook komen aan de orde de organisatiestructuur, de interne controle en de wijze en voorwaarden waarop het bestuur werkzaamheden heeft uitbesteed.

Dispensatie bedrijfstakpensioenfonds

Stichting Pensioenfonds voor de Recreatie (hierna SPR) heeft de aangesloten ondernemingen van SFG vrijstelling verleend van de verplichting tot premiebetaling aan en deelneming in SPR voor alle huidige en toekomstige werknemers, werkzaam bij de aangesloten ondernemingen.

Missie, visie en strategie

Missie

De missie van het pensioenfonds is om binnen de grenzen van zijn middelen de bij de aangesloten ondernemingen werkzame deelnemers en gewezen deelnemers en hun nabestaanden, te beschermen tegen de financiële gevolgen van ouderdom en overlijden.

Met een eigen ondernemingspensioenfonds zijn de invloed en betrokkenheid van werknemer en werkgever het grootst.

Het pensioenfonds streeft ernaar een duurzame en betrouwbare partner te zijn voor deelnemers en werkgever. Hiertoe voert het fonds een solide financieel beleid dat in overeenstemming is met wet- en regelgeving. Het vermogen wordt op een efficiënte en zo goedkoop mogelijke manier beheerd waarbij risico's goed worden gemanaged.

De pensioenregeling en de toeslagverlening zijn minstens gelijkwaardig aan de pensioenregeling en toeslagverlening van de Stichting Pensioenfonds Recreatie.

Visie

Bij een duurzaam en betrouwbaar pensioenfonds hoort een solide (financieel) beleid. Belangrijke onderdelen van het beleid zijn het premie- en toeslagbeleid, de medezeggenschap van alle belanghebbenden, de code pensioenfonds, het beleggingsbeleid en een gedegen risicomanagement- en communicatiebeleid. Het handhaven van een solide (financieel) beleid vergt veel van het bestuur. Zowel in tijd, kennis als kosten. Het voortbestaan van een eigen ondernemingspensioenfonds is dan ook niet vanzelfsprekend.

Het bestuur wil het geld van het pensioenfonds zo beheren, dat alle deelnemers nu en in de toekomst een goed pensioen krijgen. Het pensioenfonds wil de pensioenen indexeren om de koopkracht voor de deelnemers in stand te houden. De premie die door werkgever en werknemer wordt betaald is niet voldoende om de uiteindelijke pensioenen te kunnen financieren. Dit betekent dat het pensioenfonds dit behoud van koopkracht moet verdienen met beleggen. Het pensioenfonds neemt daarom weloverwogen beleggingsrisico's, omdat het van mening is dat het nemen van beleggingsrisico's, gemiddeld genomen, op de lange termijn beloond wordt met een positief rendement. Zo probeert het pensioenfonds een zo optimaal mogelijk resultaat voor haar deelnemers te realiseren. Het lopen van risico's betekent ook dat korting mogelijk is en dat koopkrachtbehoud niet vanzelfsprekend is. De hoogte van het uiteindelijke pensioen kan dus niet gegarandeerd worden.

Strategie

Het fonds voorziet in het op lange termijn verstrekken van de pensioenen en streeft hierbij naar het waardevast houden van de opgebouwde pensioenen, de ingegane pensioenen en de premievrije pensioenaanspraken.

Het fonds voert een kostenbewust beleid. Het bestuur toetst en evalueert de uitvoering van de pensioenregeling via een eigen ondernemingspensioenfonds periodiek.

De belangrijkste kenmerken van het beleid zijn:

- neem alleen risico's die je begrijpt en kunt beheersen;
- kies voor een uitvoering (administratie, vermogensbeheer en advies) die kostenefficiënt is;
- handel inzichtelijk, begrijpelijk, uitlegbaar en transparant.

Betrokkenheid van deelnemers is van groot belang voor het behoud van draagvlak en solidariteit. Duidelijke en transparante communicatie, ook over risico's, staan hoog in het vaandel. Het pensioenfonds wil de deelnemers een helder inzicht geven in hun pensioensituatie. Het bestuur draagt zorg voor voortdurende ontwikkeling van de eigen kennis en vaardigheden.

Risicohouding en risicobereidheid

Het fonds voert op basis van de uitvoeringsovereenkomst de pensioenovereenkomst uit. Hiervoor wordt door de werkgever een vastgestelde maximale premie betaald met dien verstande dat deze gelijkwaardig dient te zijn aan Recreatie.

De verschuldigde premie dient kostendekkend te zijn. Bij de bepaling van de gedempte kostendekkende premie voor de pensioenopbouw wordt uitgegaan van een maximaal verwacht portefeullierendement, zoals omschreven in hoofdstuk 9 van deze nota.

De risicohouding van het pensioenfonds is de mate waarin het fonds risico's wenst te lopen om de doelstellingen van het fonds te kunnen realiseren. De risicohouding is vastgesteld in overleg met de kernvergadering en de werkgever en afgestemd met de organen van het fonds.

De risicohouding wordt zowel kwalitatief als kwantitatief beschreven.

Kwalitatieve beschrijving: risicohouding

In de pensioenovereenkomst wordt een koopkrachtambitie (prijsindex) nagestreefd tegen een acceptabel risico.

Het beleid van het fonds is er, gegeven de huidige pensioenregeling en financieringsafspraken met de werkgever, primair op gericht om de pensioenen van alle deelnemers ten minste nominaal in stand te houden met daarnaast een duidelijk streven naar indexatie voor zowel actieven als inactieven. De zekerheidsnorm van het pensioenfonds is belangrijk, maar het toeslagstreven heeft evengoed een hoge prioriteit.

Het toeslagstreven van het pensioenfonds is voor het bestuur belangrijk. Het beleggingsbeleid (inclusief toeslagenbeleid) en premiebeleid is erop gericht om deze doelstelling te realiseren. Naar het oordeel van het bestuur rechtvaardigt het toeslagstreven juist een wat ruimere risicohouding. Het bestuur accepteert hierbij dat er een kans is dat de opgebouwde pensioenaanspraken en – rechten op enig moment gekort moeten worden.

Kwantitatieve beschrijving: risicobereidheid

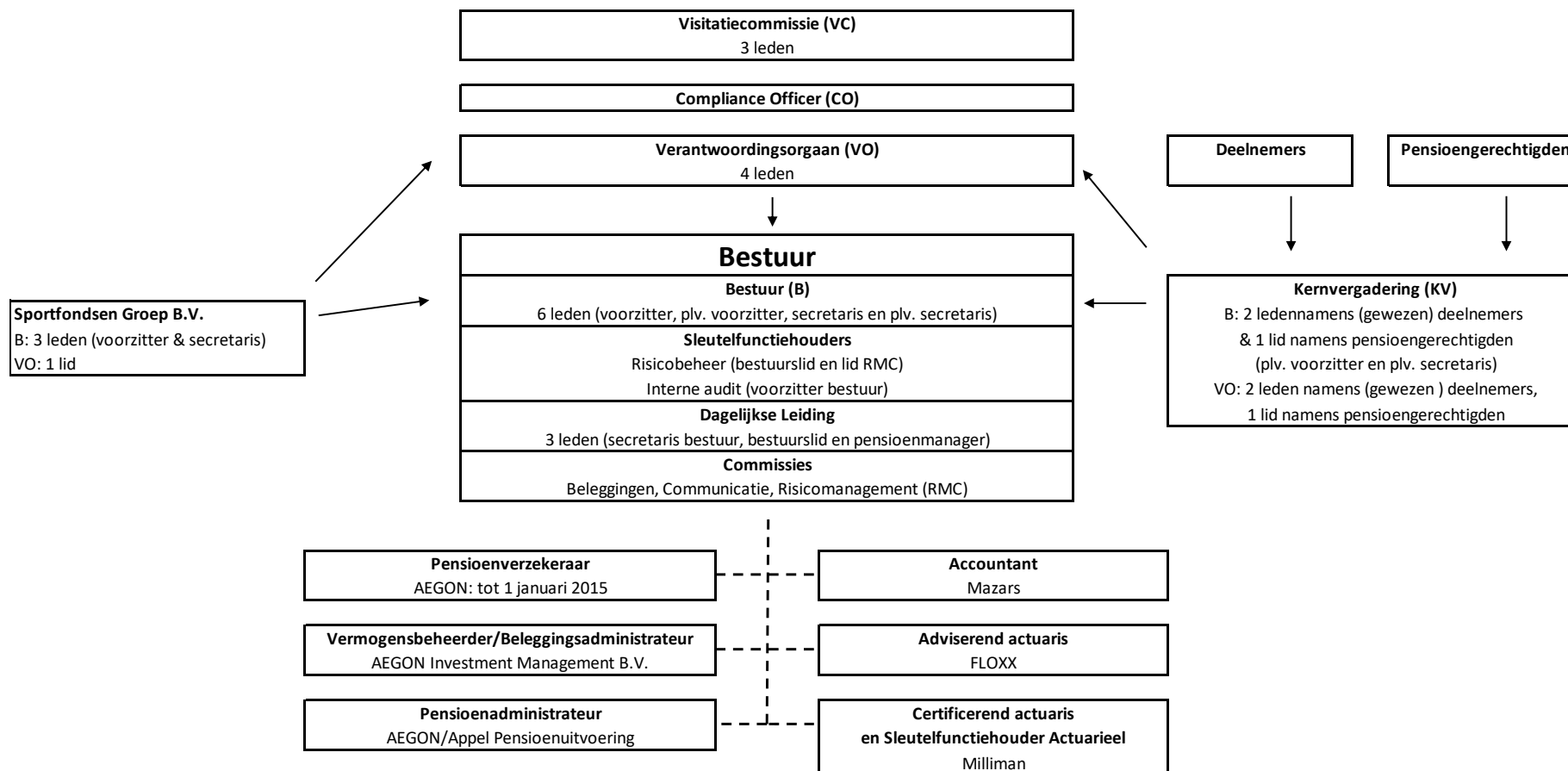
De risicobereidheid voor de korte termijn is zichtbaar in de hoogte en bandbreedtes van het vereist eigen vermogen. Voor de lange termijn komt de risicobereidheid van het fonds tot uitdrukking in de ondergrenzen uit haalbaarheidstoets. De risicobereidheid van het fonds is nader beschreven in hoofdstuk 11.

2

Organisatie

Organisatiestructuur fonds

Bestuur

Het paritair bestuur van het fonds bestaat uit zes leden. Drie leden worden voorgedragen en ontslagen door SFG. Daarnaast worden er door de kernvergadering drie leden gekozen. Twee bestuursleden worden gekozen door de aanwezige (gewezen) deelnemers en één bestuurslid wordt gekozen door de aanwezige pensioengerechtigden.

Het bestuur heeft een voorzitter, een plaatsvervangend voorzitter, een secretaris en een plaatsvervangend secretaris. De voorzitter en secretaris worden aangewezen door SFG. Zij worden benoemd voor een termijn van vier jaar en treden af volgens een door het bestuur op te maken rooster. De aftredende kan terstond worden herbenoemd voor een nieuwe termijn van vier jaar.

De plaatsvervangende voorzitter en plaatsvervangende secretaris worden door het bestuur benoemd uit de door de kernvergadering gekozen bestuursleden. De door de kernvergadering gekozen bestuursleden worden benoemd voor een termijn van vier jaar. In een tussentijdse vacature wordt op de eerstvolgende kernvergadering na het ontstaan van de vacature voorzien door verkiezing van een nieuw bestuurslid. Een tussentijds gekozen bestuurslid neemt de bestuursfunctie waar tot de dag waarop degene in wiens plaats hij is gekozen, had moeten aftreden.

Sleutelfunctiehouders

Het fonds beschikt over de sleutelfuncties risicobeheer, actuarieel en interne audit. De sleutelhouder is verantwoordelijk voor het gebied dat op grond van de Pensioenwet onder zijn of haar verantwoordelijkheid valt. De sleutelhouder Risicobeheer wordt verricht door een daartoe gekwalificeerde bestuurder. Ditzelfde geldt voor de sleutelhouder Interne audit. De sleutelhouder Actuarieel is neergelegd bij de certificerend actuaris.

De sleutelfunctiehouders worden ondersteund door vervullers van de sleutelfunctie.

Voor de risicobeheerfunctie is dit de adviseur van de Risicomanagementcommissie. De vervulling van de interne auditfunctie is uitbesteed aan een externe partij. De ondersteuning van de actuariële functie vindt plaats onder verantwoording van de sleutelfunctiehouder Actuarieel.

Dagelijkse leiding

Het bestuur heeft de dagelijkse werkzaamheden en vertegenwoordiging van het fonds overgedragen aan de Dagelijkse leiding. De Dagelijkse leiding bestaat uit twee bestuursleden en de pensioenmanager. De bevoegdheden van de Dagelijkse leiding zijn beschreven in het Reglement van het bestuur dat onderdeel is van het huishoudelijk reglement. De Dagelijkse leiding legt verantwoording af aan het bestuur over de gang van zaken en de financiële positie van het fonds.

Pensioenmanager

De pensioenmanager fungeert als secretaris van de Dagelijkse leiding en heeft tot taak het zorgdragen voor voorbereiding en uitvoering van pensioenbeleid, een actuele deelnemersadministratie bij de pensioenadministrateur alsmede het informeren en ondersteunen van belanghebbenden. De pensioenmanager bereidt de vergaderingen van het bestuur voor.

Commissies

Het bestuur heeft 3 commissies ingesteld die het bestuur ondersteunen, te weten de Beleggingscommissie (BC), Communicatiecommissie (ComCom) en de Risicomanagementcommissie (RMC).

Beleggingscommissie

Er is een Beleggingscommissie benoemd die het bestuur adviseert ten aanzien van de beleggingen. De Beleggingscommissie heeft onder meer tot taak het definiëren van de meest ideale beleggingsstructuur voor het fonds, de selectie van de vermogensbeheerder(s), de monitoring van het vermogensbeheer, alsmede de monitoring van de risico's die met de beleggingen samenhangen. De taken van de Beleggingscommissie worden omschreven in Hoofdstuk 10 van deze ABTN. De Beleggingscommissie heeft een reglement en kan worden ondersteund door een extern beleggingsadviseur.

Communicatiecommissie en Risicomanagementcommissie

Naast de Beleggingscommissie, wordt het bestuur bijgestaan door commissies die zich op permanente of ad-hoc basis verdiepen in specifieke onderwerpen.

De volgende commissies zijn benoemd:

- de Communicatiecommissie, en
- de Risicomanagementcommissie.

De commissies bestaan uit leden van het bestuur en worden waar nodig ondersteund door interne en externe deskundigen. De commissies rapporteren hun bevindingen en resultaten aan het bestuur. De Risicomanagementcommissie ondersteunt de sleutelhouder Risicobeheer bij zijn werkzaamheden. Deze sleutelhouder is lid van de Risicomanagementcommissie. De commissies hebben een reglement.

Verantwoordingsorgaan

Het fonds kent een verantwoordingsorgaan. De samenstelling van het verantwoordingsorgaan voldoet aan de vereisten die daaraan worden gesteld door de pensioenwet. Het bestuur heeft een reglement opgesteld met daarin bepalingen omtrent de samenstelling van het orgaan, de wijze waarop de leden worden verkozen, de wijze waarop het lidmaatschap van het orgaan eindigt, de voorzieningen waarover het orgaan kan beschikken en de werkwijze van het orgaan.

Het verantwoordingsorgaan heeft tot taak een oordeel te geven over het handelen van het bestuur aan de hand van het jaarverslag, de jaarrekening en andere informatie, waaronder de bevindingen van het toezichtorgaan over het door het bestuur uitgevoerde beleid, alsmede over beleidskeuzes voor de toekomst. Dit oordeel wordt, samen met de reactie van het bestuur daarop, bekend gemaakt en in het jaarverslag opgenomen.

Daarnaast heeft het verantwoordingsorgaan het recht advies uit te brengen over:

- a. het vaststellen en wijzigen van de bezoldigingsregeling voor leden van het bestuur;
- b. het wijzigen van het beleid ten aanzien van het verantwoordingsorgaan;
- c. de vorm, inrichting en samenstelling van het intern toezicht;
- d. het vaststellen en wijzigen van de reglementen ten aanzien van klachten en geschillen;
- e. het vaststellen en wijzigen van het communicatie- en voorlichtingsbeleid.

Het vragen van advies aan het verantwoordingsorgaan moet op een zodanig tijdstip geschieden dat het van wezenlijke invloed kan zijn op door het bestuur te nemen besluiten. Bij het vragen van advies wordt aan het verantwoordingsorgaan een overzicht verstrekt van de beweegredenen van het voorgenomen besluit, alsmede van de gevolgen die het besluit naar te verwachten valt voor belanghebbenden bij het fonds zal hebben.

Compliance Officer

Het fonds heeft in 2018 een compliance officer aangesteld. De compliance officer ziet toe op de implementatie, handhaving en naleving van externe wet- en regelgeving, alsmede op interne procedures. Jaarlijks rapporteert de compliance officer aan het bestuur over de stand van zaken met betrekking tot compliance binnen het fonds.

Visitatiecommissie (intern toezichtorgaan)

Onderdeel van het bestuursmodel van het fonds is het intern toezicht. Het bestuur heeft hierbij gekozen voor intern toezicht door een visitatiecommissie. De visitatiecommissie bestaat uit drie leden die door het bestuur worden benoemd en ontslagen, nadat daarover advies is gevraagd aan het verantwoordingsorgaan. Leden van de visitatiecommissie hebben verder geen banden met het pensioenfonds.

De inrichting van het intern toezicht door middel van een visitatiecommissie, de samenstelling van deze commissie, alsmede de taken en rechten van de visitatiecommissie zijn vastgelegd in de statuten en een reglement visitatiecommissie.

De visitatiecommissie heeft tot taak toezicht te houden op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het fonds. De visitatiecommissie is tenminste belast met het toezien op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenbehartiging door het bestuur en legt verantwoording af over de uitvoering van de taken aan het verantwoordingsorgaan en de werkgever en in het jaarverslag.

Pensioenverzekeraar

Het fonds heeft in het verleden de verzekeringstechnische risico's en de beleggingsrisico's herverzekerd bij AEGON.

Per 1 januari 2015 is geen nieuwe overeenkomst meer gesloten met AEGON. De lopende verzekeringen zijn premievrij gemaakt, waarbij de garantie voor de volle duur van de verzekeringen blijft gelden.

De pensioenaanspraken die worden opgebouwd vanaf 1 januari 2015, evenals de verleende toeslagen over de tot 1 januari 2015 opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten, zijn in eigen beheer genomen.

Het risico van overlijden en arbeidsongeschiktheid komt met ingang van 1 januari 2020 voor rekening van het fonds. In de periode van 1 januari 2015 tot en met 31 december 2019 was dit risico deels ondergebracht bij Zwitserleven door middel van een stop-loss verzekering.

Vermogensbeheerder/Beleggingsadministrateur

Het vermogensbeheer en de beleggingsadministratie is met ingang van 1 januari 2015 uitbesteed aan AEGON Investment Management B.V.. In het uitbestedingsbeleid van het fonds (Appendix G) heeft het bestuur de eisen die het fonds stelt aan de vermogensbeheerder en beleggingsadministrateur vastgelegd. Onderdeel hiervan zijn de rapportage-eisen die het fonds stelt.

Pensioenadministrateur

De financiële administratie en de pensioenadministratie zijn met ingang van 1 januari 2015 uitbesteed aan Appel Pensioenuitvoering B.V., de pensioenadministrateur van het fonds. De pensioenaanspraken en -rechten voor zover opgebouwd tot en met 31 december 2014 zijn ondergebracht bij de pensioenverzekeraar, (AEGON).

In het uitbestedingsbeleid van het fonds (Appendix G) heeft het bestuur de eisen die het fonds stelt aan de pensioenadministrateur vastgelegd. Onderdeel hiervan zijn de rapportage-eisen die het fonds stelt.

Kernvergadering

Het fonds kent een kernvergadering. De kernvergadering bestaat uit vertegenwoordigers namens de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden. De bevoegdheden van de kernvergadering zijn geregeld in de statuten van het fonds en het reglement voor de kernvergadering. Minimaal éénmaal per jaar legt het bestuur verantwoording af aan de kernvergadering.

Accountant

De accountant controleert jaarlijks de onder verantwoordelijkheid van het bestuur opgestelde jaarrekening. Hij doet dit overeenkomstig in Nederland algemeen aanvaarde richtlijnen met betrekking tot controleopdrachten. Volgens deze richtlijnen wordt de controle zodanig uitgevoerd dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen onjuistheden van materieel belang bevat.

Adviserend Actuaris

De adviserend actuaris woont de bestuursvergaderingen van het fonds bij en ondersteunt het bestuur bij het ontwikkelen en formuleren van het beleid van het fonds.

Certificerend Actuaris

De certificerend actuaris van het fonds controleert jaarlijks of de technische voorzieningen, conform de grondslagen van het fonds, juist zijn vastgesteld. Voorts beoordeelt de actuaris of de voorziening pensioenverplichtingen op voldoende veilige grondslagen is berekend en of deze toereikend is ter dekking van de minimumvoorziening. Hiernaast beoordeelt hij jaarlijks of de in het fonds aanwezige middelen toereikend zijn voor een continue dekking van deze minimumvoorziening. Deze certificerend actuaris is onafhankelijk van het pensioenfonds en verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, behoudens werkzaamheden als sleutelhouder Actuarieel.

De certificerend actuaris beschikt over een gedragscode over de onafhankelijkheid van de certificerend actuaris, waar bij DNB goedkeuring voor aangevraagd is.

Beheerste en integere bedrijfsvoering

Intern beheersingssysteem

Het intern beheersingssysteem berust op de verantwoordelijkheden, de bevoegdheden en de onderlinge verhoudingen van de hiervoor, in hoofdstuk 2 genoemde bij het fonds betrokken organen en instellingen.

Het fonds beschikt over reglementen en beleidsdocumenten voor de vastlegging van de bedrijfsvoering.

Huishoudelijk reglement

Het huishoudelijk reglement bevat reglementen voor het bestuur, de kernvergadering, de visitatiecommissie, het verantwoordingsorgaan en de vergoedingen.

Het bestuur neemt de besluiten ten aanzien van de pensioenregeling en de uitvoering daarvan. Het bestuur is bevoegd de vertegenwoordiging op te dragen aan ten minste twee bestuursleden gezamenlijk (het zogenaamde 4-ogen principe). Het bestuur heeft een volmacht verschaft aan de Dagelijkse Leiding, bestaande uit de secretaris van het bestuur, een bestuurslid en de pensioenmanager. De taken en bevoegdheden van het bestuur en de Dagelijkse Leiding zijn vastgelegd in het Reglement voor het bestuur dat onderdeel is van het huishoudelijk reglement van het fonds.

De Dagelijkse Leiding stelt ieder kwartaal een rapportage voor het bestuur op over (de ontwikkeling van) een aantal kengetallen van het fonds met betrekking tot dekkingsgraden, uitvoering beleggingsbeleid, uitvoeringskosten en beleggingsrisico's.

De (financiële) jaarverslaglegging van het fonds wordt met ondersteuning van de accountant en de actuaris, voorbereid door de pensioenadministrateur en de adviserend actuaris. De vermogensbeheerder/beleggingsadministrateur rapporteert inzake de ontwikkelingen binnen het gesepareerd depot.

Tenminste jaarlijks zal door het bestuur - aan de hand van het jaarverslag en de door de administrateur en adviseurs uitgebrachte rapportages - worden getoetst in hoeverre het feitelijk uitgevoerde beleid in overeenstemming is met het beoogde beleid. De samenstelling en de resultaten van de beleggingsportefeuille worden per kwartaal getoetst op basis van de kwartaalrapportage van de Dagelijkse Leiding. Maandelijks wordt door de Dagelijkse Leiding - aan de hand van een vergelijking van de te ontvangen premies en te verrichten pensioenuitkeringen - de liquiditeitspositie bepaald.

De pensioenadministrateur rapporteert tijdens de bestuursvergaderingen of voorafgaand aan de bestuursvergaderingen over de voortgang van de administratieve uitvoering en over bijzonderheden. Het bestuur van het fonds wordt door de pensioenadministrateur op de hoogte gehouden van de uitbestede en uitgevoerde werkzaamheden en ontwikkelingen op velerlei relevante gebieden. Ook wordt het bestuur door de pensioenadministrateur verzocht in voorkomende gevallen een besluit te nemen, in algemene en in individuele gevallen. De besluiten, door het bestuur genomen, worden in notulen vastgelegd.

Het bestuur geeft de visitatiecommissie jaarlijks (en incidenteel op verzoek) de opdracht het functioneren van (het bestuur van) het fonds kritisch te bezien: op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het pensioenfonds. De visitatiecommissie is ten minste belast met het toezien op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur. De visitatiecommissie rapporteert schriftelijk aan het bestuur; een samenvatting van de bevindingen en aanbevelingen van de visitatiecommissie wordt opgenomen in het jaarverslag van het fonds.

Het verantwoordingsorgaan is bevoegd om jaarlijks een oordeel te vormen over het handelen van het bestuur aan de hand van het jaarverslag, de jaarrekening en de bevindingen van de visitatiecommissie, het gevoerde beleid en de naleving van de Code Pensioenfonds en de beleidskeuzes die op de toekomst betrekking hebben. Daarnaast heeft het verantwoordingsorgaan het recht om advies te geven als omschreven in de Pensioenwet. Het bestuur dient het verzoek om advies tijdig aan te vragen. Indien het verantwoordingsorgaan van mening is dat het bestuur niet naar behoren functioneert en zich hierover heeft uitgesproken zich wenden tot de Ondernemingskamer van het gerechtshof te Amsterdam.

Geschiktheidsplan

Het fonds beschikt met betrekking tot het bestuur, het verantwoordingsorgaan, de visitatiecommissie en de sleutelfunctiehouders over een geschiktheidsplan zoals bedoeld in het bepaalde bij en krachtens artikel 106 Pensioenwet. Daarin is ook de periodieke evaluatie van het bestuur als geheel en van de individuele bestuursleden en het verantwoordingsorgaan geregeld.

Integriteitsbeleid

Voor het bestuur, de commissies, de adviseurs en personeel in dienst van c.q. werkzaam voor het fonds is een integriteitsbeleid van toepassing dat bestaat uit de gedragscode, de klokkenluidersregeling, de incidentenregeling, de geschillenregeling en de regeling ongewenst gedrag. Deze zijn opgesteld ter voorkoming van belangenconflicten en van misbruik en oneigenlijk gebruik van de bij het fonds aanwezige middelen en informatie.

Het integriteitsbeleid wordt in een apart onderdeel van dit hoofdstuk uitgebreider toegelicht.

Beleggingsbeleid

Het bestuur is verantwoordelijk voor het beleggingsbeleid (zie hoofdstuk 10). Het vermogensbeheer is uitbesteed aan de vermogensbeheerder. De vermogensbeheerder voert het beleggingsbeleid uit binnen de daarvoor gestelde richtlijnen. De vermogensbeheerder rapporteert ten minste eenmaal per kwartaal aan het bestuur over de uitvoering van het beleggingsbeleid. Het bestuur toetst de kwartaalrapportages aan de beleggingsrichtlijnen.

IT-beleid

Het fonds heeft een IT-beleid opgesteld waarmee het fonds de invulling en uitvoering van alle werkzaamheden binnen het pensioenfonds voldoen aan doelstellingen op het gebied van IT. Dit betreft kwaliteit en risicobereidheid, beschikbaarheid, beveiliging, betrouwbaarheid en continuïteit. In het IT-beleid worden de uitgangspunten beschreven en wijze waarop de risico's en het beleid worden gemonitord en geëvalueerd.

Het IT-beleid is beschreven in het concept Beleidsdocument IT en opgenomen als bijlage bij deze ABTN (appendix E). Onderdeel van het IT-beleid is het beleidskader end user computing waarin voor alle systemen is bepaald wie toegang heeft en wie bevoegd is tot het invoeren of wijzigen van de betreffende informatie. (appendix F).

Uitbestedingsbeleid

Het bestuur van het fonds heeft een aantal bedrijfsprocessen (werkzaamheden) uitbesteed die, als gevolg van de complexiteit van regelgeving en van verzekerings- en beleggingsproducten, naar haar overtuiging in plaats van uitvoering in eigen beheer effectiever en efficiënter door een externe partij of partijen kan worden verricht.

Binnen het bestuur rekenen, conform het geschiktheidsplan, tenminste twee personen in het bijzonder het uitbestedingsbeleid tot hun aandachtsgebied. Zij zijn belast met de interne coördinatie van externe partijen en toetsen of de uitvoering van de uitbesteding conform de geformuleerde uitgangspunten geschiedt. Een en ander vindt in nauw overleg plaats met die bestuursleden die zich op een specifiek werkerrein (zoals de beleggingen) richten.

Het bestuur van het fonds heeft een uitbestedingsbeleid opgesteld. Dit beleid is opgenomen in een afzonderlijk document en als bijlage opgenomen in appendix G.

De financiële administratie en de pensioenadministratie worden uitgevoerd door de pensioenadministrateur (Appel Pensioenuitvoering B.V.) van het fonds. De pensioenaanspraken en - rechten voor zover opgebouwd tot en met 31 december 2014 zijn ondergebracht bij de pensioenverzekeraar, (AEGON). Het vermogensbeheer is uitbesteed aan AEGON Investment Management B.V..

De sleutelhouder Interne audit wordt ondersteund door 4PP.

Integriteitsbeleid

Het integriteitsbeleid streeft na, het fonds onberispelijk te laten functioneren. Een gebrekkige integriteit zou betekenen dat er gevaar kan zijn voor aantasting van de reputatie van een fonds of een bedreiging van vermogen of resultaat van het fonds als gevolg van een ontoereikende naleving van hetgeen bij of krachtens de wet is voorgeschreven. Dit is onaanvaardbaar.

Aandachtsgebieden

Het integriteitsbeleid kent 3 aandachtsgebieden:

1. *Persoonlijke integriteit*, de integriteit van de personen die voor of namens het fonds actief zijn;
2. *Relationele integriteit*, de integriteit van de relaties van de personen die voor of namens het fonds actief zijn met dienstverleners en organen van het fonds;
3. *Organisatorische integriteit*, de integriteit van de organisatiestructuur

Persoonlijke integriteit

Allereerst is persoonlijke integriteit een belangrijke eigenschap van (kandidaten voor) de verschillende organen van het fonds.

Vervolgens is er de Gedragscode van het fonds. Deze omvat een stelsel van regels en richtlijnen voor bestuursleden en directe pensioenmedewerkers. Deze Gedragscode moet verstrengeling voorkomen van belangen van het pensioenfonds en de persoonlijke belangen van verbonden personen, ter vermijding van gebruik of verspreiding van koersgevoelige of andere vertrouwelijke marktinformatie c.q. van misbruik en oneigenlijk gebruik van bij het pensioenfonds voorhanden vertrouwelijke informatie en ter voorkoming van koersmanipulatie en andere misleidende handelingen. De verwachte integriteit van externe vermogensbeheerders, administrateur, actuaris, externe accountant en andere door het pensioenfonds aan te wijzen verbonden personen wordt middels contractafspraken geborgd. De Gedragscode wordt bewaakt door een Compliance Officer.

Relationele integriteit

Allereerst wenst het fonds slechts te werken met organisaties die de wijze van interne samenwerking op integere wijze hebben vormgegeven. Om tot samenwerking te kunnen komen dienen de standaarden van de bedrijven in voldoende mate overeen te komen met de hoge standaarden van SSP. Hier wordt bij de selectie van de bedrijven een groot belang aan gehecht. Vervolgens is elke samenwerking onderworpen aan een regelmatige kritische beschouwing. Te noemen zijn o.a. de regelmatige rapportages m.b.t. het niveau en de resultaten van de dienstverlening en de regelmatige gesprekken met relatiemanagers en/of directieleden. Ook de consequente toepassing van het 4-ogen principe speelt een belangrijke rol in het zekerstellen van gezonde relaties.

Organisatorische integriteit

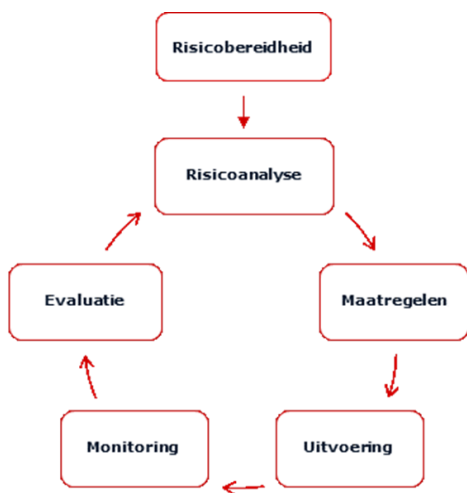
Het fonds stelt zeker dat het kennisniveau in de organen van het fonds op het vereiste niveau is. Daarmee wordt een kwalitatief goede besluitvorming van de organen zeker gesteld. Het Geschiktheidsplan speelt hierin een sleutelrol. Daarnaast is aandacht voor wettelijke ontwikkelingen een agendapunt van elke bestuurs- en overlegvergadering. Verder speelt de jaarlijkse zelf-evaluatie van het bestuur een belangrijke rol in het vaststellen van mogelijke verbeterpunten in het bestuur van het fonds.

Risicobeheersing

Het bestuur heeft een raamwerk voor integraal risicomanagement opgesteld waarin de risico's van het fonds beschreven staan met hun beheersmaatregelen. De beheersing van de integriteitsrisico's is onderdeel hiervan.

Beleid Integraal Risicomanagement

Het bestuur neemt volledige verantwoordelijkheid voor het risicomanagement. Het bestuur heeft daartoe een beleidsdocument Integraal Risico Management (IRM) opgesteld (Appendix H) Het risicomanagement is als onderdeel van de bedrijfsvoering beschreven. De bedrijfsvoering is hierbij ingedeeld in 5 aandachtsgebieden; integraal risicomanagement is onderdeel van ieder van deze aandachtsgebieden. De indeling van de bedrijfsvoering in de verschillende aandachtsgebieden leidt tot een bewuste benadering van de vorming van strategie en beleid tot en met de uitvoering, monitoring en evaluatie.

Deze opzet zorgt voor een commitment van het bestuur aan integraal en geïntegreerd risicomanagement. Bij de beleidsvorming en besluitvorming zijn risicoaspecten altijd een onderdeel. Voor het kwantificeren en categoriseren van de risico's maakt het pensioenfonds gebruik van de zogenaamde FIRM-risico's en wordt onderscheid gemaakt naar de verschillende aandachtsgebieden.

De uitgangspunten voor en de inrichting van het risicomanagement zijn in het beleidsdocument beschreven en is als bijlage opgenomen. De beleggingsrisico's zijn nader beschreven in hoofdstuk 10 Beleggingsbeleid van deze ABTN.

Beoordeling

De drie sleutelfunctiehouders beoordelen het pensioenfonds in het kader van een beheerste en integere bedrijfsvoering.

De sleutelfunctiehouders rapporteren materiele bevindingen en aanbevelingen op het gebied dat onder hun verantwoordelijkheid valt aan het bestuur, waarbij de sleutelhouders interne audit en risicobeheer tevens rapporteren aan het intern toezicht. De sleutelhouders ontlenen hun status en autoriteit aan hun specifieke kennis en ervaring. Indien er sprake is van een substantieel risico of een significante inbreuk op de voor het fonds gestelde vereisten en het bestuur niet tijdig passende corrigerende maatregelen ten aanzien hiervan treft, meldt de sleutelhouder dit aan toezichthouder DNB. In ondermeer de klokkenluidersregeling en het integriteitsbeleid van het fonds is opgenomen dat de sleutelhouder in beginsel als gevolg van deze melding niet mag worden benadeeld.

De sleutelfunctiehouders die ook bestuurder zijn rapporteren periodiek aan het bestuur en aan de visitatiecommissie. De sleutelfunctiehouder actuariel rapporteert in beginsel (alleen) aan het bestuur. In bijzondere omstandigheden zullen de sleutelfunctiehouders de toezichthouder rechtstreeks informeren.

Voor de uitvoering van de interne auditfunctie is een Intern Audit Beleid door het bestuur vastgesteld. De interne auditfunctie hanteert een auditcyclus van 3 jaar. De auditcyclus wordt uitgesplitst in drie audit jaarplannen. Jaarlijks stelt de interne auditfunctie een auditplan op voor de beoordeling van het interne controlesysteem en andere onderdelen van het vastgestelde governance systeem, met inbegrip van de uitbestede werkzaamheden. Tweemaal per jaar wordt het bestuur geïnformeerd over de voortgang van de realisatie van het auditplan.

De uitvoering van de risicobeheerfunctie is beschreven in het Beleidsdocument Integraal Risicomanagement (Appendix H).

Deelname aan de pensioenregeling

Aangesloten ondernemingen

De aangesloten onderneming is SFG, alsmede de met die onderneming in een groep verbonden ondernemingen, voor zover door SFG aangewezen en de ondernemingen die voor 1 januari 2007 zijn aangesloten voor zover niet behorend tot bedoelde groep.

Het bestuur beslist of een bepaalde rechtspersoon als aangesloten onderneming kan worden toegelaten en gehandhaafd. Het bestuur bepaalt de voorwaarden van toelating respectievelijk handhaving.

Deelnemerschap

Deelnemers zijn de werknemers die met een aangesloten onderneming een arbeidsovereenkomst zijn aangegaan.

Het deelnemerschap vangt aan op de eerste dag van de maand waarop de werknemer aan deze voorwaarden voldoet doch niet eerder dan de eerste van de maand waarin de werknemer de leeftijd van 21 jaar bereikt.

Het bestuur kan op verzoek van een aangesloten onderneming toestaan, dat een bij die onderneming in dienst zijnde werknemer die niet voldoet aan de eisen van het deelnemerschap, toch als deelnemer toetreedt.

Beëindiging van deelnemerschap

Het deelnemerschap eindigt bij overlijden van de deelnemer, bij pensionering en bij beëindiging van het dienstverband tussen de deelnemer en een aangesloten onderneming zonder dat dit dienstverband wordt gevolgd door een dienstverband met een andere aangesloten onderneming. Bovendien eindigt het deelnemerschap op het moment dat de onderneming, waarbij de betrokkene in dienst is, niet langer als aangesloten onderneming kan worden beschouwd.

Voortzetting van deelnemerschap

De deelneming eindigt niet door beëindiging van de arbeidsovereenkomst met een aangesloten onderneming vóór de pensioendatum wegens gehele of gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid in verband waarmee het fonds gehele of gedeeltelijke premievrijstelling verleent.

Het voortgezette deelnemerschap wordt uiterlijk beëindigd op de pensioendatum of de eerdere ingangsdatum van het pensioen.

Dispensatie bedrijfstakpensioenfonds

Stichting Pensioenfonds voor de Recreatie (hierna SPR) heeft de aangesloten ondernemingen van SFG vrijstelling verleend van de verplichting tot premiebetaling aan en deelneming in SPR voor alle huidige en toekomstige werknemers, werkzaam bij de aangesloten ondernemingen.

5

De inhoud van de pensioenregeling

Voor een precieze inhoud van de pensioenregeling wordt verwezen naar het pensioenreglement.

Pensioenaanspraken

De pensioenregeling is per 1 januari 2010 gewijzigd in een middelloonregeling met een voorwaardelijke toeslagverlening en een nabestaanden- en wezenpensioen op risicobasis en laatstelijk gewijzigd op 1 januari 2021. Hieronder volgt een korte samenvatting van de verzekeringstechnisch gezien belangrijkste elementen.

De pensioengrondslag is gelijk aan het pensioengevend salaris verminderd met de franchise. Het pensioengevend salaris bedraagt 12 maal het vaste maandsalaris vermeerderd met de vakantietoeslag, de dertiende maand en het salaris over de meeruren. Het pensioengevend salaris is aan een maximum gebonden en is niet hoger dan het bedrag dat is bedoeld in artikel 18ga van de Wet op de Loonbelasting 1964 (in 2022 € 114.866,-).

De franchise bedraagt per 1 januari 2022 € 14.348,-.

Het ouderdompensioen gaat in op 68-jarige leeftijd en is gelijk aan 1,500% van de voor elk deelnemersjaar vastgestelde pensioengrondslag. Het nabestaandenpensioen op risicobasis bedraagt 70% van het in uitzicht gestelde ouderdompensioen. Het wezenpensioen per kind bedraagt 14% van het in uitzicht gestelde ouderdompensioen, met verdubbeling voor volle wezen.

Indien een deelnemer geheel of gedeeltelijk arbeidsongeschikt wordt in de zin van de WIA, zal (gedeeltelijke) premievrijstelling worden verleend. De bijdrage van de deelnemer wordt in dezelfde mate vrijgesteld als de premie.

De pensioenregeling biedt de deelnemer een aantal keuzemogelijkheden. Zo heeft de deelnemer de mogelijkheid het pensioen eerder of later te laten in gaan, een variatie aan te brengen in de hoogte van het te ontvangen pensioen of een deel van het ouderdompensioen om te zetten in partnerpensioen of omgekeerd. Voor deze keuzemogelijkheden worden sexeneutrale actuariële factoren vastgesteld.

Toeslagen

De pensioenregeling kan worden omschreven als een middelloonregeling met een voorwaardelijke toeslagverlening. De voorwaardelijke toeslagverlening is afgeleid van de wijze waarop SPR haar toeslagverlening heeft vormgegeven.

De pensioenaanspraken van actieve deelnemers en gewezen deelnemers en de pensioenrechten van pensioengerechtigden (ingegane pensioenen) worden jaarlijks verhoogd met maximaal de procentuele stijging van de “consumenten prijsindex alle huishoudens”.

Het toeslagbeleid is nader uitgewerkt in hoofdstuk 8 van deze ABTN.

6

Technische Voorzieningen

Inleiding

Het fonds stelt toereikende technische voorzieningen vast met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen. De voorwaardelijke toeslagverlening maakt geen onderdeel uit van de pensioenverplichtingen.

Het fonds voert de pensioenregeling uit conform het pensioenreglement. De pensioenaanspraken tot en met 31 december 2014 zijn herverzekerd. De pensioenaanspraken opgebouwd vanaf 1 januari 2015 zijn verzekerd in eigen beheer.

De vaststelling van de technische voorzieningen geschiedt op basis van de volgende uitgangspunten:

- Berekening vindt plaats op basis van marktwaardering;
- De grondslagen zijn gebaseerd op prudente beginselen inzake overlijden, arbeidsongeschiktheid en levensverwachting;
- De methodiek en grondslag van vaststelling is van jaar op jaar consistent, tenzij juridische, demografische en/of economische omstandigheden zich hiertegen verzetten.

Het fonds kent de volgende technische voorzieningen:

- Voorziening Pensioenverplichtingen (VPV)
- Voorziening uitlooprisico arbeidsongeschiktheid (VUAO)
- Voorziening uitvoeringskosten (VUK)
- Voorziening aanvullende kosten (VAK)

Voorziening pensioenverplichtingen (VPV)

De VPV is gelijk aan de contante waarde van de opgebouwde rechten uit hoofde van de gedane pensioentoezeggingen en de bestaande pensioenovereenkomsten. Voor arbeidsongeschikten wordt, als gevolg van de verleende premievrijstelling, de contante waarde van de toekomstige pensioenopbouw in de VPV opgenomen,

De VPV wordt jaarlijks door het fonds per de balansdatum 31 december berekend op basis van de Prognosetafel AG2020. De VPV wordt door het fonds berekend met de rentetermijnstructuur zoals die door DNB gepubliceerd wordt. De pensioenen zijn continu betaalbaar verondersteld. De VPV voor het ouderdoms- en nabestaandenpensioen wordt gesteld op de contante waarde van de op de balansdatum verworven tijdsevenredige aanspraken. In deze VPV wordt rekening gehouden met de verhogingen per 1 januari na de balansdatum, indien het bestuur in het voorgaand boekjaar daartoe besloten heeft.

Bij toekenning van een pensioen ten gevolge van overlijden of arbeidsongeschiktheid wordt de contante waarde van het ingegane pensioen direct toegevoegd aan de VPV. Voor de waardering van de premievrijgestelde pensioenopbouw worden geen revalideringskansen toegepast.

De overige (actuariële) grondslagen, opslagen en veronderstellingen zijn in appendix A nader gespecificeerd en bevat tevens het beleid van het fonds voor de vaststelling van sexeneutrale actuariële factoren voor de keuzemogelijkheden in het pensioenreglement.

Voorziening uitloopriscio arbeidsongeschiktheid (VUAO)

Onderdeel van de technische voorzieningen is de VUAO. Hierin wordt met ingang van 2015 jaarlijks 4% van de verschuldigde premie gereserveerd. In geval van invalideringen wordt bij ingang arbeidsongeschiktheid (normaal gesproken na twee jaar) de contante waarde van de toekomstige pensioenopbouw ten laste van de VUAO gebracht en aan de VPV toegevoegd. Indien de VUAO op enig moment meer bedraagt dan drie keer de jaarreservering, ofwel 12% van de verschuldigde premie van dat jaar, zal het meerdere vrijvallen ten gunste van het resultaat van het fonds. Indien de VUAO minder dan 8% bedraagt zal het tekort ten laste van het resultaat van het fonds worden aangezuiverd.

Voorziening uitvoeringskosten (VUK)

De voorziening voor uitvoeringskosten is bestemd voor het geval de aangesloten onderneming op enig moment zou besluiten de pensioenregeling niet langer bij het fonds onder te brengen. Op deze wijze voorziet het bestuur in een extra voorziening welke aangewend kan worden als overbruggingsperiode dan wel als aanvulling op de excasso-voorziening indien een externe partij hiervoor een hoger bedrag rekent. De inschatting is dat deze voorziening voldoende zal zijn om het fonds gedurende twee jaar zelfstandig voort te zetten, in de daarop volgende 2 jaar het fonds af te wikkelen en het vrijwaringsrisico van de verzekeraar ter grootte van 1% van de VPV (eigen beheer) te bekostigen.

Het bestuur zal de hoogte van de VUK periodiek evalueren in samenhang met de opslag voor excassokosten. De VUK wordt jaarlijks vastgesteld. De VUK bedraagt bij aanvang € 3.522.000,- (31 december 2015).

De VUK per einde boekjaar bestaat uit:

- 2 maal de uitvoeringskosten van het boekjaar (2 jaar zelfstandig voortzetten)
- 2 maal 50% van de uitvoeringskosten van het boekjaar (in 2 jaar afwikkelen)
- Liquidatiekosten ad € 350.000
- Kosten vrijwaringsrisico ad 1% van de VPV eigen beheer

Voorziening aanvullende kosten (VAK)

In de technische voorzieningen is met ingang van 1 januari 2020 een voorziening aanvullende kosten opgenomen in aanvulling op de excassokostenopslag in de voorziening pensioenverplichtingen.

De excassokostenopslag in de voorziening pensioenverplichtingen bestaat uit twee delen, een deel voor de in herverzekering genomen verplichtingen en een deel voor de verplichtingen in eigen beheer. De kosten die worden gemaakt in eigen beheer voor de uitbetaling van pensioenen worden nog niet volledig gedekt door de opslag in de voorziening pensioenverplichtingen eigen beheer die jaarlijks vrijvalt voor de (nog lage) pensioenuitkeringen eigen beheer. Op termijn zal dit wel het geval zijn.

De voorziening aanvullende kosten wordt vastgesteld als de contante waarde van:

- De verwachte jaarlijkse kosten voor niet-actieve deelnemers
- Minus de vrijval van de excassokostenopslag uit de voorziening pensioenverplichtingen eigen beheer

Voor de berekening van de contante waarde wordt een rentegrondslag verondersteld gelijk aan de som van het rendement op de portefeuille zakelijke waarden en vastrentende waarden. Het rendement op de portefeuille wordt bepaald aan de hand van de strategische portefeuille, het wettelijk maximaal rendement parameterbesluit 2020 voor zakelijke waarden en voor vastrentende waarden de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur.

De verwachte jaarlijkse kosten bedragen per 1 januari 2020 € 200.000 op jaarbasis en wordt jaarlijks verhoogd met de prijsindex. Voor de toekomstige vrijval van de excassokosten uit de voorziening pensioenverplichtingen wordt rekening gehouden met een veronderstelde volledige jaarlijkse toeslagverlening op basis van prijsindex. De prijsindex wordt vastgesteld op het wettelijk maximale percentage prijsindex parameterbesluit 2020.

De waarderingsgrondslagen van de balans

Activa

Aan de actief zijde van de balans worden de volgende posten opgenomen:

- Obligaties worden gewaardeerd tegen marktwaarde;
- Hypotheken worden gewaardeerd tegen marktwaarde;
- Aandelen worden gewaardeerd tegen marktwaarde;
- Overige beleggingen (annuïteitenlening) tegen marktwaarde;
- Herverzekeringsdeel technische voorzieningen
Het herverzekeringsdeel technische voorzieningen is in principe gelijk aan de technische voorzieningen voor de pensioenaanspraken en -rechten voor zover opgebouwd tot en met 31 december 2014 en de reservering voor het technisch resultaat zoals deze op de passief zijde van de balans worden opgenomen;
- Vorderingen en overlopende activa
Deze post bestaat uit de vorderingen uit herverzekering en overige vorderingen.
- Overige activa
Onder deze post zijn de liquide middelen opgenomen, welke samen met de vreemde valuta in euro's worden gewaardeerd.

De beleggingen uit hoofde van het garantiecontract zijn juridisch eigendom van de pensioenverzekeraar en het economisch eigendom berust bij het fonds.

Passiva

Aan de passief zijde van de balans worden de volgende posten opgenomen:

- Stichtingskapitaal
- Wettelijke en statutaire reserves
Onder deze post is de algemene reserve opgenomen.
- Bestemmingsreserves
Hieronder vindt de reservering van het technische resultaat plaats.
- Technische voorzieningen
Zie voor de omschrijving van deze post hoofdstuk 4.
- Overige schulden en overlopende passiva

Enkele genoemde balansposten worden hieronder toegelicht.

Algemene reserve

Deze reserve dient voor de financiering van de toeslagen, het dekken van andere algemene risico's en het (Minimaal) Vereist Vermogen.

Jaarlijks wordt, nadat de TV en alle overige technische voorzieningen op een voldoende peil zijn gebracht, het resultaat van het fonds ten gunste dan wel ten laste van de algemene reserve gebracht.

Het toeslagbeleid

Op de pensioenaanspraken van actieve en gewezen deelnemers en de pensioenrechten van pensioengerechtigden (ingegane pensioenen) wordt jaarlijks toeslag verleend van maximaal de procentuele stijging van de “consumenten prijsindex alle huishoudens” (CPI, 2015=100) zoals vastgesteld door het CBS. Hierbij wordt de CPI in aanmerking genomen zoals die geldt voor oktober voorafgaande aan de indexatie ten opzichte van de CPI voor oktober van het daaraan voorafgaande jaar.

Het bestuur beslist evenwel jaarlijks in de eerstvolgende bestuursvergadering na vaststelling van de jaarrekening in hoeverre pensioenrechten en pensioenaanspraken worden aangepast. De financiële positie van het fonds, zoals blijkt uit de definitieve jaarrekening, wordt gebruikt voor het vaststellen van de hoogte van de toeslag. Het bestuur is bevoegd om gemotiveerd af te wijken van de vastgestelde methodiek voor de vaststelling van de hoogte van de te verlenen toeslag. Ook heeft het bestuur de mogelijkheid om, eerder dan het moment van vaststelling van de jaarrekening, te besluiten tot het verlenen van maximale toeslagen op grond van de financiële positie.

Voor deze voorwaardelijke toeslagverlening is geen reserve gevormd en wordt geen premie betaald. De toeslagverlening wordt uit beleggingsrendement gefinancierd. Hierbij wordt de te verlenen toeslag gemaximeerd op het percentage dat volgt uit de in het financieel toetsingskader vastgelegde berekeningsmethodiek:

- Bij een pensioenfondsbeleidsdekkingsgraad onder 110% wordt geen toeslag verleend.
- Bij een pensioenfondsbeleidsdekkingsgraad boven 110% wordt eerst de omvang van het vermogen boven de pensioenfondsbeleidsdekkingsgraad van 110% bepaald. Vervolgens wordt de hoogte van de bestendige toeslag zodanig bepaald dat bij een jaarlijkse toeslag ter grootte van dit percentage de contante waarde van alle toeslagen gelijk is aan het vermogen boven de pensioenfondsbeleidsdekkingsgraad van 110%. De hierbij gehanteerde discontovoet is maximaal gelijk aan het verwachte bruto rendement op aandelen, verminderd met de uniforme kostenafslag voor beleggingskosten, beide als bedoeld in artikel 23a, eerste lid, onderdeel b van het besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen. De bestendige toeslag wordt uitgedrukt in een percentage van de verwachte stijging van de prijsindex. De toeslag die maximaal mag worden verleend is gelijk aan dit percentage maal de gerealiseerde stijging van de prijsindex.

Stel dat:

- de verwachte stijging van de prijsindex gelijk is aan 2% per jaar;
- de bestendige toeslagverlening 0,80% bedraagt;
- de stijging van de prijsindex in de referteperiode gelijk was aan 1%;

dan mag een toeslag worden verleend van ten hoogste $(0,80\%/2,0\% =)$ 40% van 1,0%, dus 0,40. Bij een beleidsdekkingsgraad boven de streefgrens kan een volledige toeslag worden verleend.

De streefgrens wordt afgeleid van de beleidsdekkingsgraad waarbij het vermogen boven de pensioenfondsbeleidsdekkingsgraad van 110% precies gelijk is aan de contante waarde van de toeslagen die zouden worden verleend op basis van de verwachte stijging van de prijsindex, zoals op de vorige pagina omschreven. Aangezien deze grens afhankelijk is van diverse factoren, zoals de rentestand en de veronderstelde overlevingskansen, heeft het bestuur besloten om van een

vaste streefgrens van 126% uit te gaan. Jaarlijks wordt getoetst of de beleidsdekkingsgraad waarbij volledige toeslagen verleend kunnen worden nog onder de streefgrens ligt.

Het vermogen dat uitgaat boven de hoogste van enerzijds de streefgrens en anderzijds de vereiste dekkingsgraad (op basis van het vereist vermogen), kan jaarlijks voor ten hoogste een vijfde deel worden aangewend om gemiste toeslagen uit het verleden in te halen.

In de volgende tabel wordt het toeslagbeleid schematisch weergegeven.

Pensioenfonds beleidsdekkingsgraad BDG_{PF}	Toeslag
$BDG_{PF} \geq 126\%$	Volledig en mogelijkheid tot inhalen van toeslagen of kortingen
$110\% \leq BDG_{PF} < 126\%$	Lineair 0% -> 100%, gemaximeerd op bestendige toeslag (zie onder)
$MVV \leq BDG_{PF} < 110\%$	Geen toeslag of kortingen van aanspraken gespreid in maximaal 10 jaar tot niveau Vereist Vermogen
$BDG_{PF} < MVV$	Korting van aanspraken als ultimum remedium ineens tot niveau MVV na 5 jaar

Uitgangspunt voor de beleidskeuze is de **pensioenfondsbeleidsdekkingsgraad** per 31 december van het jaar voorafgaand aan het toeslagbesluit per 1 januari.

Onder beleidsdekkingsgraad wordt verstaan het 12-maands voortschrijdende gemiddelde van de dekkingsgraad. Hierbij is de dekkingsgraad gelijk aan de som van het vermogen aanwezig in eigen beheer en de technische voorzieningen uit hoofde van het garantiecontract, gedeeld door de som van de technische voorzieningen in eigen beheer en uit hoofde van het garantiecontract.

Het bestuur heeft besloten, als voorschot op toekomstige toeslagen, alle pensioenaanspraken en –rechten per 1 januari 2015 te verhogen met 2%.

Het bestuur heeft voor het toeslagbeleid in dit beleidskader de volgende aanvullende voorwaarden toegevoegd:

- het voorschot wordt verrekend met toekomstige toeslagen; zolang sprake is van dispensatie van de verplichte deelname aan SPR is de toeslag in enig jaar minimaal gelijk aan de toeslag van SPR, mits voldaan is aan de eis van toekomstbestendigheid;
- zodra het voorschot op toekomstige toeslagen voor de actieven is verrekend en zolang sprake is van dispensatie van de verplichte deelname aan SPR, wordt er aan de actieven alleen een hogere toeslag verleend dan de toeslag van SPR indien de beleidsdekkingsgraad van het fonds na toeslagverlening groter is dan 117,5%.
- zodra het voorschot op toekomstige toeslagen voor de gewezen deelnemers en de pensioengerechtigden is verrekend en zolang sprake is van dispensatie van de verplichte deelname aan SPR, wordt er aan de gewezen deelnemers en de pensioengerechtigden alleen een hogere toeslag verleend dan de toeslag van SPR indien de beleidsdekkingsgraad van het fonds na toeslagverlening groter is dan 117,5%.

Verwachte realisatie

Op basis van de aanvangshaalbaarheidstoets mag verwacht worden dat op de lange termijn een pensioenresultaat van 98,4% wordt behaald. Een pensioenresultaat van 100% impliceert dat het pensioenfonds toeslagen verleent op basis van de prijsinflatie (waardevast pensioen). Uit de aanvangshaalbaarheidstoets blijkt dat het pensioenfonds naar verwachting ruim 40% van de toeslagenambitie kan realiseren.

Het bestuur van het pensioenfonds zal jaarlijks een haalbaarheidstoets laten uitvoeren om de waarschijnlijkheid van het indexatiepotentieel vast te stellen.

Inhalen van gemiste toeslagen en kortingen

Indien het pensioenfonds over voldoende middelen beschikt en een volledige toeslag heeft kunnen toekennen, kan het bestuur besluiten de in het verleden gemiste toeslagen van, of toegepaste kortingen op de pensioenaanspraken en pensioenrechten zowel voor actieve als niet-actieve deelnemers (partieel) in te halen.

Het bestuur zal bij een besluit tot inhaalindexatie meewegen of het vermogen dat op basis van de beleidsdekkingsgraad beschikbaar is voor inhaaltoeslagen geen ongewenste gevolgen heeft voor de actuele dekkingsgraad, of de omvang van de inhaaltoeslag dusdanig is dat deze de administratieve inspanningen en kosten voor verwerking van de inhaaltoeslag gerechtvaardigd is en het bestuur zal altijd afwegen of het besluit evenwichtig is zodanig dat er groepen deelnemers onevenredig benadeeld dan wel bevoordeeld worden bij het inhalen van toeslagen.

In geval van een partiële inhaal, zal voor de actieven en de niet-actieven eenzelfde percentage van de cumulatieve achterstand worden ingehaald. Jaarlijks zal maximaal 1/5de deel van het vermogen boven het hoogste van de streefgrens (gesteld op 126%) en de vereiste dekkingsgraad (op basis van het vereist eigen vermogen) kunnen worden aangewend voor het inhalen van gemiste toeslagen en kortingen.

De periode waarover wordt ingehaald bedraagt maximaal 10 jaar. Indien in de afgelopen 10 jaar een korting is toegepast worden eerst toegepaste kortingen ingehaald. Zodra de toegepaste kortingen volledig zijn ingehaald worden gemiste toeslagen ingehaald waarbij geldt dat de oudste gemiste toeslagen eerst worden ingehaald.

De cumulatieve achterstand voor toegepaste kortingen is de achterstand van toegepaste kortingen op het pensioen. De achterstand is gelijk aan het verschil tussen enerzijds de pensioenaanspraken of -rechten die zouden zijn opgebouwd zonder kortingen maar met toepassing van gemiste toeslagen en anderzijds de daadwerkelijk opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten.

De cumulatieve achterstand voor gemiste toeslagen is de achterstand van gemiste toeslagen op het pensioen. De achterstand is gelijk aan het verschil tussen enerzijds de pensioenaanspraken of -rechten die zouden zijn opgebouwd zonder kortingen en bij volledige toekenning van toeslagen en anderzijds de daadwerkelijk opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten.

Het premiebeleid

Verschuldigde premie (Doorsneepremie)

In het premiebeleid wordt uitgegaan van een doorsneepremie voor de basisregeling die beoogt de toename van de aanspraken uit hoofde van coming service, de benodigde solvabiliteitsopslag berekend over de onvoorwaardelijke delen van de pensioenovereenkomst en de uitvoeringskosten van het fonds (exclusief de kosten van het vermogensbeheer) te dekken. De solvabiliteitsopslag wordt vervangen door een opslag voor de financiering van de toeslagverlening, mits deze hoger is. De te ontvangen jaarpremie wordt geheven in de vorm van een doorsneepremie, bepaald als een percentage van de pensioengrondslag. De pensioengrondslag is gelijk aan het salaris (gemaximeerd) minus een franchise. De doorsneepremie is minimaal gelijk aan de gedempt kostendekkende premie.

De bijdrage die het fonds met betrekking tot de pensioenregeling ontvangt, bedraagt per deelnemer een percentage van de pensioengrondslag. Dit percentage is met ingang van 1 januari 2020 vastgesteld op 23,0%.

Van de totaal verschuldigde premie komt een deel ten laste van de deelnemer en het overige deel ten laste van de werkgever. De deelnemers in de pensioenregeling zijn met ingang van 1 januari 2020 een eigen bijdrage verschuldigd ter grootte van 11,5% van de vastgestelde pensioengrondslag.

De premie wordt niet verhoogd om financiële tegenvallers ten aanzien van de opgebouwde pensioenaanspraken als gevolg van een gestegen levensverwachting te verwerken. Het bestuur kan, met inachtneming van de voorwaarden in de Pensioenwet en regelgeving, besluiten tot een premiekorting. Een premiekorting kan pas worden verleend nadat eventueel niet toegekende toeslagen en/of korting van aanspraken over de 10 voorgaande jaren zijn gecompenseerd.

Kostendekkende premie

De kostendekkende premie wordt bepaald als de som van de volgende componenten:

- a. de koopsom, benodigd voor inkoop van de pensioenaanspraken, gerelateerd aan het betreffende kalenderjaar;
- b. risicopremies voor de nog niet ingekochte aanspraken van partner- en wezenpensioen respectievelijk voor de dekking tegen de gevolgen van arbeidsongeschiktheid;
- c. de opslag die nodig is voor het bereiken of het in stand houden van het vereist eigen vermogen;
- d. de opslag voor de uitvoeringskosten (2,2% van de pensioengrondslag).

Voor de opslag die nodig is voor het bereiken of het in stand houden van het vereist eigen vermogen (component c) dient het vereist eigen vermogen van 31 december van het voorgaande jaar als basis. Voor zover bekend wordt rekening gehouden met het beleggingsplan voor het komende jaar.

De (actuariële) grondslagen, opslagen en veronderstellingen zijn in appendix A nader gespecificeerd.

Gedempte kostendekkende premie

De gedempte kostendekkende premie wordt vanaf 2015 bepaald op basis van een verwacht rendement op basis van de maximale parameters van het FTK die om de vijf jaar worden herzien en een opslag voor de financiering van de toeslagambitie. Deze opslag vervangt component c (zie kostendekkende premie), tenzij component c groter is. Bij de berekening van de opslag voor toeslagverlening wordt gebruik gemaakt van de minimale verwachtingswaarden zoals vastgesteld in het besluit FTK, waarbij rekening wordt gehouden met een ingroeipad. De zogenaamde toeslagcurve die daarbij ontstaat wordt voor 5 jaar vastgezet.

Het maximaal verwachte portefeuillerendement volgt uit de rendementsverwachtingen, kostenafslagen, standaarddeviaties en correlaties zoals vastgesteld in het Besluit FTK (parameterbesluit). Doordat het rendement op risicovrije vastrentende waarden afhangt van de rentetermijnstructuur en daarmee verschilt per looptijd is sprake van een maximale rendementscurve, waarbij de hoogte van het verwacht rendement afhangt van de looptijd.

Het rendement op vastrentende waarden wordt voor 5 jaar vastgezet op basis van de actuele door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur bij aanvang van de periode. Het vastzetten van de rentetermijnstructuur heeft tot gevolg dat de maximale rendementscurve tijdens de 5-jaarsperiode constant blijft, behalve als gedurende deze periode er veranderingen in de strategische beleggingsportefeuille optreden. Bij wijzigingen in de strategische beleggingsportefeuille kan sprake zijn van een andere maximale rendementscurve.

Voor de nieuwe 5-jaarsperiode vanaf 2020 wordt het rendement op vastrentende waarden vastgezet op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per 30 november 2019 (overeenkomstig het beleid van SPR). Voor 2021 worden verder de maximale parameters uit het besluit 2020 gehanteerd. Het ingroeipad voor de toeslagverlening wordt gebaseerd op de meest recente publicatie van het ingroeipad door DNB (publicatie per kwartaal); voor de gedempte kostendekkende premie 2021 het ingroeipad per 1 januari 2021.

Beleid bij ontoereikende premie

Indien in aanloop naar enig boekjaar verwacht wordt dat de gedempt kostendekkende premie hoger is dan de bijdrage die het fonds ontvangt (23% van de pensioengrondslag) dan heeft het fonds de volgende mogelijkheden:

- versoberen van de pensioenregeling tot minimaal het niveau van de pensioenregeling van SPR
- verhogen van het premiepercentage tot maximaal het niveau van de premie geheven door SPR
- het teruggeven van de dispensatie SPR

Realistisch en haalbaar premiebeleid

In de haalbaarheidstoets is uitgegaan van de premie-afspraken zoals deze zijn vastgelegd in de uitvoeringsovereenkomst.

De in de haalbaarheidstoets veronderstelde premie is realistisch en haalbaar:

- De premie is realistisch:
Er wordt uitgegaan van een gedempte kostendekkende premie plus relevante opslagen, gemaximeerd op een vast percentage van de pensioengrondslag. Naar verwachting is deze premie voldoende om de geambieerde opbouw van 1,500% te bekostigen. In de haalbaarheidstoets wordt verondersteld dat in een situatie waarin de premie niet kostendekkend is, de pensioenopbouw voor actieve deelnemers evenredig wordt verlaagd.
- De premie is haalbaar:
De premie is geborgd door een overeenkomst met de werkgever. Daarbij is afgesproken dat de premie niet hoger zal zijn dan de premie die SPR hanteert.

Het beleggingsbeleid

Inleiding, beleggingsdoel

Het hoofddoel van het beleggingsbeleid is het, binnen aanvaardbare risicogrenzen en de vastgelegde risicohouding, leveren van een optimale bijdrage aan het veiligstellen van de pensioenaanspraken van de (gewezen) deelnemers en gepensioneerden. Er wordt geprobeerd beleggingsrisico's zo goed mogelijk te beheersen en voldoende rendement te behalen om aan de pensioenverplichtingen te voldoen en om een redelijke indexatie op de pensioenverplichtingen te kunnen realiseren. Er wordt hierbij rekening gehouden met de verplichtingen(structuur) van het fonds, de daarmee samenhangende risico's en de solvabiliteitseisen die voor het fonds gelden.

Het in dit hoofdstuk genoemde beleggingsbeleid betreft het eigen beheer deel; het bestuur heeft beperkt invloed op het bij Aegon achtergelaten deel van het vermogen, dat een strategische asset mix van 71% vastrentende waarden en 29% aandelen kent.

Prudent person

In de Pensioenwet is in artikel 135 vastgelegd dat een pensioenfonds een beleggingsbeleid moet voeren dat in overeenstemming is met de prudent person regel. Het fonds geeft hier als volgt uitvoering aan:

- De waarden worden belegd in het belang van de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden;
- De waarden worden zodanig belegd dat de kwaliteit, de veiligheid, de liquiditeit en het rendement van de portefeuille zoveel mogelijk zijn gewaarborgd;
- De beleggingen worden zorgvuldig gespreid om concentratierisico te reduceren;
- Het fonds heeft een heldere organisatiestructuur vastgelegd met betrekking tot het bepalen en uitvoeren van het beleggingsbeleid waarin het risicobeheer adequaat en onafhankelijk is vorm gegeven en een zorgvuldig besluitvormingsproces is gewaarborgd;
- Het strategische beleggingsbeleid van het fonds wordt zo goed mogelijk afgestemd op de doelstellingen en beleidsuitgangspunten, waaronder de risicohouding. Het beleid is afgestemd op de specifieke verplichtingen en de indexatieambitie van het fonds. Ten behoeve hiervan wordt periodiek (minimaal eens per 3 jaar) een ALM-studie of vergelijkbare studie gedaan;
- Het fonds vertaalt jaarlijks het strategische beleggingsbeleid naar een concreet beleggingsplan. In het beleggingsplan heeft het fonds gedetailleerde strategische normwegingen, bandbreedtes en risicolimieten per beleggings- en risicocategorie opgesteld, die aansluiten bij de risicohouding van het fonds. Daarbij heeft het fonds beleid opgesteld voor de beheersing van de relevante risico's;
- Het fonds heeft bij de vaststelling van het strategische beleggingsbeleid, de implementatie daarvan als bij het risicobeheer, nadrukkelijk voor een balans tussen aard, omvang en complexiteit van de beleggingsportefeuille enerzijds en de aanwezige kennis en ervaring anderzijds gezorgd;
- Het fonds heeft de uitvoering van het vermogensbeheer met behulp van een beleggingsmandaat vastgelegd en beschikt over een selectie- en evaluatieprocedure;
- Het fonds heeft het beleid vastgelegd over het beleggen in de "eigen onderneming";
- De beleggingen worden gewaardeerd op basis van marktwaardering;
- De waarden worden hoofdzakelijk op gereguleerde markten belegd. Beleggingen in niet tot de handel op een gereguleerde financiële markt toegelaten waarden worden tot een prudent niveau beperkt;

- Beleggingen in derivaten zijn toegestaan voor zover deze bijdragen aan een vermindering van het risicoprofiel of om een doeltreffend portefeuillebeheer te vergemakkelijken. Het fonds vermijdt een bovenmatig risico met betrekking tot een en dezelfde tegenpartij en tot andere derivatenverrichtingen.

Bovenstaande zaken worden in de loop van dit hoofdstuk en/of in de “Verklaring inzake Beleggingsbeginselen” (zie appendix B) nader uitgewerkt. Het fonds heeft verder een los document “Strategisch beleggingsbeleid SSP” opgesteld waarin alle beleggingsgerelateerde zaken uitgebreid zijn omschreven.

Investment Beliefs

Het fonds heeft de volgende investment beliefs geformuleerd, die de basis vormen voor de invulling van haar beleggingsbeleid.

Doelstelling van de beleggingen

De beleggingen dienen in eerste instantie gericht te zijn op het nu en in de toekomst kunnen voldoen aan de verplichtingen van het pensioenfonds. Risico dient te worden beschouwd in termen van waarschijnlijkheid dat niet aan de verplichtingen voldaan kan worden. Dit betekent zowel het risico dat niet of niet-volledig kan worden geïndexeerd als het risico dat nominale verplichtingen (in eigen beheer opgebouwd vanaf 1 januari 2015) zelfs zouden moeten worden gekort.

Omgaan met risico's

Een goed beleggingsbeleid is gericht op zowel risicobeheer als op het behalen van rendement. Het pensioenfonds onderkent dat rendement alleen kan worden bereikt met het nemen van risico. Andersom vormt risico geen garantie voor het genereren van rendement. Het fonds accepteert daarom marktrisico's waarvoor een verwachte vergoeding wordt behaald. Het pensioenfonds zal de risico's die het neemt periodiek monitoren.

Valutarisico's (die eenvoudig en efficiënt kunnen worden afgedekt) worden door het pensioenfonds afgedekt, omdat daar geen verwachte beloning tegenover staat.

Inrichten van de portefeuille

Diversificatie verhoogt de efficiëntie van het genomen risico en zal de risico-rendementsverhouding verbeteren. Het pensioenfonds streeft daarom voldoende diversificatie na bij haar beleggingen.

Vanwege de relatief (nog) beperkte omvang van het belegde vermogen en beperkte capaciteit bij het bestuur voor governance/aansturing van het vermogensbeheer, heeft het pensioenfonds gekozen voor een beheerstructuur, waarbij alle beleggingen bij één vermogensbeheerder zijn ondergebracht.

Het pensioenfonds acht de werkelijkheid op het gebied van beleggingen complexer en weerbarstiger dan uit theoretische modellen volgt. Transparantie en begrip zijn daarom essentieel. Echter, transparantie is geen doel op zich. Transparantie hoeft dan ook niet verder te gaan dan het niveau waarop het bestuur beslissingen neemt. De complexiteit van de beleggingen dient daarbij in overeenstemming te zijn met de kennis en governance binnen de organisatie.

Het pensioenfonds acht sommige markten meer efficiënt dan andere markten. Uitgangspunt van het fonds is te kiezen voor passief beheer. Alleen voor inefficiënte markten zal worden gekozen voor actief beheer, op voorwaarde dat daarvoor een geschikte beheerder kan worden gevonden en acceptabele kosten gelden.

Het pensioenfonds acht het mogelijk om, op middellange termijn, door afwijkingen van de strategische mix extra rendement te genereren. Het belang van de strategische beleggingsmix wordt groter beoordeeld dan dat van actief management en tactisch beheer.

Gebruik van derivaten

Het pensioenfonds hanteert derivaten uitsluitend ter afdekking van balansrisico's en voor het efficiënt sturen van het beleggingsbeleid. Het gebruik van derivaten moet daarbij goed uitlegbaar zijn.

Uitlenen van effecten

Het uitlenen van effecten is niet uitgesloten als de beheerder een goed selectiebeleid heeft inzake tegenpartijen waarmee zaken wordt gedaan en het collateral beleid zodanig is dat de risico's voor het pensioenfonds minimaal zijn. In het huidige mandaat geldt dat securities lending ten behoeve van short selling wordt toegestaan maar beïnvloeding van stemgebruik wordt uitgesloten. De vermogensbeheerder staat securities lending daarom alleen bij vastrentende waarden toe, bij aandelen is securities lending uitgesloten.

Verantwoordelijkheden pensioenfonds en vermogensbeheerder

Het pensioenfonds acht het niet mogelijk om als bestuur dagelijks bezig te zijn met het beleggingsbeleid, maar ziet meer het strategische beleid als haar directe verantwoordelijkheid. Het bestuur stelt dan ook alleen het beleggingsbeleid vast en legt de uitvoering bij andere partijen neer. Uiteraard controleert het bestuur de uitvoering, hierbij geadviseerd door de beleggingscommissie, daarin ondersteund door een externe beleggingsadviseur.

Het pensioenfonds ziet in dat de belangen van het pensioenfonds en uitvoerders zo goed mogelijk met elkaar in overeenstemming moeten zijn om voldoende te functioneren.

Kosten

Het pensioenfonds is kostenbewust en zoekt voornamelijk naar toegevoegde waarde. Vanuit dit oogpunt worden hogere kosten alleen als acceptabel beschouwd, zolang de belegging leidt tot een (verwacht) extra netto rendement.

Verantwoord beleggen

Het pensioenfonds heeft als visie dat het een maatschappelijke verantwoordelijkheid heeft. Hierin past ook maatschappelijk verantwoord beleggen. Het pensioenfonds streeft daarom naar een zo hoog mogelijk financieel rendement op beleggingen met zo beperkt mogelijke gevolgen voor mens en milieu. Het pensioenfonds onderschrijft de Principles for Responsible Investment van de Verenigde Naties (UNPRI). Vermogensbeheerders die worden aangesteld dienen UNPRI te hebben ondertekend.

Daarnaast is het pensioenfonds van mening dat deze zogenaamde ESG-factoren integraal onderdeel dienen te vormen van het beleggingsproces.

Via de vermogensbeheerder stuurt het pensioenfonds actief op naleving van ESG-beleid door:

- uitsluiting;
- stembeleid;
- dialoog (engagement);
- ESG-integratie;
- zover mogelijk: impact investeringen.

Strategisch beleggingsbeleid

Het strategische beleggingsbeleid wordt door het bestuur vastgesteld en beschrijft de verdeling van de beleggingsportefeuille over de verschillende beleggingscategorieën en de mate van renteafdekking. Hierbij wordt een afweging gemaakt tussen het verwachte rendement en het risico van de beleggingen en wordt er rekening gehouden met de risicohouding van het fonds.

Bij de vaststelling van het beleggingsbeleid en de concrete invulling van richtlijnen maakt het bestuur mede gebruik van een 'Asset Liability Management'-analyse (ALM-studie). Deze studie wordt eens per drie jaar uitgevoerd of zoveel eerder als het bestuur dit nodig acht.

In 2018 heeft een 'Asset Liability Management'-analyse (ALM-studie) plaatsgevonden en in 2019/2020 heeft een RisicoBudgetStudie (RBS-studie). De ALM- en RBS studies en de inputvariabelen die daarbij zijn gebruikt voldoen steeds aan de wettelijke eisen die gelden.

Uit de ALM-studie bleek dat het aandeel "eigen beheer"-assets van ongeveer 32% van het totaal naar verwachting over 5 jaar groeien zal groeien naar ongeveer 43% en naar ongeveer 65% over 15 jaar. Het percentage risicovolle beleggingen (als % van de totale portefeuille) van 17%, zal (bij gelijkblijvend beleggingsbeleid binnen de 'eigen beheer'-portefeuille) naar verwachting rond de 35% uitkomen over vijftien jaar. Het bestuur vindt dit percentage risicovolle beleggingen nog altijd niet onacceptabel hoog, zeker niet in verhouding tot andere pensioenfondsen. Over 5 jaar komt het verwachte percentage uit op 24%.

De RBS-studie heeft geleid tot (relatief beperkte) aanpassingen in het beleggingsbeleid, tot een wat grotere diversificatie van de portefeuille, met name door het toevoegen van beursgenoteerd vastgoed en een verhoging van het percentage hypotheken en High Yield obligaties ten laste van credits.

Op jaarbasis vindt door het fonds verder een analyse plaats van de toekomstige ontwikkeling van het pensioenfonds door middel van een haalbaarheidstoets.

Jaarlijks beleggingsplan

De beleggingsstrategie wordt ieder jaar geëvalueerd. Jaarlijks wordt aan het einde van het jaar een beleggingsplan opgesteld voor het komende jaar. Daarin kan onder andere rekening worden gehouden met de resultaten van de evaluatie. Het doel van het beleggingsplan is om een beschrijving te geven van hoe het pensioenfonds het beleggingsbeleid op korte termijn vorm geeft en hoe het beleid inzake de beheersing van de belangrijkste risico's wordt vormgegeven.

In het beleggingsplan wordt het lange termijn strategische beleggingsbeleid concreet uitgewerkt voor de korte termijn. Het beleggingsplan dient ook te voldoen aan de eisen die gelden met betrekking tot de prudent person regel.

In het beleggingsplan worden de speerpunten voor komend jaar benoemd op basis van het strategische beleggingsbeleid van het fonds.

In het beleggingsplan worden ook nadere afbakeningen binnen de grenzen van het bepaalde risicobudget vastgesteld.

Indien daar aanleiding toe is wordt het beleggingsplan met de vermogensbeheerder besproken en wordt het beleggingsmandaat eventueel aangepast.

Huidige strategische beleggingsbeleid/strategie

De beleggingsstrategie voor het 'eigen beheer' depot van het pensioenfonds laat zich als volgt samenvatten:

Strategie	Strategische norm %	Bandbreedte %
Matchingportefeuille	40	30 – 50
Euro Core staats + renteoverlay	10	5 - 15
Staatsgelieerde leningen	7,5	5 - 10
Hypotheke	15,0	10 - 20
Asset Backed Securities	7,5	5 – 10
Returnportefeuille	60	50 – 60
Aandelen ontwikkeld en opkomend	45	35 – 55
Beursgenoteerd vastgoed	5	2,5 - 7,5
High Yield*	5	2,5 - 7,5
EMD HC *	5	2,5 - 7,5

*High Yield en EMD maken onderdeel uit van de portefeuille vastrentende waarden

De vermogensbeheerder is er verantwoordelijk voor dat de allocatie zich binnen de genoemde bandbreedtes blijft bevinden. Alleen in extreme marktomstandigheden kunnen de bandbreedtes worden geraakt en zal de vermogensbeheerder in overleg treden met het fonds of het aanpassen van de portefeuille wenselijk is. Het bestuur besluit in een dergelijk geval nadat het advies heeft gehad van de beleggingscommissie.

Het strategische renteafdeckingspercentage van het 'eigen beheer' depot van het fonds (op basis van marktwaarde van de verplichtingen) is vastgelegd op 70% (met een bandbreedte van 10%-punt hier omheen). Het pensioenfonds heeft echter ook een dynamisch renteafdeckingsbeleid voor het 'eigen beheer' depot bepaald, hetgeen verderop zal worden beschreven.

Monitoring en eventuele bijsturing van het renteafdeckingspercentage vindt op maandbasis plaats door de vermogensbeheerder.

De waardering van de beleggingen dient op marktwaarde te geschieden. Als er geen beurswaarde beschikbaar is, bijvoorbeeld omdat er geen officiële notering bestaat voor de betreffende investering, worden de bezittingen gewaardeerd tegen de laatst bekende intrinsieke waarde. De NAVs (waardes) van de beleggingsfondsen wordt op jaarbasis door een accountant gecontroleerd. Van de fondsen wordt ook een jaarverslag gepubliceerd.

Het fonds heeft ervoor gekozen slechts in liquide beleggingscategorieën te willen beleggen, behalve een allocatie naar Hypotheken en Staatsgelieerde leningen. Verder belegt het fonds bewust in beleggingsfondsen, omdat zo gemakkelijker sprake kan zijn van een goede spreiding qua onderliggende beleggingen.

De vermogensbeheerder heeft de hierboven genoemde tactische ruimtes waarbinnen hij moet opereren. De toegestane bandbreedtes zijn ook in het ondertekende mandaatformulier met de vermogensbeheerder vastgelegd. De tactische ruimtes die per beleggingsfonds gelden zijn vastgelegd in de fundspecificaties.

Beleggingsrisico's, risicobeleid en risicobeheersing

Het strategisch beleggingsbeleid bepaalt in welke mate het pensioenfonds risico's mag lopen.

Marktrisico/zakelijke waarde risico

Marktrisico is het risico dat de waarde van de zakelijke waarden (voornamelijk aandelen, grondstoffen, private equity en vastgoed) verandert door veranderingen in de marktprijzen van deze waarden. Het marktrisico van het fonds is een resultante van de gekozen risicohouding en het strategische beleggingsbeleid en sluit aan bij de doelstellingen van het fonds.

Het structurele marktrisico wordt beheerst binnen het ALM-proces. Daarin wordt een zodanige beleggingsmix vastgesteld dat het marktrisico acceptabel is. De feitelijke beleggingsmix mag binnen vastgestelde bandbreedtes afwijken van de strategische beleggingsmix.

Alle zakelijke waarden zijn momenteel belegd in gewone aandelen en vastgoedaandelen. De aandelenbeleggingen worden wereldwijd gespreid belegd over verschillende regio's, landen, sectoren en bedrijven om het risico te spreiden. De gewone aandelen worden belegd conform de strategische verdeling van MSCI All Country World Index. Het aandelenbeheer van het 'eigen beheer' depot wordt sinds 2017 passief ingevuld. Voor vastgoedaandelen geldt ook dat de wereldindex (FTSE EPRA/NAREIT Developed Rental Index) passief wordt gevolgd.

Momenteel worden grondstoffen alsmede minder liquide beleggingen (zoals bijvoorbeeld Infrastructuur en Private Equity) uitgesloten als beleggingscategorie.

Renterisico en beleid renteafdekking

Dit is het risico dat de waarde van de beleggingsportefeuille zich anders ontwikkelt dan de waarde van de verplichtingen door een mismatch tussen de duration van de verplichtingen en de duration van de beleggingen. In beginsel hebben de verplichtingen van het pensioenfonds, vanwege de lange looptijden hiervan, een hogere rentegevoeligheid dan de obligaties in de beleggingsportefeuille. Een daling van de rente leidt dan tot een stijging van de verplichtingen, die slechts gedeeltelijk wordt goedgehaakt door een stijging van de waarde van de obligatieportefeuille. Om dit risico te beheersen worden de beleggingen normaliter zo goed mogelijk afgestemd op de rentegevoeligheid van de verplichtingen.

Vanwege de beperkte aanwezigheid van verplichtingen in het 'eigen beheer' depot (verplichtingen betreffen slechts opbouw vanaf 1 januari 2015) is dit risico ten opzichte van de totale beleggingen echter zeer beperkt bij het pensioenfonds. Het renterisico voor de verplichtingen die zijn opgebouwd tot en met 2014 ligt bij Aegon Levensverzekering N.V. De mate van renteafdekking over de herverzekerde portefeuille wordt als 100% wordt beschouwd, omdat dit risico bij de verzekeraar ligt. Op totaalniveau voor het pensioenfonds wordt zichtbaar dat de totale renteafdekking daalt, doordat het belang van de verplichtingen in het 'eigen beheer' depot steeds verder toeneemt. Momenteel is de totale renteafdekking van het pensioenfonds nog steeds hoger dan 80% (op basis van marktrente). Het bestuur monitort dit percentage op kwartaalbasis.

Het renterisico wordt beperkt door toevoeging van beleggingen in het Strategic Liability Matching-fonds (SLM) van AEGON aan de beleggingsportefeuille.

Het strategische renteafdekkingspercentage van het 'eigen beheer' depot van het fonds is bepaald op 70% (met een bandbreedte van 10%), maar deze geldt slechts bij een 30-jaars euro swaprente > 3%.

Het fonds heeft voor het ‘eigen beheer’ depot het volgende dynamische renteafdeckingsbeleid bepaald:

Rente (euro swaprente 30-jaars)	Streefpercentage renteafdekking (op basis van waarde verplichtingen op basis van marktrente)	Toegestane bandbreedte
> 3,0%	70%	60% - 80%
2,0% - 3,0%	60%	50% - 70%
1,0% - 2,0%	50%	40% - 60%
< 1,0%	40%	30% - 50%

De onderbouwing van dit dynamische beleid is drieledig:

1. De meeste verplichtingen van het pensioenfonds zijn herverzekerd, waardoor het renterisico voor het pensioenfonds in zijn totaliteit zeer beperkt is. Hierdoor kan het pensioenfonds in het eigen beheer depot een wat hoger risico nemen;
2. Het renterisico voor het pensioenfonds is in absolute zin bij een lagere rente beperkter dan bij een hogere rente;
3. Het fonds wenst, ook als de rente structureel heel laag blijft en/of onder 0% uitkomt, te allen tijde een minimale strategische renteafdekking te behouden.

Iedere maand berekent de vermogensbeheerder het feitelijke renteafdeckingspercentage op basis van de verplichtingen op marktrente door het effect te bepalen van een parallelle beweging van de marktrente.

Voor de berekening van het renteafdeckingspercentage worden staatsobligaties, staatsgelieerde leningen, SLM, hypotheekleningen en ABS meegenomen. Het belang in High Yields en Emerging Market Debt wordt bij de berekening niet meegenomen vanwege de andere risico/rendementsverhouding van deze beleggingen. High Yields en Emerging Market Debt hebben een hoger risicoprofiel (veelal niet-investment grade) en verder bewegen deze categorieën meer mee met de VS-rente dan met de eurorente. Het fonds realiseert zich dat er sprake is van spreadontwikkelingen van staatsobligaties, staatsgelieerde leningen, hypotheekleningen en ABS ten opzichte van de verplichtingen die op basis van swap/UFR-rente worden berekend en dat daarmee de effectiviteit van de renteafdekking op korte termijn minder groot kan zijn. Op lange termijn is die correlatie er echter wel; daarom worden deze asset categorieën wel meegenomen bij de berekening van het renteafdeckingspercentage.

Het fonds heeft de automatische aansturing van het renteafdeckingspercentage (met uitzondering van de aanpassing van het dynamische rente-afdeckingspercentage) uitbesteed aan de vermogensbeheerder.

Het ‘eigen beheer’ depot kent nog steeds relatief beperkte verplichtingen en ook een mismatch op de curve van het curverisico, waardoor nog grote fluctuaties in het renteafdeckingspercentage kunnen plaatsvinden. Mede daarom, hanteert het fonds nog relatief ruime toegestane afwijkingen van 10%-punt ten opzichte van het hierboven genoemde streefpercentage, alvorens actie ondernomen moet worden en het mandaat bij de beheerder moet worden aangepast. Voor de beheerder geldt echter wel al dat de bandbreedte aan de onderkant in zijn mandaat slechts 5% bedraagt.

Indien op enig moment de renteafdekking moet worden aangepast, streeft het fonds ernaar het mandaat aan te passen naar het streefpercentage dat hoort bij de dan geldende rente. Een en ander zal dan per de 1^e van de maand nadat de bandbreedte is doorbroken, worden geïmplementeerd.

De werkwijze inzake de dynamische renteafdekking is als volgt:

1. Er is een bandbreedte vastgesteld rond de switchpercentages, wanneer actie m.b.t. aanpassing van de renteafdekking moet gaan plaatsvinden. Het bestuur heeft geaccordeerd om 0,2% per kant te hanteren, ofwel 0,8% en 1,2% in het geval van de 1% grens.
2. Uitgaande van de 1% grens zal de +0,2% (ofwel een 1,2% absoluut renteniveau) worden gehanteerd voor aankopen (als je van onder de 1% komt en je van 40% renteafdekking naar 50% wilt gaan). Uitgaande van de 1,0% grens zal de -0,2% grens (ofwel een 0,8% absoluut renteniveau) worden gehanteerd voor verkopen (als je van boven de 1% komt en je van 50% renteafdekking naar 40% wilt gaan).
3. M.b.t. de signaleringsfunctie geldt het volgende: De monitoringsfunctie van de renteniveaus komt te liggen bij Mercer. Deze monitoring/signalering zal eens per maand door Mercer plaatsvinden, op de 15^e (of als dit in een weekend valt) op de laatste werkdag ervoor. Mercer zal op die dag de 30-jaars euro swaprente checken en bezien of de dynamische renteafdekking moet worden aangepast en de BC, indien nodig, informeren als een grens is gepasseerd. De reden om te kiezen voor de 15^e is gelegen in het feit dat dan nog tijdig een opdracht tot mandaatwijziging aan Aegon kan worden verstrekt per de 1^e van de maand erna. Aegon wil mandaatwijzigingen namelijk uiterlijk 8 werkdagen voor maandultimo ontvangen.
4. M.b.t. de wijze van acteren op het passeren van grenzen het volgende. Als op enig moment (per de 15^e) de hoogte van de renteafdekking moet worden aangepast, omdat een renteniveau is gepasseerd zal er door Mercer een berekening worden gemaakt of het fonds naar verwachting autonoom binnen een periode van 3 maanden (zonder actief transacties te initiëren) op het gewenste (nieuwe) afdekkingspercentage zal uitkomen. Als dat zo is, zal er geen actief aan – of verkoopbeleid worden uitgevoerd per de 1^e van de maand erna, anders wel. Indien berekeningen aantonen dat naar verwachting binnen 3 maanden (bv. door premie-inflow) autonoom op het gewenste nieuwe afdekkingspercentage uitgekomen kan worden, dan zal er geen actie in het mandaat worden genomen, maar wel een instructie aan de beheerder worden gestuurd dat het fonds naar een nieuwe afdekkingsnorm zal gaan en de beheerder geen transacties moet uitvoeren die een tegengesteld effect zullen hebben (bv. SLM bijkopen op het moment dat het fonds naar een lager afdekkingspercentage wil gaan).
Indien berekeningen laten zien dat naar verwachting NIET binnen 3 maanden op het gewenste nieuwe afdekkingspercentage zal worden uitgekomen, dan zal het mandaat per de 1^e van de volgende maand worden aangepast, in ieder geval tot het minimum of maximum gewicht dat hoort bij de nieuwe norm (als daarmee wel binnen 3 maanden het nieuwe strategische gewicht kan worden bereikt of, als dat niet mogelijk is, meteen het mandaat aangepast per de 1^e van de maand naar het nieuwe renteafdekkingspercentage.

Kredietrisico

Het fonds belegt binnen de portefeuille vastrentende waarden niet alleen in staatsobligaties, maar ook in staatsgelieerde leningen, High Yield obligaties, Emerging Market Debt, hypotheek en Asset Backed Securities. Hierbij gelden de normpercentages, de minima en de maxima die per subcategorie in het beleggingsmandaat zijn vastgelegd.

Aan deze obligaties kleven kredietrisico's. De risico's worden echter zo veel mogelijk beperkt doordat een goede diversificatie over verschillende soorten debiteuren plaatsvindt, alsmede door hierin te beleggen via beleggingsfondsen, die per fonds een brede spreiding qua debiteuren hebben. Sectorconcentraties en bedrijfsconcentraties zijn daarmee beperkt.

Wat betreft kredietrisico zijn er binnen de richtlijnen minima bepaald ten aanzien van de kwaliteit van de uitzettingen in de sfeer van de vastrentende waarden.

Het kredietrisico is gelimiteerd, doordat relatief beperkt wordt geparticipeerd in High Yield obligaties, Emerging Market Debt, hypotheek en Asset Backed Securities. Er dient ook een minimaal deel in Eurozone Core staatsobligaties (de meest kredietwaardige staatsobligaties met een minimum rating van AA-) te worden belegd.

De strategie vastrentende waarden laat zich als volgt omschrijven (als percentage van de portefeuille vastrentende waarden):

Vastrentende waarden verdeling	Strategische Norm %	Bandbreedte %
Eurozone Core staatsobligaties en renteoverlay	20	-10/+10
Staatsgelieerde leningen	15	-10/+10
Hypotheke	30	-10/+10
Asset Backed Securities	15	-5/+5
High Yield	10	-5/+5
Emerging Market Debt	10	-5/+5

Het beleggingsmandaat bij Aegon kan afwijken van de hierboven beschreven strategische allocatie, vanwege commitments bij hypotheke die nog niet zijn opgevraagd. Het deel van de strategische allocatie hypotheke dat nog niet is opgevraagd zal dan extra worden gealloceerd aan Eurozone Core staatsobligaties.

Voor alle beleggingsfondsen waarin wordt belegd zijn fundspecificaties opgesteld. Hierin staat onder meer opgenomen welke tactische posities binnen ieder fonds ingenomen mogen worden door de vermogensbeheerder.

Bij het beheersen van kredietrisico's wordt verder gekeken naar onder meer de credit ratings van de debiteuren door rating-agencies. Tevens wordt door de beheerder gebruik gemaakt van interne ratingmethodieken.

Hieronder staan de richtlijnen ten aanzien van de rating van alle debiteuren binnen de vastrentende waarden portefeuille van het fonds:

Rating (gemiddelde van S&P, Moody's en Fitch)	Minimum	Maximum
AAA	15%	100%
Investment grade: (minimaal BBB-rating, maximaal AAA-rating)	70%	100%
Lager dan investment grade (BBB) of geen rating	0%	30%

Op kwartaalbasis wordt door het pensioenfonds via de beleggingsrapportage en de Risicorapportage inzage verkregen in de verdeling van de vastrentende waarden portefeuille over de verschillende rating-klassen.

Concentratierisico

De beleggingsportefeuille van het fonds is zodanig samengesteld dat:

- er wordt belegd in verschillende asset-categorieën;
- er wordt binnen aandelen belegd in verschillende regio's, sectoren en ondernemingen
- er wordt binnen vastrentende waarden belegd in verschillende soorten debiteuren

Het bovenstaande is erop gericht om concentratierisico zo veel mogelijk uit te sluiten. Verder beleggen de genoemde beleggingsfondsen waarin wordt belegd in een groot aantal verschillende debiteuren/namen; hierdoor is het belang van het fonds in een individuele debiteur zeer gering.

Het concentratierisico wordt ook gemonitord in de Risicorapportage van het pensioenfonds.

Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico is het risico dat liquiditeitstekorten optreden door het onvoldoende op elkaar afgestemd zijn van timing en omvang van inkomende en uitgaande kasstromen. Liquiditeitsrisico is ook het risico dat niet binnen een redelijk afzienbare termijn tegen een redelijke prijs gehandeld kan worden. Dit kan ervoor zorgen dat bij derivatenposities, tijdens volatiele marktomstandigheden, onvoldoende onderpand beschikbaar is om aan een bijstortingsverplichting te voldoen, via fondsen met dagelijkse liquiditeit.

Het liquiditeitsrisico van het fonds is zeer beperkt.

Allereerst omdat het fonds nog relatief weinig pensioenverplichtingen in eigen beheer heeft en uit deze verplichtingen nog maar weinig pensioen hoeft te worden uitgekeerd. De meeste verplichtingen zijn herverzekerd waarbij het liquiditeitsrisico voor de herverzekeraar is. Ook geldt dat er iedere maand per saldo meer premies binnenkomen om te beleggen dan er uitgekeerd hoeven te worden vanuit de pensioenverplichtingen in eigen beheer.

Het liquiditeitsrisico is verder beperkt doordat de meeste beleggingen (beleggingsfondsen) een dagelijkse liquiditeit hebben. Dit betekent dat het fonds op dag basis kan uitstappen. Uitzonderingen hierop zijn de twee hypotheekfondsen, die een beperkte liquiditeit kennen. De hypotheekfondsen maken strategisch 15% van de portefeuille uit. Daarnaast kent het staatsgelieerde leningen fonds een beperkte liquiditeit. Dit belang is momenteel echter beperkt tot strategisch 7,5%. De overige fondsen (met een gezamenlijke strategische allocatie van 77,5%) hebben allemaal een dagelijkse liquiditeit. Er geldt voor het fonds een maximum van 27,5% voor niet-liquide beleggingen in het 'eigen beheer' depot.

Wat betreft het liquiditeitsbeleid inzake bilaterale derivaten, onderpand en valuta-afdekking geldt het volgende. Dit liquiditeitsbeleid regelt Aegon binnen de beleggingsfondsen. Het pensioenfonds hoeft dus zelf geen liquiditeiten aan te houden voor bijstortingsverplichtingen die daarmee samenhangen. Het beleid van het fonds is erop gericht dat een vermogensbeheerder wordt geselecteerd die dit liquiditeitsbeleid goed uitvoert. De BC heeft getoetst dat Aegon hieraan voldoet, dat dit binnen de beleggingsfondsen van Aegon goed is georganiseerd en dat het pensioenfonds op dit punt in control is.

Door het beleggen in het SLM-fonds loopt het pensioenfonds nog wel een liquiditeitsrisico. Bij een rentestijging ontstaat een bijstortingsverplichting aan het SLM-fonds. Het aantal participaties in het SLM-fonds is echter relatief beperkt, waardoor de effecten van rentestijging op de bijstortverplichting (of een afroming) beperkt zijn. Verder is in het mandaat met de vermogensbeheerder geregeld dat bijstortingen/afromingen automatisch plaatsvinden via een verkoop/aankoop van het staatsobligatiefonds, dat dagelijkse liquiditeit kent. Het pensioenfonds hoeft verder zelf dus geen cash aan te houden voor eventuele collateral vereisten.

Valutarisico

Valutarisico is het risico op een negatieve verandering van de activa als gevolg van een verandering in de wisselkoers van vreemde valuta (ten opzichte van de Euro). De koersverschillen van buitenlandse valuta's ten opzichte van de euro zijn van invloed op het vermogen van het pensioenfonds.

De maximale exposure naar een valuta is steeds gekoppeld aan de omvang van de onderliggende beleggingscategorie. Valuta's vormen geen afzonderlijke beleggingscategorie.

Binnen de (vastgoed)aandelenportefeuille is een deel belegd in aandelen die luiden in Euro's. Voor de niet-euro belangen is als valutabeleid geformuleerd dat het USD-risico, het GBP-risico en JPY-risico (binnen het beleggingsfonds) zal worden afgedekt. Het valutarisico op de overige valuta's

binnen de aandelenportefeuille (waarvan de belangen per valuta relatief klein zijn) worden niet afgedekt, omdat dit relatief duur is en de risico's beperkt. Dit betreft met name Australische Dollar, Canadese Dollar, Hong Kong Dollar, Zwitserse Franc, Zweedse Kroon en de valuta's van de verschillende Opkomende Markten.

De vastrentende waarden betreft grotendeels Euro beleggingen. Als er toch beleggingen buiten de Euro plaatsvinden, dan worden deze binnen het betreffende beleggingsfonds afgedekt naar de Euro, waardoor uiteindelijk geen valutarisico meer aanwezig is bij de vastrentende waarden. Een uitzondering is de lokale valuta binnen EMD, het valutarisico daarvan zal niet worden afgedekt.

Het valutabeleid van het pensioenfonds kan als volgt worden samengevat:

Categorie	Valutabeleid
Vastrentende waarden euro	Niet relevant
Vastrentende waarden niet-euro	Valutarisico wordt afgedekt, m.u.v. LC EMD
Aandelen euro	Niet relevant
(Vastgoed)aandelen V.S., V.K. en Japan	Valutarisico wordt afgedekt
(Vastgoed)aandelen overig	Valutarisico wordt NIET afgedekt

De totaal nog aanwezige valutaexposure (ná valuta-afdekking) mag verder maximaal 15% van de totale waarde van de beleggingsportefeuille van het 'eigen beheer' depot bedragen.

Op kwartaalbasis wordt via de FTK-rapportage van de vermogensbeheerder en de Risicorapportage inzage verstrekt in de uitstaande valutarisico's.

Gebruik derivaten en derivatenbeleid

Derivaten dienen door de vermogensbeheerder terughoudend te worden gebruikt. Het gebruik van derivaten is door de vermogensbeheerder slechts toegestaan binnen de beleggingsfondsen en de richtlijnen die de beheerder daartoe heeft opgesteld.

Alle renteswaps (binnen het SLM fonds) maken gebruik van central clearing.

Bij OTC-derivaten die niet via Central Clearing lopen (zoals bv. valutatermijncontracten) geldt:

- transacties mogen alleen worden afgesloten met partijen die minimaal een BBB-rating hebben;
- op dagbasis vindt uitwisseling van onderpand plaats;
- er vindt daarbij spreiding van risico's plaats over meerdere partijen;
- de waarde van het onderpand is steeds rond de 100%;
- het onderpand bestaat alleen uit cash en euro staatsobligaties;
- het verkregen onderpand afgescheiden wordt bewaard.

Het exacte derivatenbeleid is per beleggingsfonds opgenomen in de fondsspecificaties.

De exposure en marktwaarde van de derivatenposities wordt op kwartaalbasis steeds gerapporteerd in de FTK-rapportage. Deze gegevens alsmede het type derivaat en de rating van tegenpartijen bij OTC-derivaten zijn ook te vinden in de Risicorapportage van het pensioenfonds.

Tegenpartijrisico

Tegenpartijrisico is het risico dat een tegenpartij niet aan zijn verplichtingen voldoet. In derivatencontracten ontstaat tegenpartijrisico als een derivaat een positieve marktwaarde krijgt. In de meeste gevallen is de tegenpartij dan verplicht om zijn negatieve waarde te compenseren met het storten van onderpand (margin call).

Het tegenpartijrisico wordt beperkt door alleen (niet-beursgenoteerde) transacties aan te gaan met partijen die als solide worden beschouwd en die onder meer een minimale credit-rating hebben

van BBB. Het tegenpartijrisico wordt ook beperkt door transacties aan te gaan met verschillende tegenpartijen en door central clearing.

Om het tegenpartij risico inherent aan het gebruik van OTC-derivaten te mitigeren heeft de beheerder verder met iedere individuele tegenpartij een Credit Support Annex (CSA) afgesloten. Dit contract hangt aan de ISDA master-agreement (een internationale raamovereenkomst waarin het afsluiten van OTC-derivaten wordt geregeld) en omvat alle afspraken omtrent het uitwisselen van collateral (onderpand). De collateral behoefte wordt dagelijks bepaald aan de hand van de marktwaarde van alle uitstaande OTC-derivaten tussen beide partijen onder de CSA, en leidt uiteindelijk tot een collateral uitwisseling. De beheerder monitort en beheert het proces van collateral uitwisseling op dagelijkse basis en zorgt ervoor dat er steeds over voldoende onderpand wordt beschikt (in de vorm van cash of euro staatsobligaties). Het aanwezige collateral (onderpand) dient steeds zal steeds ongeveer 100% te zijn van de uitgeleende waarde. Als de waarde hieronder zakt, dient onderpand te worden bijgestort.

Bij het pensioenfonds is slechts in zeer beperkte sprake van tegenpartijrisico, omdat er (naast de valutatermijntransacties die zijn ingenomen voor het afdekken van de valutarisico's) weinig posities via derivaten worden ingenomen. Het tegenpartijrisico binnen SLM is beperkter door EMIR en de daarmee samenhangende Central Clearing. Bij central clearing moet er naast een Variation Margin een Initial Margin worden gestort. Dit is geregeld binnen het SLM-fonds. Alle posities binnen het SLM-fonds zijn op basis van central clearing ingeregeld.

Het tegenpartijrisico wordt ook gemonitord in de Risicorapportage van het pensioenfonds.

Securities lending

Securities lending is de overdracht van financiële instrumenten door de eigenaar aan een andere investeerder of financieel intermediair.

Securities lending ten behoeve van short selling wordt toegestaan maar beïnvloeding van stemgebruik wordt uitgesloten. Securities lending vindt daarom alleen plaats bij vastrentende waarden en niet bij aandelen.

De vermogensbeheerder mag bij de uitvoering van het beleggingsmandaat bij vastrentende waarden overgaan tot het uitlenen van effecten (securities lending). Eventueel hiermee verband houdende risico's zullen door de vermogensbeheerder zoveel mogelijk worden beperkt door middel van adequate contractuele regelingen waarin zekerheden zijn geregeld.

Met betrekking tot securities lending gelden de volgende maatregelen om de risico's zo veel mogelijk te beperken:

- Er wordt slechts uitgeleend aan kwalitatief goede partijen (met een minimale kredietwaardigheid van BBB);
- Er dient een goede spreiding aanwezig te zijn over tegenpartijen;
- Het aanwezige collateral (onderpand) bij securities lending dient steeds minimaal 100% te zijn van de uitgeleende waarde. Als de waarde hieronder zakt, dient onderpand te worden bijgestort door de tegenpartij;
- Op dagbasis vindt monitoring hiervan en eventuele bijstorting plaats;
- Het onderpand wordt verkregen in de vorm van euro cash of staatsobligaties van OECD-landen met een minimale AA-rating.
- Citibank (de custodian aan wie het dagelijkse proces is uitbesteed) heeft een "Borrower Indemnification" afgegeven, wat inhoudt dat schadeloosstelling plaatsvindt door Citibank wanneer een lenende partij failliet gaat en de uitgeleende stukken niet of slechts gedeeltelijk kan teruggeven.

Van de met het uitlenen van effecten behaalde opbrengsten voor zover ten goede komend aan het pensioenfonds (dit is 72%), wordt in de jaarrapportage van de beleggingsfondsen verslag gedaan.

Op kwartaalbasis wordt door de beheerder per beleggingsfonds gerapporteerd over het percentage van de portefeuille dat is uitgeleend, de geschatte opbrengsten hiervan en het gemiddelde collateralpercentage. Ook via de FTK rapportage, de jaarverslagen van de beleggingsfondsen en de Risicorapportage wordt hierover gerapporteerd.

Operationeel risico

Dit is het risico ten gevolge van niet afdoende of falende interne processen, menselijk gedrag en systemen of als gevolg van externe gebeurtenissen. Onder deze definitie vallen operationele gebeurtenissen zoals IT-problemen, tekortkomingen van de organisatiestructuur of interne controle, menselijke fouten, bijvoorbeeld de onjuiste afwikkeling van transacties, verkeerde verwerking van gegevens, fraude en externe bedreigingen. Dergelijke risico's worden beheerst door een strakke administratieve organisatie en interne controle, een calamiteitenplan plus uitwijkvoorziening en een gedragscode.

Het operationele risico inzake het vermogensbeheer ligt bij de vermogensbeheerder. Dit risico is zo veel mogelijk beperkt. Allereerst is het fonds met de beheerder een vermogensovereenkomst inclusief SLA overeengekomen die voldoet aan de wettelijke eisen. Verder worden de aansprakelijkheden voor het fonds hierin zo veel mogelijk beperkt.

Los van hetgeen in de ABTN vermeld staat ter waarborging van een goede administratieve organisatie en interne beheersing beschikt de vermogensbeheerder ook over een calamiteitenplan en een gedragscode waaraan iedere medewerker zich dient te houden.

Ook ontvangt het fonds ieder jaar een ISAE-3402 type II verklaring van de beheerder. Deze heeft betrekking op de interne beheersing van de processen bij de beheerder. Het bestuur gaat jaarlijks na of in de verklaring geen bevindingen staan, die afwijken van hetgeen het fonds wenselijk acht en die de mening van het fonds over het operationeel risico bij de beheerder doen wijzigen.

Beleggingscyclus

Hieronder worden de belangrijkste aspecten van de beleggingscyclus nader uitgewerkt.

A. Beleidsvorming

Het beleggingsbeleid van het fonds wordt door het bestuur vastgesteld. Het bestuur is met name hierbij verantwoordelijk voor:

- het vastleggen van de doelstellingen van het fonds;
- het vastleggen van de investment beliefs;
- het vastleggen van de risicohouding (na afstemming met het verantwoordingsorgaan, de werkgever en de kernvergadering);
- het vastleggen van het strategische beleggingsbeleid van het fonds en het jaarlijkse beleggingsplan.

Het fonds heeft een Verklaring inzake Beleggingsbeginselen opgesteld die door deelnemers kan worden opgevraagd en die ook via de website beschikbaar wordt gesteld. De meest recente Verklaring is ook te vinden als appendix B bij deze ABTN. De Verklaring wordt minimaal een keer per drie jaar geupdated.

B. Implementatie

De implementatie van het beleggingsbeleid / het vermogensbeheer is door het fonds uitbesteed aan de vermogensbeheerder. Er is een vermogensbeheerovereenkomst afgesloten met de

beheerder. Verder is een beleggingsmandaat, met daarbij richtlijnen waarbinnen de beheerder moet opereren, overeengekomen. Omdat gebruik wordt gemaakt van beleggingsfondsen onderzoekt het fonds de voorwaarden en richtlijnen van de beleggingsfondsen en toetst of deze aansluiten bij het geformuleerde beleid van het fonds. Zie voor meer informatie over de uitbesteding van het vermogensbeheer verderop in dit hoofdstuk.

Namens het pensioenfonds voert de vermogensbeheerder een “enhanced active” (= beperkt actieve) beleggingsstijl. Dit wil zeggen dat zal worden getracht op basis van marktvisie een beperkt hoger rendement te behalen dan de gekozen benchmark. Dit alles binnen de randvoorwaarden van een aanvaardbaar risico en het kader van de met de beheerder overeengekomen beleggingsmandaat. Qua beleggingsfondsen heeft het fonds ervoor gekozen om de meest efficiënte delen van de portefeuille ((vastgoed)aandelen en Euro Core Governments) passief te beleggen. De overige asset klassen worden actief belegd.

C. Monitoring

De beleggingscommissie wordt maandelijks geïnformeerd over de ontwikkeling van de beleggingen door de vermogensbeheerder. De rapportages bevatten portefeuillestanden op het niveau van beleggingscategorieën en subcategorieën. Tevens worden voor deze categorieën de behaalde (sub)rendementen ten opzichte van de relevante (sub)benchmark gerapporteerd, zowel op maandbasis als op YTD-basis.

Op kwartaalbasis vindt een uitgebreidere verantwoording door de beheerder(s) plaats. Er wordt voor een inhoudelijke beoordeling van de prestaties van de vermogensbeheerder(s) onder meer gebruik gemaakt van de kwartaalrapportages van de beheerder. Ook wordt door de vermogensbeheerder op verzoek verantwoording afgelegd tijdens de vergaderingen van de beleggingscommissie en/of bestuursvergaderingen.

Op maandbasis wordt door het pensioenfonds inzage gekregen in de ontwikkeling van de dekkingsgraad. Op kwartaalbasis is er inzage in de beleggingsrisico's via de reguliere kwartaalrapportage van de vermogensbeheerder, de FTK-rapportage, DNB kwartaalrapportage en de Risicorapportage van het pensioenfonds. Deze rapportages zullen door de beleggingscommissie worden besproken.

Mede op basis van de rapportages van en het overleg met de vermogensbeheerder is de beleggingscommissie in staat het vermogensbeheer te bewaken. Dit is in de eerste plaats gericht op het vaststellen dat de vermogensbeheerder zich aan de in het mandaat opgenomen beleggingsrichtlijnen houdt. Daarnaast beoordeelt de beleggingscommissie of de vermogensbeheerder het beoogde rendement (zowel absoluut als ten opzichte van de benchmark) weet te realiseren.

D. Evaluatie

Op basis van de huidige strategie is momenteel zijn de volgende strategische benchmark gedefinieerd om het beleid en de resultaten van de aangestelde beheerder te evalueren.

Asset-categorie	Index (TR)
Vastrentende waarden	
Core Euro staatsobligaties	ICE BAML Core Eurozone Government Bond Index (cst)
Staatsgelieerde leningen	ICE BAML Core Eurozone Government Bond Index (cst)
Hypotheken	JP Morgan Government Bond Index Traded Netherlands

Asset Backed Securities	Bloomberg Barclays € ABS Floating Rate Note Composite Index + Bloomberg Barclays € ABS Fixed Coupon Composite Index
High Yield	70% Bloomberg Barclays US HY 2% Issuer Cap (euro hedged, cstdm) + 30% Bloomberg Barclays Pan-European HY Euro ex Financials 3% Issuer Cap Index (cstdm)
Emerging Market Debt	JP Morgan Emerging Markets Bond Index Global Diversified (hedged)
Aandelen	
Wereld (incl. EM)	MSCI AC Wereld Net Index (GBP, JPY, USD hedged)
Vastgoed	
Wereld (excl. EM)	Customised FTSE EPRA/NAREIT Dev. Rental Index Total Net Return (GBP, JPY, USD hedged)

De benchmarkrendementen per categorie worden berekend door middel van het sommeren van het product van normallocatie en benchmarkrendement per subcategorie c.q. per beleggingscategorie. Bij de berekening van benchmarkrendementen dient rekening gehouden te worden met een 'rebalancing' per jaar op 1 januari. De vermogensbeheerder heeft, binnen de overeengekomen bandbreedtes, de ruimte om de portefeuille ook na rebalancing tactisch te positioneren.

Alle beleggingen worden hierbij steeds op actuele waarde gewaardeerd. Op jaarbasis vindt een accountantscontrole op de koersen van de beleggingsfondsen plaats.

Op jaarbasis vindt door het fonds een algehele evaluatie plaats van het gekozen beleid, de implementatie van het beleid, de vermogensbeheerder, alsmede van het risicobeleid van het fonds.

Organisatie rondom beleggingen

Het bestuur is eindverantwoordelijk voor alle activiteiten, inclusief het vaststellen van het strategische beleggingsbeleid, het beleggingsplan en het selecteren en monitoren van een externe vermogensbeheerder. Het bestuur is verantwoordelijk voor het beleggen van de beschikbare gelden in overeenstemming met de beleggingsbeginselen, zoals omschreven in de Verklaring inzake Beleggingsbeginselen. Ook is het bestuur verantwoordelijk voor de monitoring van de uitvoering van het beleggingsbeleid.

Het bestuur van het pensioenfonds heeft een beleggingscommissie benoemd. De voorbereiding van wijzigingen in en de monitoring van de uitvoering van het beleggingsbeleid is door het bestuur, binnen de aangegeven kaders, opgedragen aan de beleggingscommissie. Deze bestaat uit minimaal twee bestuursleden alsmede de manager van het pensioenfonds, en wordt, indien noodzakelijk, ondersteund door een extern adviseur. De beleggingscommissie maakt notulen van haar vergaderingen/bevindingen en deelt deze steeds met het bestuur.

De beleggingscommissie is dus verantwoordelijk voor en rapporteert aan het bestuur van het fonds ten aanzien van:

1. Het voorbereiden van de formulering (en doen van voorstellen tot wijzigingen hierin) van het beleggingsbeleid;
2. Het erop toezien dat het vermogensbeheer binnen de richtlijnen valt die door het bestuur zijn vastgesteld;
3. Het erop toezien dat de strategische benchmark geschikt is om de beleggingsdoelstellingen van het Fonds te realiseren.

Deze werkzaamheden bevatten de volgende deeltaken:

- het op basis van die strategische benchmark definiëren van het beleggingsmandaat en de benchmark(s) voor de vermogensbeheerder(s);
- het vaststellen van de daarbij behorende beleggingsrichtlijnen voor de beheerder(s);
- het evalueren van zowel de beleggingsresultaten van het totaal der beleggingen als van dat van de deelportefeuilles ten opzichte van de vastgestelde benchmarks;
- het rapporteren aan het bestuur over alle relevante zaken, in het bijzonder de evaluatie van de behaalde rendementen;
- De monitoring van het renteafdeckingspercentage op basis van marktrente en eventueel aanpassen van het mandaat o.b.v. het geformuleerde dynamische renteafdeckingsbeleid;
- Het op kwartaalbasis (laten) monitoren van de belangrijke beleggingsrisico's.

De taakverdeling tussen pensioenfondsen en de vermogensbeheerder is in grote lijnen als volgt:

- Het bestuur formuleert het strategische beleggingsbeleid en zorgt ervoor dat dit aansluit bij de voor het fonds geformuleerde risicohouding;
- Het bestuur stelt het beleggingsraamwerk en latere wijzigingen daarvan vast en zorgt voor een duidelijke opdrachtformulering voor de vermogensbeheerder;
- De vermogensbeheerder voert de implementatie van het vermogensbeheer uit, ofwel beheert het vermogen binnen het overeengekomen raamwerk op basis van getekende beleggingsrichtlijnen, en rapporteert daarover. In de richtlijnen staat onder meer de verdeling over de beleggingscategorieën;
- De vermogensbeheerder rapporteert ten minste eenmaal per kwartaal over de uitvoering van het beleggingsbeleid en de samenstelling van de beleggingsportefeuille, de exposures ten opzichte van de afgesproken neutrale strategische posities en de behaalde absolute en relatieve performance. Op maandbasis wordt door de vermogensbeheerder een verkorte rapportage verstrekt;
- De beleggingscommissie controleert/monitort de uitvoering van het vermogensbeheer aan de hand van de verstrekte rapportages en toetst deze aan de beleggingsrichtlijnen, echter zonder daarmee de verantwoordelijkheid van de vermogensbeheerder te verminderen;
- De beleggingscommissie bespreekt ten minste eenmaal per drie maanden de status van de beleggingen en de behaalde resultaten;
- De beleggingscommissie rapporteert over haar bevindingen/vergaderingen aan het bestuur;
- Jaarlijks vindt er door de beleggingscommissie een evaluatie van de vermogensbeheerder plaats op basis van objectieve criteria;
- Indien noodzakelijk zal het de beleggingscommissie/het bestuur worden ondersteund door een externe beleggingsadviseur;
- Het bestuur is gebonden aan een gedragscode. Het pensioenfonds heeft een compliance officer die toeziet op de juiste naleving van de gedragscode.

Uitbesteding vermogensbeheer

Het vermogensbeheer, alsmede de beleggingsadministratie en de performancemeting is door het pensioenfonds uitbesteed aan de vermogensbeheerder.

Het pensioenfonds heeft de vrijheid om te allen tijde een of meer andere vermogensbeheerders aan te stellen en de huidige overeenkomst op te zeggen. Met de vermogensbeheerder is een Vermogensbeheerovereenkomst overeengekomen, die ook voldoet aan de eisen van DNB inzake uitbesteding. Ook is daarbij een SLA opgenomen.

De belangrijkste uitgangspunten en voorwaarden die bij de uitbesteding van het vermogensbeheer van het pensioenfonds gelden, zijn momenteel als volgt geformuleerd:

- dat de vermogensbeheerder een breed gespreide portefeuille moet kunnen beheren;

- dat het vermogensbeheer tegen acceptabele kosten geschiedt;
- dat de actieve beleggingsrisico's die de vermogensbeheerder neemt relatief beperkt zijn;
- dat de overall performance (na aftrek van kosten) op 3-jaars termijn minimaal gelijk is aan de benchmark;
- dat het pensioenfonds te allen tijde naar een andere vermogensbeheerder kan overstappen;
- dat de vermogensbeheerder over een ISAE-3402 type II verklaring beschikt die door het pensioenfonds als voldoende goed wordt beoordeeld;
- dat de rapportages van de vermogensbeheerder van voldoende kwaliteit zijn en binnen de overeen gekomen deadlines worden geleverd.

Bij de (eventuele) nieuwe selectie van een (nieuwe) vermogensbeheerder zal het pensioenfonds externe expertise inschakelen en zal de selectie plaatsvinden op basis van objectieve criteria en het door het fonds vastgestelde eisen in het uitbestedingsbeleid van het fonds zoals opgenomen in appendix G.

In het mandaat waarbinnen de vermogensbeheerder mag opereren zijn beleggingsrichtlijnen opgenomen in de vorm van een verdeling over de beleggingscategorieën. Vier maal per jaar overlegt het bestuur met de vermogensbeheerder omtrent het te voeren algemeen beleggingsbeleid en stelt indien nodig het beleggingsbeleid bij, rekening houdend met de ontwikkeling van de portefeuille en de vooruitzichten op de beleggingsmarkten.

ESG-beleid (Verantwoord Beleggen)

Het bestuur heeft als visie dat het pensioenfonds een maatschappelijke verantwoordelijkheid heeft. Hierin past ook maatschappelijk verantwoord beleggen. Het pensioenfonds streeft daarom naar een zo hoog mogelijk financieel rendement op beleggingen zonder negatieve gevolgen voor mens en milieu. Het pensioenfonds onderschrijft de Principles for Responsible Investment van de Verenigde Naties (UNPRI): een aantal beginselen op het gebied van milieu, sociale omstandigheden en goed ondernemingsbestuur voor de beleggingspraktijk. Daarnaast is het pensioenfonds van mening dat deze zogenaamde ESG-factoren (waaronder ook het klimaatbeleid) integraal onderdeel dienen te vormen van het beleggingsproces.

Het beleid van AEGON Asset Management sluit aan bij deze visie van het bestuur. Aegon AM heeft onder meer UNPRI ondertekend. Als externe vermogensbeheerder van het pensioenfonds geeft Aegon uitvoering aan het beleid dat het pensioenfonds voert met betrekking tot verantwoord beleggen. Via Aegon stuurt het pensioenfonds actief op naleving van ESG-beleid door:

- uitsluiting;
- stembeleid;
- dialoog (engagement);
- ESG-integratie;
- zover mogelijk: impact investeringen.

Als het gaat om productie, ontwikkeling en verhandelen van controversiële wapens, zoals clustermunities en landmijnen, dan geldt een algeheel investeringsverbod. Er is een uitsluitingslijst opgesteld van bedrijven die hierin actief zijn. In deze bedrijven mag niet worden belegd, ook niet via zogenaamde passieve indexbeleggingen. Het fonds voldoet hiermee aan de Nederlandse wetgeving die het verbiedt om directe steun te verlenen aan ondernemingen die clustermunities produceren, verkopen of distribueren. Daarnaast heeft het pensioenfonds beleggingen in fabrikanten van tabak en palmolie uitgesloten.

Een andere categorie beleggingen waarvoor een investeringsverbod geldt, zijn staatsobligaties, en overige leningen van lagere overheden, van landen die stelselmatig de mensenrechten schenden. Leidend hiervoor zijn veroordelingen van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties en sancties van de Europese Unie. Hiermee wordt voldaan aan EU verordeningen die gelden.

Het pensioenfonds ziet erop toe dat de vermogensbeheerder de uitsluitingen respecteert en de sanctiemaatregelen naleeft.

Als het gaat om de gedragingen van ondernemingen dan moet voldaan worden aan internationaal geaccepteerde verdragen, in het bijzonder de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, Rio Declaration on Environment and Development, United Nations Convention against Corruption, UN Global Compact Principles, International Labour Organization's Declaration of Fundamental Principles and Right at Work, OECD Guidelines for Multinational Enterprises en UN Guiding Principles.

Het pensioenfonds vindt het belangrijk dat de vermogensbeheerder periodiek monitort of de bedrijven waarin geïnvesteerd wordt, voldoen aan deze normen. Met bedrijven die niet voldoen zal Aegon mede namens het pensioenfonds een dialoog voeren om deze bedrijven tot ander gedrag te bewegen. Dit wordt 'engagement' genoemd. Als deze dialoog na veelvuldige en herhaalde pogingen niet tot voldoende resultaat leidt, dan zal Aegon Asset Management alsnog overgaan tot uitsluiting van het bedrijf.

De integratie van milieu (environment), sociale of maatschappelijke (social) en bestuurlijke (governance) criteria (ESG in het Engels) in de beleggingsanalyses en –beslissingen, vormt ook een belangrijk onderdeel van het ESG-beleid van het pensioenfonds.

Welke factoren bij deze zogeheten ESG-integratie relevant zijn verschilt per sector en type belegging. Aegon geeft invulling aan het beleid van het pensioenfonds doordat wereldwijd alle analisten en portefeuillehouders via een gespecialiseerd extern bureau de beschikking hebben over beoordelingen van vrijwel alle bedrijven en sectoren op de ESG factoren. Deze beoordeling vormt een integraal onderdeel van het totale beleggingsproces. Daarnaast stelt Aegon eisen aan de ESG beoordeling van landen buiten de Europese Unie.

Bovenstaande uitgangpunten voor verantwoord beleggen zijn integraal van toepassing op het beleggingsbeleid. Slechts in uitzonderlijke situaties kan het, vanwege praktische bezwaren, voorkomen dat niet alle uitsluitingen overal kunnen worden toegepast.

De vermogensbeheer rapporteert jaarlijks over het uitgevoerde ESG-beleid aan het pensioenfonds. Ook worden er voor verschillende beleggingsfondsen al specifieke ESG-rapportages verstrekt.

Het pensioenfonds heeft een deel van haar beleggingen gealloceerd naar staatsgelieerde leningen. Ongeveer 50% van deze leningen wordt gebruikt voor financiering van projecten met een positieve impact op maatschappij en/of milieu. Op deze wijze tracht het pensioenfonds mede vorm te geven aan haar ESG-beleid.

Beleggen in de eigen onderneming

Stichting Sportfondsen Pensioenfonds voldoet aan de wettelijke eis dat het belegd vermogen in de eigen onderneming (aandelen en/of achtergestelde leningen) beperkt moet zijn tot maximaal 5% van de waarde van de totale beleggingsportefeuille. Het belang bedraagt feitelijk 0%.

Vereist vermogen en sturingsmiddelen

Risico's bij onverminderde uitvoering regeling

Het belangrijkste risico, welke de onverminderde uitvoering van de reglementaire bepalingen bedreigt, is het beleggingsrisico, waaronder begrepen het renterisico.

Tot en met 2014 heeft het fonds een herverzekeringsovereenkomst met de pensioenverzekeraar gesloten op basis van een garantiecontract. Dit contract is per 1 januari 2015 beëindigd. Voor de tot en met 31 december 2014 opgebouwde pensioenaanspraken en –rechten ligt het beleggingsrisico inclusief het renterisico volledig bij de verzekeraar. Met betrekking tot de pensioenen verworven vanaf 1 januari 2015 ligt dit risico bij het pensioenfonds. Het fonds heeft een aantal beheersmaatregelen getroffen om dit risico te reduceren.

Daarnaast zijn er verzekeringstechnische risico's. Ook hiervoor geldt dat voor de tot en met 31 december 2014 opgebouwde pensioenaanspraken en –rechten dit risico bij de herverzekeraar ligt.

Het pensioenfonds neemt het overlijdensrisico (zogenaamd kort leven risico) en het arbeidsongeschiktheidsrisico (premiëvrijstelling bij arbeidsongeschiktheid) met ingang van 1 januari 2020 voor eigen rekening.

Het langlevenrisico, het inflatierisico en het risico van de veroudering van het werknemersbestand, waardoor de gemiddelde kostprijs van de pensioeninkoop stijgt neemt het fonds eveneens voor eigen rekening.

Naast de hiervoor genoemde risico's onderkent het bestuur nog andere (waaronder niet-financiële) risico's. Deze risico's betreffen onder andere de afhankelijkheid van de uitbesteding.

Er is een integrale risicoanalyse uitgevoerd waarbij de financiële en andere risico's, die de soliditeit van het pensioenfonds kunnen bedreigen, in kaart gebracht zijn.

Onderbouwing gekozen beleid

Het bestuur heeft met de gekozen "technische" beleidsuitgangspunten getracht de kans dat het fonds langdurig aan zijn verplichtingen zal kunnen voldoen, zo groot mogelijk te maken. Belangrijk aspect daarbij is dat het bestuur op grond van de ervaring over een grote reeks van jaren verwacht, dat uit het rendement op de beleggingen zowel de (reken)rente als (een gedeelte van) de toename op grond van de inflatie kan worden gefinancierd.

Gewenste omvang eigen vermogen

Het (gewenst) eigen vermogen wordt gevormd door de middelen die niet nodig zijn voor de dekking van de TV. Het beleid van het fonds is erop gericht een eigen vermogen ter grootte van minimaal het door DNB vereiste niveau van het vereist eigen vermogen te hebben dan wel te krijgen. Het fonds zal periodiek toetsen hoe het vermogen van het fonds zich op dat moment verhoudt tot de grenzen zoals die op dat moment kunnen worden berekend conform de richtlijnen van DNB.

Minimaal Vereist Eigen Vermogen (MVEV)

Bij het bepalen van het minimaal vereist eigen vermogen is rekening gehouden met het bepaalde in artikel 11 van het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen.

Het MVEV bestaat uit de volgende elementen:

- Vermogen voor het te lopen beleggingsrisico
- Vermogen voor het risico bij overlijden
- Vermogen voor het risico van arbeidsongeschiktheid

Voor beleggingsrisico bedraagt het MVEV 4% van de VPV vermenigvuldigd met de verhouding tussen de VPV eigen beheer en de totale VPV (eigen beheer en herverzekerd). Het verhoudingsgetal bedraagt minimaal 85%. Gezien de beperkte omvang van de VPV eigen beheer komt het MVEV voor beleggingsrisico daarmee effectief op 3,4% van de totale VPV ($85\% \cdot 4\%$). Op lange termijn zal dit verhoudingsgetal veranderen en boven 85% uitkomen. Periodiek zal het verhoudingsgetal worden getoetst (vastgesteld).

Voor het risico bij overlijden wordt 0,3% van het aanwezige risicokapitaal maal de verhouding tussen het risicokapitaal voor risico van het fonds (dus na aftrek van het herverzekerde deel) voor het huidige boekjaar en het risicokapitaal over het afgelopen boekjaar. Het verhoudingsgetal is minimaal 50%.

Voor het risico op arbeidsongeschiktheid wordt de hoogste uitkomst van de volgende berekeningen gerekend:

- 18% van de in het afgelopen boekjaar geboekte dan wel verdiende premies, naargelang welk bedrag het hoogst is en van de in rekening gebrachte poliskosten, voor zover deze premies en kosten niet meer bedragen van € 50 miljoen, vermeerderd met 16% van deze premies en kosten voor zover deze meer bedragen dan € 50 miljoen;
- 26% van de gemiddeld geboekte bruto schades in de afgelopen drie boekjaren en van de gemiddelde toevoeging aan de schadevoorziening in deze jaren, voor zover deze schaden en toevoeging niet meer bedragen van € 35 miljoen, vermeerderd met 23% van deze schaden en toevoeging, voor zover deze meer bedragen dan € 35 miljoen.

De uitkomst van deze berekening wordt vermenigvuldigd met de verhouding tussen de schaden die voor eigen rekening komen van het fonds na overdracht uit hoofde van verzekering en de bruto schaden in de afgelopen drie boekjaren. Dit verhoudingsgetal is ten minste 50%.

Vereist Eigen Vermogen (VEV)

Het pensioenfonds stelt de beoogde omvang van het eigen vermogen vast, die nodig wordt geacht om de solvabiliteit van het pensioenfonds op langere termijn te waarborgen. De beoogde minimale omvang van het eigen vermogen en de solvabiliteitsopslag in de kostendekkende premie wordt vastgesteld op basis van het vereiste eigen vermogen onder het FTK volgens het standaardmodel van DNB. Onder het FTK wordt het vereiste vermogen voor het eigen beheer deel zodanig vastgesteld dat met de wettelijk vastgestelde zekerheidsmaat van 97,5% wordt voorkomen dat het pensioenfonds binnen één jaar over minder middelen beschikt dan de VPV voor de onvoorwaardelijke toezeggingen.

Het Vereist Eigen Vermogen wordt zodanig vastgesteld dat de effecten kunnen worden opgevangen van de volgende onmiddellijke veranderingen in de risicofactoren:

- Renterisico (S1)
Het effect van de meest ongunstigste wijziging van de rentetermijnstructuur volgens door DNB voorgeschreven stijgings- en dalingsfactoren;
- Aandelen- en vastgoedrisico (S2)
Het effect van een daling van de waarde van de beleggingen in beursgenoteerde aandelen van ontwikkelde markten en indirect vastgoed met 30%, in aandelen van opkomende markten met 40%, in niet-beursgenoteerde aandelen met 40% en in direct vastgoed met 15%;
- Valutarisico (S3)
Het effect van een daling van alle valutakoersen ten opzichte van de euro met 20% voor ontwikkelde markten en 35% voor opkomende markten;
- Grondstoffenrisico (S4)
Het effect van een daling van de waarde van de beleggingen in grondstoffen (commodities) met 30%;
- Kredietrisico (S5)
Het effect van de toename van de credit spread van respectievelijk 60, 80, 130, 180 en 530 basispunten voor beleggingen met een rating van respectievelijk AAA, AA, A, BBB en BB of lager;
- Verzekeringstechnisch risico (S6)
Het vereiste vermogen voor verzekeringstechnische risico's wordt bepaald door het procesrisico, de onzekerheid in de sterftetrend en de negatieve stochastische afwijkingen;
- Liquiditeitsrisico (S7), concentratierisico (S8), het operationeel risico (S9) en het actief beheer risico (S10).

Het totale vereist eigen vermogen wordt niet bepaald door optelling van de afzonderlijke solvabiliteitsmarges, maar door middel van een voorgeschreven wortelformule.

Voor het herverzekerde deel houdt het fonds geen VEV aan.

Risicobereidheid korte termijn

De risicobereidheid op korte termijn is vertaald in een strategische beleggingsportefeuille met bandbreedtes. Het beleggingsbeleid betreft hierbij het 'eigen beheer' deel. Het bestuur heeft geen (beperkte) invloed op het bij Aegon achtergelaten deel van het vermogen.

Op basis van de uitersten van de bandbreedtes van het strategisch beleggingsbeleid dient het VEV zich te bevinden tussen een bandbreedte met als een ondergrens van 16% en een bovengrens van 28% van de TV 'eigen beheer'.

In dit beleid heeft het bestuur beoordeeld dat deze bandbreedte acceptabel is uit hoofde van balansrisicomanagement. Tenminste eens per kwartaal zal het pensioenfonds het VEV feitelijk vaststellen en toetsen.

Het fonds treedt in overleg met de kernvergadering en de werkgever op het moment dat in enig kwartaal het VEV buiten de bandbreedtes uitkomt.

Het VEV kan fluctueren door verschuivingen in de strategische mix binnen de bandbreedtes ten aanzien van de allocatie naar de verschillende beleggingscategorieën en de mate van afdekking van het rente- en valutarisico.

Beleidsoverwegingen berekening VEV en risicobereidheid korte termijn

Voor het VEV is een bandbreedte geformuleerd. De volgende overwegingen liggen ten grondslag aan deze bandbreedte:

- De VEV bandbreedte dient de bandbreedtes van het strategische beleggingsbeleid te ondersteunen.

Argument: Hiermee wordt bereikt dat de bewegingen binnen de (lineaire) bandbreedtes uit de ABTN mogelijk zijn zonder dat de VEV bandbreedte deze ruimte inperkt. Zowel in een herstelsituatie als bij hogere dekkingsgraden zijn hiermee fluctuaties van het risicoprofiel mogelijk als gevolg van marktomstandigheden zonder dat er sprake is van het doelbewust aanpassen van het risicoprofiel. Daarnaast zijn binnen het strategische beleid ook doelbewuste aanpassingen van het risicoprofiel mogelijk, onder voorbehoud dat deze van een tijdelijk karakter uit hoofde van tactisch beleid zijn en voor zover deze vallen binnen de grenzen van het vastgestelde strategisch beleggingsbeleid. Het fonds kent harde rebalancing grenzen van $\pm 10\%$ punt voor wat betreft de rendementsportefeuille/zakelijke waarden.

- De VEV bandbreedte dient niet beperkend te zijn voor het beleid dat het pensioenfonds voert en wenst te voeren om de rente-afdekking tijdelijk aan te kunnen passen. Dit biedt de ruimte voor de mogelijkheid om middels het ('LDI-')beleid de mate van renteafdekking te laten variëren.

Argument: Dit biedt het fonds de ruimte voor de mogelijkheid om de renteafdekking te laten variëren. Binnen het strategische beleid zijn doelbewuste aanpassingen van het risicoprofiel mogelijk, onder voorbehoud dat deze van een tijdelijk karakter zijn uit hoofde van tactisch beleid en voor zover dit valt binnen de grenzen van het vastgestelde strategisch beleggingsbeleid. Tijdelijke doelbewuste aanpassingen van het risicoprofiel middels de aanpassing van het rente-afdekkingspercentage zullen zijn gebaseerd op niveaus van de marktrente en/of niveaus van de dekkingsgraad. Deze grenzen kunnen de status hebben van actiegrenzen en/of waarschuwingsgrenzen en dienen om een effectieve begrenzing van de (actieve) risico's te kunnen waarborgen. Daarnaast zal voor de nog kortere termijn gewerkt worden met aanvullende bandbreedtes rond het afdekkingspercentage ter grootte van $\pm 10\%$ punt om bij te dragen aan verdere effectieve begrenzing van de risico's.

- De VEV bandbreedte dient niet beperkend te zijn voor de afweging passief/actief beheer.

Argument: Het huidige beleid kent een bepaalde verdeling over beleggingen en beheermethoden (actief/passief). In principe kan de mix van actief/passief beheer in de loop van tijd anders worden ingericht door het fonds. De VEV bandbreedte dient een redelijke variatie in de actief/passief mix te kunnen ondersteunen, zonder dat dit een wijziging van strategisch beleid zou hoeven te betekenen.

- De VEV bandbreedte dient te passen bij de huidige rentestand, maar ook bij een significant lagere en hogere rentestand. De bandbreedte hoeft niet van tevoren opgerekt te worden voor significante wijzigingen van de rentestand.

Argument: Een fluctuatie van het risicoprofiel van een fonds als gevolg van marktomstandigheden ziet de wetgever niet als het doelbewust vergroten van het risicoprofiel. Hierdoor is een toekomstige wijziging van het VEV veroorzaakt door fluctuaties in de rentestand nog toegestaan. Dit heeft het fonds ingevuld door een berekening van hogere en lagere rentestanden (dan ultimo juni 2015) niet standaard op te nemen in de bandbreedte. Hiermee wordt een optisch (te) hoge bandbreedte vermeden.

Herstelplan

Het vereist eigen vermogen en het minimaal vereist eigen vermogen zijn wettelijke ondergrenzen. Het pensioenfonds toetst maandelijks hoe het vermogen van het pensioenfonds zich verhoudt tot de wettelijke ondergrenzen zoals die worden berekend conform de richtlijnen van DNB.

Wanneer de beleidsdekkingsgraad van een fonds per het einde van een kalenderkwartaal is komen te liggen onder de dekkingsgraad die hoort bij het Vereist Vermogen, meldt het fonds dit aan de toezichthouder en wordt een herstelplan ingediend. Het fonds dient binnen drie maanden een herstelplan in, tenzij de beleidsdekkingsgraad op dat moment weer hoger is dan de dekkingsgraad die behoort bij het Vereist Vermogen.

ALM/Haalbaarheidstoets

Ten minste eens in de drie jaar zal het fonds een ALM uitvoeren waarbij met een stochastische benaderingswijze wordt gezien of het fonds aan haar verplichtingen op de lange termijn kan voldoen. Deze analyses bieden tevens inzicht in de mate waarin de voorwaardelijke toeslagverlening naar verwachting kan worden toegekend. Op basis van de ALM kan worden geconcludeerd of toeslagambitie, toekenning en financiering consistent zijn.

Bij de hieraan ten grondslag liggende prognoseberekeningen worden veronderstellingen gemaakt waarover tussen het fonds en de werkgever overleg plaatsvindt. Deze veronderstellingen worden periodiek geactualiseerd na advies van de actuaire. Daarbij zal rekening worden gehouden (in ieder geval bij de haalbaarheidstoets) met de regels die worden gesteld bij Algemene Maatregel van bestuur als bedoeld in artikel 144 van de Pensioenwet (het parameterbesluit).

De veronderstellingen hebben betrekking op:

- de beleggingsmix;
- de toekomstige inkomsten uit (her)beleggingen;
- de ontwikkeling van salarissen, prijzen en franchise;
- de beweeglijkheid (variantie) van inkomsten uit beleggingen en inflatie;
- de ontwikkeling van samenstelling en grootte van het draagvlak (deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden, nabestaanden);
- de ten laste van het fonds komende kosten voor uitvoering van de pensioenregeling.

Meer specifiek kan gesteld worden:

- Verwachtingen m.b.t. het rendement van de vastrentende waarden worden afgeleid uit de RTS;
- Verwachtingen m.b.t. inflatie worden gebaseerd op de doelstelling van de ECB en de reële RTS;
- Verwachtingen m.b.t. het aandelenrendement worden gedefinieerd als het rendement op de vastrentende waarden plus de maximaal toegelaten risicopremie;
- Verwachtingen m.b.t. de loonindex zijn in principe gelijk aan inflatie, tenzij de wetgeving een hoger getal vereist.

Bij de invoering van het nieuwe FTK zal het Fonds voor het eerst een aanvangshaalbaarheidstoets uitvoeren. Vanaf 2016 voert het fonds jaarlijks een haalbaarheidstoets uit en rapporteert die uiterlijk 30 juni van het lopende boekjaar aan DNB.

De jaarlijkse haalbaarheidstoets wordt uitgevoerd (voor 1 juli van ieder jaar) als monitor van gestelde normen. Met de haalbaarheidstoets monitort het Fonds of het verwacht pensioenresultaat en het pensioenresultaat in het slechtweerscenario in lijn zijn met de door het pensioenfonds zelf gekozen ondergrenzen. Deze zelf gekozen ondergrenzen moeten passen binnen de risicohouding van het fonds (artikel 102a Pw).

Bij invoering van een nieuwe pensioenregeling of op het moment dat zich een significante beleidswijziging heeft voorgedaan voert het pensioenfonds een 'aanvangshaalbaarheidstoets' uit.

Het pensioenfonds stelt drie ondergrenzen vast:

1. ondergrens voor het verwacht pensioenresultaat vanuit de situatie dat precies aan de vereisten van het vereist eigen vermogen wordt voldaan;
2. ondergrens voor het verwacht pensioenresultaat vanuit de feitelijke financiële positie;
3. maximale afwijking van het pensioenresultaat in het slechtweerscenario.

Kwantitatieve beschrijving van de lange termijn risicohouding

De risicohouding van het fonds komt voor de lange termijn tot uitdrukking in de ondergrenzen in het kader van de haalbaarheidstoets. Ondergrenzen worden vastgesteld ten aanzien van:

- het verwachte pensioenresultaat vanuit de situatie dat het pensioenfonds precies beschikt over het vereist eigen vermogen;
- het verwachte pensioenresultaat vanuit de feitelijke dekkingsgraad van het pensioenfonds;
- het pensioenresultaat dat kan worden bereikt vanuit de feitelijke dekkingsgraad in een slechtweerscenario.

Een fonds voert periodiek een haalbaarheidstoets uit die op basis van een stochastische analyse inzicht geeft in de samenhang tussen de financiële opzet, het verwachte pensioenresultaat en de risico's die daarbij gelden. Er is een aanvangshaalbaarheidstoets en een jaarlijkse haalbaarheidstoets.

De aanvangshaalbaarheidstoets is in 2015 voor het eerst uitgevoerd en vastgesteld naar aanleiding van invoering van het nieuwe FTK per 1 januari 2015.

Voor de bepaling van de lange termijn risicohouding is de kwalitatieve risicohouding als uitgangspunt gehanteerd.

Om invulling te geven aan het bepaalde in artikel 22 van het Besluit Financieel Toetsingskader kiest het fonds de volgende grenzen in het kader van de uitvoering van de aanvangshaalbaarheidstoets:

- De ondergrens voor het verwachte pensioenresultaat vanuit de situatie dat het pensioenfonds precies beschikt over het vereist eigen vermogen is gelijk aan 90%.
- De ondergrens voor het verwachte pensioenresultaat vanuit de feitelijke dekkingsgraad van het pensioenfonds bij het van toepassing worden van het nieuwe financiële toetsingskader is gelijk aan 90%.
- Bij de jaarlijkse haalbaarheidstoets berekent het fonds vanuit de feitelijke dekkingsgraad zowel het verwachte pensioenresultaat als het pensioenresultaat in een slechtweerscenario. De maximale relatieve afwijking tussen het verwachte pensioenresultaat en het pensioenresultaat in het slechtweer scenario die het fonds dan acceptabel vindt is 30%. Dit betekent dat het pensioenresultaat in slechts 5% van de scenario's meer dan 30% lager mag zijn dan het verwachte pensioenresultaat vanuit de feitelijke dekkingsgraad.

Sturingsmiddelen

Het belangrijkste risico voor het fonds betreft het solvabiliteitsrisico, ofwel het risico dat het fonds niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de pensioenverplichtingen. De solvabiliteit wordt gemeten zowel op basis van algemeen geldende normen als ook naar de specifieke normen welke door de toezichthouder worden opgelegd.

Indien de solvabiliteit van het fonds zich negatief ontwikkelt, bestaat het risico dat het fonds de premie voor de onderneming en deelnemers moet verhogen. In het uiterste geval kan het noodzakelijk zijn dat het fonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten moet verminderen (korten). We verwijzen hiermee naar Appendix C Het Financieel Crisisplan.

De solvabiliteit wordt gemeten via de dekkingsgraad en gerapporteerd in het jaarverslag.

Het bestuur beschikt over een aantal beleidsinstrumenten ten behoeve van het beheersen van het solvabiliteitsrisico. Deze beleidsinstrumenten betreffen:

- beleggingsbeleid
- premiebeleid
- toeslagenbeleid

- kortingsbeleid (Appendix C Financieel Crisisplan)

De keuze en toepassing van beleidsinstrumenten vindt plaats na uitvoerige analyses ten aanzien van te verwachte ontwikkelingen van de verplichtingen en de financiële markten. Daarbij wordt onder meer gebruikgemaakt van ALM studies. Hierin wordt een analyse gedaan van de structuur van de pensioenverplichtingen en van verschillende beleggingsstrategieën en de ontwikkeling daarvan in diverse economische scenario's.

12

Slotopmerkingen

Deze actuariële en bedrijfstechnische nota beschrijft het fonds naar de situatie per 1 januari 2022. Wijzigingen vinden plaats door middel van een wijzigingsblad of door het vervangen van een appendix, tenzij het bestuur meent dat een volledig nieuwe actuariële en bedrijfstechnische nota noodzakelijk is.

APPENDIX A

Actuariële grondslagen en veronderstellingen

VPV vastgesteld door het fonds

Sterftegrondslagen	Prognosetafel AG2020, met leeftijdsafhankelijke correctiefactoren op de sterftekansen (zie bijgevoegde tabel correctiefactoren).
Gehuwdheidsfrequenties	Zie bijgevoegde tabel gehuwdheidsfrequenties.
Leeftijdsverschil man – vrouw	3 jaar.
Rekenrente	De door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur (RTS) per 31 december van het betreffende boekjaar
Voorziening voor toekomstige pensioenopbouw arbeidsongeschikten	De contante waarde van de vrijgestelde pensioenopbouw is opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen.
Opslag voor excassokosten	3,0%.

Kostendeekkende premie

Sterftegrondslagen	Prognosetafel AG2020, met leeftijdsafhankelijke correctiefactoren op de sterftekansen (zie bijgevoegde tabel correctiefactoren).
Gehuwdheidsfrequenties	Zie bijgevoegde tabel gehuwdheidsfrequenties.
Leeftijdsverschil man – vrouw	3 jaar.
Rekenrente	De door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur (RTS) per 31 december van het betreffende boekjaar
Opslag voor premievrijstellingsrisico	4% van de actuariële kosten voor inkoop incl. risicopremie overlijden en wezenpensioen
Risicopremie voor wezenpensioen	0,55% van de actuariële kosten voor inkoop en risicopremie overlijden.
Opslag voor excassokosten	3,0% actuariële kosten voor inkoop inclusief risicopremies en opslag premievrijstellingsrisico

Keuzemogelijkheden pensioenreglement

Sterftegrondslagen	Prognosetafel AG2020, met leeftijdsafhankelijke correctiefactoren op de sterftekansen (zie bijgevoegde tabel correctiefactoren).
Gehuwdheidsfrequenties	Zie bijgevoegde tabel gehuwdheidsfrequenties.
Leeftijdsverschil man – vrouw	3 jaar.
Rekenrente	De 15-jaarsrente uit de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur (RTS) per 31 mei 2020.
Sexeneutraliteit	Verhouding Man 51%, vrouw 49%
Geldigheid	Voor een periode van 5 jaar vastgesteld, te weten 2021 tot en met 2025
Tussentijdse aanpassing wegens rente	Indien de 15-jaarsrente uit de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur (RTS) per 31 mei van enig jaar meer dan 50 basispunten afwijkt ten opzichte van de gehanteerde rekenrente
Tussentijdse aanpassing wegens overlevingstafel	Bij publicatie van een nieuwe overlevingstafel door het Actuariel Genootschap
Aanpassing na bestuursbesluit	Per 1 januari van het jaar volgend op een besluit van het bestuur in de vergadering van juni.

Gehuwdheidsfrequenties

Voor het meeverzekerd partnerpensioen worden de volgende gehuwdheidsfrequenties toegepast:

Gehuwdheidsfrequentie		
Leeftijd	Mannen	Vrouwen
tot 18 jaar	0	0
van 18 tot 25 jaar	$0,01 + 0,07 (x-18)$	$0,05 + 0,10 (y-18)$
van 25 tot 30 jaar	$0,50 + 0,04 (x-25)$	$0,75 + 0,02 (y-25)$
van 30 tot 35 jaar	$0,50 + 0,04 (x-25)$	0,85
van 35 tot 50 jaar	0,9	0,85
van 50 tot 65 jaar	0,9	$0,85 - 0,01 (y-50)$
van 65 jaar en hoger	1	1

Correctiefactoren

Tabel met de te hanteren correctiefactoren ten aanzien van de sterftegrondslagen opgenomen in Prognosetafel AG2020.

Tabel B.1: Correctiefactoren

leeftijd	Hoofdverzekerde mannen	hoofdverzekerde vrouwen	medeverzekerde mannen	medeverzekerde vrouwen
0	100%	100%	100%	100%
1	100%	100%	100%	100%
2	100%	100%	100%	100%
3	100%	100%	100%	100%
4	100%	100%	100%	100%
5	100%	100%	100%	100%
6	100%	100%	100%	100%
7	100%	100%	100%	100%
8	100%	100%	100%	100%
9	100%	100%	100%	100%
10	100%	100%	100%	100%
11	100%	100%	100%	100%
12	100%	100%	100%	100%
13	100%	100%	100%	100%
14	100%	100%	100%	100%
15	83%	109%	83%	109%
16	82%	105%	82%	105%
17	80%	101%	80%	101%
18	79%	97%	79%	97%
19	78%	94%	78%	94%
20	77%	91%	77%	91%
21	76%	88%	76%	88%
22	76%	86%	76%	86%
23	75%	84%	75%	84%
24	75%	83%	75%	83%
25	75%	81%	75%	81%
26	75%	80%	75%	80%
27	75%	79%	75%	79%
28	75%	79%	75%	79%
29	75%	78%	75%	78%
30	75%	78%	75%	78%
31	75%	78%	75%	78%
32	76%	78%	76%	78%
33	76%	78%	76%	78%
34	76%	79%	76%	79%
35	77%	79%	77%	79%

leeftijd	Hoofdverzekerde mannen	hoofdverzekerde vrouwen	medeverzekerde mannen	medeverzekerde vrouwen
36	77%	80%	77%	80%
37	78%	80%	78%	80%
38	79%	81%	79%	81%
39	79%	82%	79%	82%
40	80%	82%	80%	82%
41	80%	83%	80%	83%
42	81%	84%	81%	84%
43	82%	85%	82%	85%
44	82%	86%	82%	86%
45	83%	87%	83%	87%
46	83%	87%	83%	87%
47	84%	88%	84%	88%
48	85%	89%	85%	89%
49	85%	90%	85%	90%
50	86%	90%	86%	90%
51	86%	91%	86%	91%
52	86%	92%	86%	92%
53	87%	92%	87%	92%
54	87%	93%	87%	93%
55	88%	93%	88%	93%
56	88%	93%	88%	93%
57	88%	94%	88%	94%
58	88%	94%	88%	94%
59	89%	94%	89%	94%
60	89%	94%	89%	94%
61	89%	94%	89%	94%
62	89%	94%	89%	94%
63	89%	94%	89%	94%
64	89%	94%	89%	94%
65	89%	93%	89%	93%
66	89%	93%	89%	93%
67	89%	93%	89%	93%
68	89%	92%	89%	92%
69	89%	92%	89%	92%
70	89%	91%	89%	91%
71	89%	91%	89%	91%
72	89%	90%	89%	90%
73	89%	90%	89%	90%
74	88%	89%	88%	89%
75	88%	88%	88%	88%
76	88%	88%	88%	88%
77	88%	87%	88%	87%
78	88%	87%	88%	87%
79	88%	86%	88%	86%
80	88%	86%	88%	86%
81	88%	85%	88%	85%
82	88%	85%	88%	85%
83	88%	85%	88%	85%
84	88%	84%	88%	84%
85	88%	84%	88%	84%
86	89%	84%	89%	84%
87	89%	85%	89%	85%
88	89%	85%	89%	85%
89	90%	85%	90%	85%
90	90%	86%	90%	86%
91	91%	87%	91%	87%
92	92%	88%	92%	88%
93	93%	90%	93%	90%
94	94%	91%	94%	91%
95	95%	93%	95%	93%
96	97%	96%	97%	96%
97	98%	97%	98%	97%
98	98%	98%	98%	98%
99	99%	99%	99%	99%
100	100%	100%	100%	100%

VPV vastgesteld door pensioenverzekeraar

Sterftegrondslagen	Overlevingstafel Collectief 2003 met 1 respectievelijk 2 jaar leeftijdsterugstelling voor mannen respectievelijk vrouwen voor zowel voor als na de ingangsdatum van het ouderdomspensioen. Voor het partnerpensioen wordt voor de eerste verzekerde een leeftijdsverhoging van 2 jaar vóór de pensioendatum toegepast en geen leeftijdscorrectie ná de pensioendatum. Voor de tweede verzekerde wordt geen leeftijdsterugstelling voor de mannen en 1 jaar voor de vrouwen.
Gehuwdheidsfrequenties	Zie onderstaande tabel.
Leeftijdsverschil man – vrouw	3 jaar.
Rekenrente	4%.
Voorziening voor toekomstige pensioenopbouw arbeidsongeschikten	De contante waarde van de vrijgestelde pensioenopbouw is opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen.
Opslag voor excassokosten	1,75%.

Gehuwdheidsfrequentie		
Leeftijd	Mannen	Vrouwen
tot 18 jaar	0	0
van 18 tot 25 jaar	$0,01 + 0,07 (x-18)$	$0,05 + 0,10 (y-18)$
van 25 tot 30 jaar	$0,50 + 0,04 (x-25)$	$0,75 + 0,02 (y-25)$
van 30 tot 35 jaar	$0,50 + 0,04 (x-25)$	0,85
van 35 tot 50 jaar	0,9	0,85
van 50 tot 65 jaar	0,9	$0,85 - 0,01 (y-50)$
van 65 jaar en hoger	1	1

De lopende verzekeringen bij de pensioenverzekeraar zijn per 31 december 2014 premievrij gemaakt, waarbij de garantie voor de volle duur van de verzekeringen blijft gelden. Het saldo van de vergoeding voor administratie-, mutatie en excassowerkzaamheden en de vrijvallende excassoreserve wordt verrekend met de overrente. De winstdeling volgens het systeem van gesepareerde beleggingen blijft gehandhaafd. Zodra de overrentedelende reserve minder dan € 5.432.000,- (2010) bedraagt, wordt overgegaan op overrenteberekening volgens het overrenteaandeelstelsel gebaseerd op fictieve leningen. Dit grensbedrag wordt jaarlijks geïndexeerd.

APPENDIX B

Verklaring inzake Beleggingsbeginselen

1. Introductie

1.1. Inleiding

Op grond van de Europese pensioenfondsenrichtlijn¹ zijn Nederlandse pensioenfondsen verplicht om een “Verklaring inzake de Beleggingsbeginselen” (hierna: verklaring) op te stellen. De in de Europese Richtlijn opgenomen bepalingen komen sterk overeen met 1) de bepalingen in de Pensioenwet, artikel 145, eerste lid van de Pensioenwet dan wel 2) artikel 140, eerste lid, van de Wet verplichte beroepspensioenregeling.

Deze Verklaring inzake Beleggingsbeginselen geeft beknopt de uitgangspunten weer van het beleggingsbeleid van Stichting Sportfondsen Pensioenfonds (hierna: het pensioenfonds of fonds). Deze uitgangspunten worden door het bestuur van het pensioenfonds vastgesteld.

De verklaring is als bijlage bij de actuariële en bedrijfstechnische nota van het pensioenfonds opgenomen. Deze verklaring wordt op verzoek beschikbaar gesteld aan deelnemers en andere belanghebbenden. Deze verklaring zal ook zijn te vinden op de website van het fonds, <https://sportfondsenpensioenfonds.nl/downloads>

Na iedere belangrijke wijziging van het beleggingsbeleid, of ten minste eens in de drie jaar, wordt deze verklaring herzien. Deze verklaring geeft het beleid weer per november 2021.

1.2 Doelstelling van het beleggingsbeleid

Het pensioenfonds heeft ten doel het treffen van voorzieningen ten behoeve van pensioen en overlijden en te zorgen voor een goed en betaalbaar pensioen. Het pensioenfonds belegt en beheert het pensioenvermogen in het belang van de (gewezen) deelnemers en gepensioneerden van het fonds en is daarmee onder andere verantwoordelijk voor het beleggingsbeleid. Het fonds heeft daarom onder meer investment beliefs opgesteld.

2. Organisatie

2.1 Het pensioenfonds

Het pensioenfonds is zich bewust van de rol die het als pensioenbelegger vervult. Die rol dwingt het fonds tot grote zorgvuldigheid in handelen.

Een belangrijk kenmerk van het pensioenfonds, hetgeen bepalend is voor het kader van het beleggingsbeleid van het pensioenfonds, is het feit dat het pensioenfonds zijn pensioenregeling tot en met 31 december 2014 had herverzekerd bij AEGON Levensverzekering N.V. Het verzekeringstechnische risico was ondergebracht in een herverzekeringsovereenkomst die liep tot en met 31 december 2014. Met ingang van 1 januari 2015 zijn de in deze overeenkomst opgebouwde rechten premievrij gemaakt. Alle tot en met 31 december 2014 gefinancierde en opgebouwde pensioenaanspraken blijven levenslang nominaal gegarandeerd door Aegon Levensverzekering N.V.

---

¹ Artikel 12 van Richtlijn 2003/41/EG van het Europese Parlement en de Raad van 3 juni 2003

Met ingang van 1 januari 2015 is het pensioenfonds een pensioenfonds geworden in eigen beheer. Alle nieuwe pensioenverplichtingen die met ingang van die datum worden opgebouwd, worden rechtstreeks bij het pensioenfonds ondergebracht. De daarbij behorende middelen worden gestort in een apart beleggingsdepot op naam en in juridisch eigendom van het pensioenfonds. Het pensioenfonds heeft verder een vrije reserve. In 2015 is deze overgedragen naar het 'eigen beheer' depot.

2.2 Het bestuur

Het bestuur is eindverantwoordelijk voor alle activiteiten, inclusief het vaststellen van het strategische beleggingsbeleid, het beleggingsplan en het selecteren en monitoren van een externe vermogensbeheerder. Het bestuur is verantwoordelijk voor het beleggen van de beschikbare gelden in overeenstemming met de beleggingsbeginselen, zoals omschreven in deze verklaring. Ook is het bestuur verantwoordelijk voor de monitoring van de uitvoering van het beleggingsbeleid. Indien noodzakelijk zal het bestuur worden ondersteund door een extern beleggingsadviseur.

2.3 De dagelijkse leiding

Het bestuur benoemt de dagelijkse leiding van het pensioenfonds. De dagelijkse leiding heeft het volgende mandaat gekregen van het bestuur:

- De uitvoering van de bestuursbesluiten;
- Met inachtneming van de statuten, pensioenreglementen en andere reglementen, alle daden van beheer en beschikking, welke verband houden met de doelstelling van de stichting, doch alles steeds binnen het kader van een genomen bestuursbesluit;
- Het nemen van alle beslissingen die geen uitstel van 48 uur verdragen;
- Het goedkeuren van betalingen binnen het vastgestelde budget;
- Het opvolgen en uitvoeren van instructies van de toezichthouders;
- Het innen van de premie.

De dagelijkse leiding legt verantwoording af over zijn handelen aan het bestuur.

2.4 De beleggingscommissie

Het bestuur van het pensioenfonds benoemt een beleggingscommissie. De voorbereiding van wijzigingen in en de monitoring van de uitvoering van het beleggingsbeleid is door het bestuur, binnen de aangegeven kaders, opgedragen aan de beleggingscommissie. Deze bestaat uit minimaal twee bestuursleden alsmede de manager van het pensioenfonds en wordt, indien noodzakelijk, ondersteund door een extern adviseur. De beleggingscommissie maakt notulen van haar vergaderingen/bevindingen en deelt deze steeds met het bestuur.

2.5 Deskundigheid

Het pensioenfonds zorgt ervoor dat zij in alle fasen van het beleggingsproces beschikt over de juiste (interne of externe) deskundigheid die vereist is voor:

- een optimaal beleggingsresultaat;
- een correct beheer van de beleggingen;
- een goede beheersing van de aan de beleggingen verbonden risico's.

3. Uitvoering

3.1 Strategische Beleggingsbeleid

3.1.1. Algemeen

Het strategische beleggingsbeleid wordt bepaald in het licht van de aard en looptijd van de pensioenverplichtingen van het pensioenfonds. Daarbij wordt rekening gehouden met de wettelijke eisen die in het Financieel Toetsingskader (FTK) aan het beleggingsbeleid en risicomanagement gesteld worden alsmede met de risicohouding zoals die door het fonds is vastgelegd.

Via een Asset Liability Management (ALM) studie wordt de samenhang tussen bezittingen (assets) en pensioenverplichtingen (liabilities) onderzocht. Een dergelijke ALM-studie vindt op reguliere basis (in beginsel eens in de drie jaren) plaats. Bij de ALM-studie wordt de relatie tussen premie-, indexatie- en beleggingsbeleid onderzocht. Als input voor de ALM-studie wordt ook de risicohouding van het pensioenfonds (en het verantwoordingsorgaan, de werkgever en de kernvergadering) gebruikt. De resultaten van de ALM-studie dienen als uitgangspunt voor het strategische beleggingsbeleid, de normverdeling over de beleggingscategorieën en het beleid op het gebied van renteafdekking.

3.1.2. Doel en vaststellen van het beleggingsbeleid en prudent person

Het pensioenfonds belegt en beheert het pensioenvermogen in het belang van de (gewezen) deelnemers van het fonds.

Bij de uitvoering van het strategische beleggingsbeleid staat de “prudent person” regel centraal. Deze regel heeft onder meer de volgende uitgangspunten:

- Het pensioenfonds doet de beleggingen in het belang van de (gewezen) deelnemers en gepensioneerden;
- De activa worden zodanig belegd dat de kwaliteit, veiligheid, liquiditeit en het rendement van de portefeuille als geheel zijn gewaarborgd;
- De activa worden naar behoren gediversifieerd.

Het strategische beleggingsbeleid wordt geformuleerd door en valt onder verantwoordelijkheid van het bestuur en ligt in beginsel voor 3 jaar vast. Het beleid kan in de loop van de tijd worden aangepast, maar dat dient dan te worden onderbouwd met een nieuwe ALM-studie of een vergelijkbare studie. Binnen de vastgelegde strategische kaders is het mogelijk dat het bestuur van het pensioenfonds besluit om het beleggingsrisico anders in te vullen. Dit zal dan zijn weerslag krijgen in het jaarlijkse beleggingsplan.

3.2 Risicohouding

De risicohouding van het pensioenfonds is de mate waarin het fonds risico's wenst te lopen om de doelstellingen van het fonds te kunnen realiseren. De risicohouding is vastgesteld in overleg met kernvergadering en werkgever en afgestemd met de organen van het fonds.

De kwalitatieve beschrijving van de risicohouding is opgenomen in hoofdstuk 1 van de ABTN. De kwantitatieve beschrijving van de risicohouding is opgenomen in hoofdstuk 12 van de ABTN.

3.3 Normverdelingen/ beleggingsrichtlijnen

Mede op basis van de uitkomsten van de ALM-studie uit 2018 en de RisicoBudgetStudie (RBS) uit 2019/2020 en rekening houdend met de risicohouding van het fonds zijn er normverdelingen afgesproken voor de portefeuille die in eigen beheer wordt gevoerd voor de verdeling van het vermogen over verschillende beleggingscategorieën, alsmede de ruimte om daarvan af te wijken.

De huidige beleggingsstrategie voor het eigen beheer beleggingsdepot van het pensioenfonds is in juni 2020 vastgesteld en laat zich als volgt samenvatten.

Strategie	Strategische norm %	Bandbreedte %
Matchingportefeuille	40	30 – 50
Euro Core staats + renteoverlay	10	5 - 15
Staatsgelieerde leningen	7,5	5 - 10
Hypotheken	15,0	10 - 20
Asset Backed Securities	7,5	5 – 10
Returnportefeuille	60	50 – 60
Aandelen ontwikkeld en opkomend	45	35 – 55
Beursgenoteerd vastgoed	5	2,5 - 7,5
High Yield*	5	2,5 - 7,5
EMD HC *	5	2,5 - 7,5

*High Yield en EMD maken onderdeel uit van de portefeuille vastrentende waarden

De vermogensbeheerder is er verantwoordelijk voor dat de allocatie zich binnen de genoemde bandbreedtes blijft bevinden. Alleen in extreme marktomstandigheden kunnen de bandbreedtes worden geraakt en zal de vermogensbeheerder in overleg treden met het fonds of aanpassing van de portefeuille wenselijk is. Het bestuur besluit in een dergelijk geval, nadat het advies heeft gehad van de beleggingscommissie.

Het strategische renteafdeckingspercentage van het 'eigen beheer' depot van het fonds is bepaald op 70% (met een bandbreedte van 10%), maar deze geldt slechts bij een 30-jaars euro swaprente > 3%.

Het fonds heeft verder het volgende dynamische renteafdeckingsbeleid bepaald:

Rente (euro swaprente 30-jaars)	Streefpercentage renteafdekking (op basis van waarde verplichtingen op basis van marktrente)	Toegestane bandbreedte
> 3,0%	70%	60% - 80%
2,0% - 3,0%	60%	50% - 70%
1,0% - 2,0%	50%	40% - 60%
< 1,0%	40%	30% - 50%

Iedere maand berekent de vermogensbeheerder het feitelijke renteafdeckingspercentage en zal de beheerder het percentage bijsturen indien een bandbreedte-grens wordt bereikt.

Alle zakelijke waarden zijn momenteel belegd in gewone en vastgoedaandelen. De aandelenbeleggingen worden wereldwijd gespreid belegd over verschillende regio's en volgen een Wereldindex. Het (vastgoed)aandelenbeheer wordt passief ingevuld.

Momenteel worden grondstoffen alsmede minder liquide beleggingen (zoals bijvoorbeeld Infrastructuur en Private Equity) uitgesloten als beleggingscategorie.

De strategie vastrentende waarden laat zich als volgt omschrijven (als percentage van de portefeuille vastrentende waarden):

Vastrentende waarden verdeling	Strategische Norm %	Bandbreedte %
Eurozone Core staatsobligaties en renteoverlay	20	-10/+10
Asset Backed Securities	15	-5/+5
Staatsgelieerde leningen	15	-5/+5
Hypotheke	30	-5/+5
High Yield	10	-5/+5
Emerging Market Debt	10	-5/+5

Het beleggingsmandaat bij Aegon kan afwijken van de hierboven beschreven strategische allocatie, vanwege commitments bij hypotheke die nog niet zijn opgevraagd. Het deel van de strategische allocatie hypotheke dat nog niet is opgevraagd zal dan extra worden gealloceerd aan Eurozone Core staatsobligaties.

Het vastrentende waarden beheer wordt actief ingevuld, met uitzondering van Eurozone Core Obligaties, die passief worden beheerd.

3.4. Risicobeleid en risicobeheerprocedures.

Voor het bereiken van de beleggingsdoelstelling is het belangrijk dat er een gedegen risicobeleid wordt gevoerd en dat de behaalde resultaten worden geëvalueerd. Hieronder wordt beschreven hoe het fonds een solide risicobeheersing en resultatenanalyse waarborgt.

3.4.1. Risicobeheersing

Risicospreiding wordt bereikt door in meerdere beleggingscategorieën te beleggen. Dit komt naar voren bij het vaststellen van het strategische beleggingsbeleid, het tactische beleggingsbeleid en de beleggingsrichtlijnen voor de diverse portefeuilles.

Specifieke sturing op marktrisico's vindt plaats met behulp van onder andere tracking error-methodieken. Voor kredietrisico's wordt gewerkt met credit ratings. Voor de beheersing van operationele risico's zijn meerdere maatregelen geïmplementeerd, waaronder een bevoegdhedenregeling.

Aan de hand van maandrapportages van de vermogensbeheerder van het fonds wordt gecontroleerd of de beleggingsportefeuille op hoofdniveau aansluit bij de opgegeven beleggingsrichtlijnen. Verder heeft het pensioenfonds een Risicorapportage op kwartaalbasis.

3.4.2. Resultaatevaluatie

Beleggingsresultaten worden afgezet tegen een van tevoren door het bestuur vastgestelde benchmark. Deze benchmark fungeert als graadmeter voor het gevoerde beleid en geeft inzicht in het behaalde resultaat. Maandelijks heeft de beleggingscommissie inzage in de beleggingsresultaten aan de hand van de maandrapportage. Minimaal op kwartaalbasis worden de resultaten besproken in de beleggingscommissie. Er worden door de beleggingscommissie notulen gemaakt en gedeeld met het bestuur. De stand van zaken met betrekking tot de beleggingen wordt binnen het bestuur besproken aan de hand van de notulen van bijeenkomsten van de beleggingscommissie.

Inzicht in de belangrijkste beleggingsrisico's wordt verkregen via de verschillende kwartaalrapportages van de vermogensbeheerder en de Risicorapportage van het pensioenfonds. Deze worden door de beleggingscommissie bekeken en besproken.

3.5 Beleggingsrisico's

3.5.1. Invulling valuta-afdekking

Valutarisico is het risico op een negatieve verandering van de activa als gevolg van een verandering in de wisselkoers van vreemde valuta (ten opzichte van de Euro). De koersverschillen van buitenlandse valuta's ten opzichte van de euro zijn van invloed op het vermogen van het pensioenfonds. Het valutarisico behoeft alleen eventueel voor de zakelijke waarden naar euro's afgedekt te worden, omdat dit binnen vastrentende waarden vrijwel niet aanwezig is of de afdekking al binnen de beleggingsfondsen gebeurt; de valutaafdekking binnen zakelijke waarden ((vastgoed)aandelen) vindt binnen de beleggingsfondsen plaats voor wat betreft de Amerikaanse Dollar, het Britse Pond en de Japanse Yen. De overige valutarisico's binnen de (vastgoed)aandelenportefeuille zijn beperkt van aard en worden niet afgedekt.

Het beleid van het fonds is er (ná afdekking van de risico's) op gericht dat maximaal 15% van de totale portefeuille uit niet-euro posities mag bestaan.

Op kwartaalbasis wordt via de FTK-rapportage van de vermogensbeheerder en de Risicorapportage inzage verstrekt in de uitstaande valutarisico's.

3.5.2. Invulling beperking renterisico

Dit is het risico dat de waarde van de beleggingsportefeuille zich anders ontwikkelt dan de waarde van de verplichtingen door een mismatch tussen de duration van de verplichtingen en de duration van de beleggingen. In beginsel hebben de verplichtingen van het pensioenfonds, vanwege de lange looptijden hiervan, een hogere rentegevoeligheid dan de obligaties in de beleggingsportefeuille. Een daling van de rente leidt dan tot een stijging van de verplichtingen, die slechts gedeeltelijk wordt goedge maakt door een stijging van de waarde van de obligatieportefeuille. Om dit risico te beheersen worden de beleggingen normaliter zo goed mogelijk afgestemd op de rentegevoeligheid van de verplichtingen.

Het renterisico voor de verplichtingen die zijn opgebouwd tot en met 2014 liggen volledig bij Aegon Levensverzekering N.V. Omdat in het 'eigen beheer' depot alleen de verplichtingen die zijn opgebouwd vanaf 1 januari 2015 zijn opgenomen, is het totale renterisico voor het pensioenfonds nog steeds relatief beperkt. Het renterisico voor het fonds neemt wel ieder kwartaal iets toe.

Het renterisico wordt beperkt door het Strategic Liability Matching-fonds (SLM) aan de beleggingsportefeuille toe te voegen.

De renteaafdekking wordt maandelijks gemonitord, zoals hierboven onder 3.3 beschreven.

3.5.3. Invulling beperking kredietrisico

Het pensioenfonds belegt binnen de portefeuille vastrentende waarden niet alleen in staatsobligaties, maar ook in staatsgelieerde leningen, High Yield obligaties, Emerging Market Debt, hypotheek en Asset Backed Securities. Hierbij gelden de normpercentages, de minima en de maxima die per subcategorie in het beleggingsmandaat zijn vastgelegd.

Aan deze obligaties kleven kredietrisico's. De risico's worden echter zo veel mogelijk beperkt doordat een goede diversificatie over verschillende soorten debiteuren plaatsvindt, alsmede door hierin te beleggen via beleggingsfondsen, die per fonds een brede spreiding qua debiteuren kennen. Sectorconcentraties en bedrijfsconcentraties worden daarmee beperkt.

Wat betreft kredietrisico zijn er binnen de richtlijnen minima bepaald ten aanzien van de kwaliteit van de uitzettingen in vastrentende waarden. Er dient een deel in Eurozone Core staatsobligaties (de meest kredietwaardige staatsobligaties met een minimum rating van AA-) te worden belegd.

Beleggingen in staatsgelieerde leningen (met een minimale rating van BBB) zijn voor een maximaal % van de portefeuille vastrentende waarden toegestaan en momenteel slechts toegestaan via een participatie in een goed gespreid beleggingsfonds. Het gekozen fonds belegt in een groot aantal verschillende debiteuren, waardoor het belang van het pensioenfonds in een individuele debiteur gering is.

Het hypotheekfonds belegt in Nederlandse hypotheekleningen en heeft een relatief laag risicoprofiel.

Beleggingen in 'asset backed securities' zijn ook voor een maximaal percentage van de portefeuille vastrentende waarden toegestaan en momenteel slechts toegestaan via een participatie in een breed gespreid beleggingsfonds.

Daarnaast wordt er ook (beperkt) belegd in High Yield (bedrijfsobligaties met een rating lager dan BBB). Dit is toegestaan via een participatie in een breed gespreid beleggingsfonds.

Ook wordt door het fonds beperkt belegd in Emerging Market Debt (staatsobligaties van opkomende landen). Dit is toegestaan via een participatie in een breed gespreid beleggingsfonds.

Voor alle beleggingsfondsen waarin wordt belegd zijn fundspecificaties opgesteld. Hierin staat onder meer opgenomen welke tactische posities binnen ieder fonds ingenomen mogen worden door de vermogensbeheerder.

Op kwartaalbasis wordt verder via de FTK-rapportage en de Risicorapportage inzage gekregen in de verdeling van de vastrentende waarden portefeuille over de verschillende rating-klassen.

3.5.4. Invulling beperking liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico is het risico dat liquiditeitstekorten optreden door het onvoldoende op elkaar afgestemd zijn van timing en omvang van inkomende en uitgaande kasstromen. Liquiditeitsrisico is ook het risico dat niet binnen een redelijk afzienbare termijn tegen een redelijke prijs gehandeld kan worden. Dit kan ervoor zorgen dat bij derivatenposities, tijdens volatiele marktomstandigheden, onvoldoende onderpand beschikbaar is om aan een bijstortingsverplichting te voldoen. Het liquiditeitsrisico van de fondsen is beperkt omdat ze dagelijks verhandelbaar zijn. De enige uitzondering hierop zijn het hypotheekfonds en het staatsgelieerde leningen fonds, deze zijn minder liquide. De overige liquiditeitsrisico's worden beheerd binnen de fondsen.

3.5.5. Invulling derivatenbeleid en evt. aanvullende maatregelen inzake overlay portefeuilles

Voor de uitvoering van het beleggingsbeleid kan door de beheerder gebruik worden gemaakt van derivaten. Als hoofdregel geldt dat derivaten uitsluitend worden gebruikt voor zover dit passend is binnen het algemene beleggingsbeleid en alleen binnen de beleggingsfondsen. Momenteel is er (nog) maar beperkt sprake van een belegging via het SLM(renteoverlay)-fonds. Binnen het SLM-fonds wordt gewerkt met Central Clearing.

De hoogtes van de derivatenposities binnen de portefeuille worden op kwartaalbasis door de beheerder gerapporteerd in de FTK-rapportage en de Risicorapportage.

4. Uitvoering

4.1. Uitbesteding

4.1.1. Algemeen

Het pensioenfonds heeft het volledige vermogensbeheer van de beleggingen uitbesteed aan een door het pensioenfonds geselecteerde vermogensbeheerder. De selectie van de huidige beheerder heeft eind 2014 plaatsgevonden aan de hand van objectieve criteria zoals beschikbare deskundigheid, beleggingsfilosofie, schaalvoordelen, performance, kosten en rapportages. In 2019 heeft een evaluatie van de huidige beheerstructuur plaatsgevonden en is gekeken of het voor het fonds beter zou zijn om het vermogensbeheer te splitsen over meerdere beheerders. Tevens is een RFI uitgestuurd aan mogelijke beheerders voor de vastrentende en zakelijke waarden portefeuille alsmede voor alleen het aandelenbeheer. Op basis van de antwoorden op de RFI's en na een aanscherping van de tarieven door Aegon AM, heeft het bestuur in oktober 2019 besloten de huidige vermogensbeheerstructuur voorlopig niet te willen aanpassen.

De bewaarfunctie van de beleggingen gebeurt, voor zover het geen participaties in beleggingsfondsen betreft, door een gespecialiseerde partij, de custodian/bewaarnemer.

De jaarlijkse beoordeling van de prestatie van de vermogensbeheerder vindt plaats op basis van objectieve criteria die door de beleggingscommissie worden vastgesteld, zoals beschikbare deskundigheid, beleggingsfilosofie, schaalvoordelen, performance en kosten. De gemaakte afwegingen en de daarbij gehanteerde argumenten kunnen in de stukken van het pensioenfonds worden terug gevonden.

Het pensioenfonds heeft de aan de vermogensbeheerder uitbestede werkzaamheden schriftelijk vastgelegd in de vorm van een overeenkomst, met een duidelijke omschrijving van de uitbestede taken alsmede een Service Level Agreement. Bij de uitbesteding van het vermogensbeheer zijn hierbij sluitende afspraken vastgelegd in een beleggingsmandaat, alsmede over de wijze van rapportages en andere informatie-uitwisseling.

Het pensioenfonds heeft een gestructureerd proces van beoordeling om de resultaten van de externe vermogensbeheerder en relevante ontwikkelingen te volgen en evalueert de vermogensbeheerder op jaarlijkse basis.

4.1.2. Rapportages

De vermogensbeheerder administreert de beleggingen en rapporteert elke maand over de waarde van de beleggingen, de uitgevoerde transacties alsmede over de behaalde performance.

Op kwartaalbasis wordt door de beheerder uitgebreid verslag uitgebracht over het gevoerde en te voeren beleggingsbeleid. Er wordt hierbij gerapporteerd over de actuele samenstelling van de portefeuille en de positie van de portefeuille en haar onderdelen ten opzichte van de afgesproken normwelingen en bandbreedtes. Op reguliere basis wordt het beleid ook mondeling toegelicht aan de beleggingscommissie.

De minimale rapportage-eisen van de beheerder zijn ook vastgelegd in de vermogensbeheer-overeenkomst die is getekend.

Het pensioenfonds maakt zelf een Risicorapportage op kwartaalbasis.

4.1.3. Waardering

De waardering van de beleggingen dient op marktwaarde te geschieden. Als er geen beurswaarde beschikbaar is, bijvoorbeeld omdat er geen officiële notering bestaat voor de betreffende investering, worden de bezittingen gewaardeerd tegen de laatst bekende intrinsieke waarde.

4.1.4. Kostenbeheersing

Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid maakt het pensioenfonds geen andere kosten dan die welke redelijk en proportioneel zijn, in relatie tot de omvang en de samenstelling van het belegde vermogen en de doelstelling van het fonds. Het (vastgoed)aandelenbeheer en het beheer van Euro Core staatsobligaties wordt mede daarom passief beheerd.

5. Corporate Governance en ESG

5.1 Verantwoord beleggen

Het bestuur heeft als visie dat het pensioenfonds een maatschappelijke verantwoordelijkheid heeft. Hierin past ook maatschappelijk verantwoord beleggen. Het pensioenfonds streeft daarom naar een zo hoog mogelijk financieel rendement op beleggingen met zo beperkt mogelijke gevolgen voor mens en milieu. Het pensioenfonds onderschrijft de Principles for Responsible Investment van de Verenigde Naties (UNPRI): een aantal beginselen op het gebied van milieu, sociale omstandigheden en goed ondernemingsbestuur voor de beleggingspraktijk. Daarnaast is het pensioenfonds van mening dat deze zogenaamde ESG-factoren (waaronder ook klimaatfactoren) integraal onderdeel dienen te vormen van het beleggingsproces.

Het beleid van AEGON Asset Management sluit aan bij deze visie van het bestuur. Aegon AM heeft onder meer UNPRI ondertekend. Als externe vermogensbeheerder van het pensioenfonds geeft Aegon uitvoering aan het beleid dat het pensioenfonds voert met betrekking tot verantwoord beleggen. Via Aegon stuurt het pensioenfonds actief op naleving van ESG-beleid door:

- uitsluiting;
- stembeleid;
- dialoog (engagement);
- ESG-integratie;
- zover mogelijk: impact investeringen.

Als het gaat om productie, ontwikkeling en verhandelen van controversiële wapens, zoals clustermunities en landmijnen, dan geldt een algeheel investeringsverbod. Er is een uitsluitingslijst opgesteld van bedrijven die hierin actief zijn. In deze bedrijven mag niet worden belegd, ook niet via zogenaamde passieve indexbeleggingen. Het fonds voldoet hiermee aan de Nederlandse wetgeving die het verbiedt om directe steun te verlenen aan ondernemingen die clustermunities produceren, verkopen of distribueren. Daarnaast heeft het pensioenfonds beleggingen in fabrikanten van tabak en palmolie uitgesloten.

Een andere categorie beleggingen waarvoor een investeringsverbod geldt, zijn staatsobligaties, en overige leningen van lagere overheden, van landen die stelselmatig de mensenrechten schenden. Leidend hiervoor zijn veroordelingen van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties en sancties van de Europese Unie. Hiermee wordt voldaan aan EU verordeningen die gelden. Het pensioenfonds ziet erop toe dat de vermogensbeheerder de uitsluitingen respecteert en de sanctiemaatregelen naleeft.

Als het gaat om de gedragingen van ondernemingen dan moet voldaan worden aan internationaal geaccepteerde verdragen, in het bijzonder de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, Rio Declaration on Environment and Development, United Nations Convention against Corruption, UN Global Compact Principles, International Labour Organization's Declaration of Fundamental Principles and Right at Work, OECD Guidelines for Multinational Enterprises en UN Guiding Principles.

Het pensioenfonds vindt het belangrijk dat de vermogensbeheerder periodiek monitort of de bedrijven waarin geïnvesteerd wordt, voldoen aan deze normen. Met bedrijven die niet voldoen zal Aegon mede namens het pensioenfonds een dialoog voeren om deze bedrijven tot ander gedrag te bewegen. Dit wordt 'engagement' genoemd. Als deze dialoog na veelvuldige en herhaalde pogingen niet tot voldoende resultaat leidt, dan zal Aegon Asset Management alsnog overgaan tot uitsluiting van het bedrijf.

De integratie van milieu (environment), sociale of maatschappelijke (social) en bestuurlijke (governance) criteria (ESG in het Engels) in de beleggingsanalyses en –beslissingen, vormt ook een belangrijk onderdeel van het ESG-beleid van het pensioenfonds.

Welke factoren bij deze zogeheten ESG-integratie relevant zijn verschilt per sector en type belegging. Aegon voert het beleid van het pensioenfonds uit doordat wereldwijd alle analisten en portefeuillehouders via een gespecialiseerd extern bureau de beschikking hebben over beoordelingen van vrijwel alle bedrijven en sectoren op de ESG factoren. Deze beoordeling vormt een integraal onderdeel van het totale beleggingsproces. Daarnaast stelt Aegon eisen aan de ESG beoordeling van landen buiten de Europese Unie.

Bovenstaande uitgangpunten voor verantwoord beleggen zijn integraal van toepassing op het beleggingsbeleid. Slechts in uitzonderlijke situaties kan het, vanwege praktische bezwaren, voorkomen dat niet alle uitsluitingen overal kunnen worden toegepast.

De vermogensbeheerder rapporteert jaarlijks over het gevoerde ESG-beleid aan het pensioenfonds.

5.2 Gedragscode / scheiding van belangen

Het pensioenfonds zorgt ervoor dat bij de personen die belast zijn met de (uitvoering) van het beleggingsbeleid geen sprake is van belangenverstremgeling of tegenstrijdige belangen. Deze personen zijn gebonden aan de door het pensioenfonds opgestelde gedragscode. Deze gedragscode voldoet aan de eisen die DNB en de AFM hieraan stellen. Het pensioenfonds heeft een compliance officer die toeziet op de juiste naleving van de gedragscode.

APPENDIX C

Het Financieel Crisisplan

Inleiding

In hoofdstuk 5 van deze Actuariële en Bedrijfstechnische Nota (ABTN) (financiële opzet) zijn de risico's waaraan het pensioenfonds blootstaat beschreven. Deze risico's kunnen ertoe leiden dat de statutaire doelstelling, het uitkeren van pensioenen, nu of op langere termijn in gevaar komt. Het bestuur is in dat geval genoodzaakt aanvullende maatregelen te nemen, aan te duiden als crisismaatregelen.

Dit financieel crisisplan beschrijft wanneer er sprake is van een financiële crisissituatie, welke risico's kunnen leiden tot een financiële crisissituatie en de maatregelen die het bestuur op korte termijn effectief zou kunnen inzetten indien in korte tijd de beleidsdekkingsgraad zich zeer snel beweegt richting kritische waarden waardoor het realiseren van de doelstelling van het pensioenfonds in gevaar komt. Dit financieel crisisplan is bedoeld voor het geval zich in de toekomst dergelijke situaties voordoen of dreigen voor te doen waarbij crisismaatregelen genomen moeten worden. Het plan geeft de te hanteren kritische beleidsdekkingsgraden, de beschikbare maatregelen, de effectiviteit, evenwichtigheid en mate van inzetbaarheid van deze maatregelen en de te volgen communicatie- en besluitvormingsprocessen aan.

1. Beschrijving tekortsituatie

Als de beleidsdekkingsgraad per kwartaaleinde lager is dan het Vereist Vermogen op basis van het strategische beleggingsbeleid bevindt het pensioenfonds zich in een situatie van tekort en voldoet het niet langer aan de criteria van het Vereist Vermogen. Het pensioenfonds stelt in dat geval binnen drie maanden een concreet en haalbaar herstelplan op, waarbij de in dit financieel crisisplan opgenomen maatregelen worden meegenomen.

Indien vier opeenvolgende jaren de beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds onder het Minimaal Vereist Vermogen ligt en de beleidsdekkingsgraad en actuele dekkingsgraad in het vijfde jaar ook onder het Minimaal Vereist Vermogen dreigen te komen, loopt het pensioenfonds het gevaar niet langer aan de Maatregel Minimaal Vereist Eigen Vermogen zoals verwoord in artikel 140 van de Pensioenwet te kunnen voldoen.

2. Beschrijving financiële crisissituatie

Het bestuur onderkent dat marktwaardering van de pensioenverplichtingen en de bezittingen met onzekerheid is omgeven. De toekomstige rente is een voornamelijk factor, evenals de beleggingsrendementen en de toekomstige levensverwachting. De onzekerheid hieromtrent heeft het bestuur doen besluiten pas crisismaatregelen te treffen als naar oordeel van het bestuur sprake lijkt van een structurele en/of significante crisissituatie. Het bestuur voert immers een langetermijn beleid en wenst in het beleid naar alle betrokkenen niet op dagvolatiliteiten te reageren. Dit financieel crisisplan treedt in werking als de statutaire doelstelling tot het uitkeren van pensioenen in gevaar komt.

Er is sprake van een financiële crisissituatie:

- A. Indien vijf opeenvolgende jaren de beleidsdekkingsgraad onder het Minimaal Vereist Vermogen ligt en de dekkingsgraad in het laatste jaar ook onder het Minimaal Vereist Vermogen ligt. Op dat moment voldoet het pensioenfonds niet langer aan de Maatregel Minimaal Vereist Eigen Vermogen zoals verwoord in artikel 140 van de Pensioenwet.
- B. Indien de beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds niet in staat is, om zonder aanvullende maatregelen die geen onderdeel uitmaken van het reguliere beleidskader, binnen de periode van tien jaar te herstellen tot het Vereist Vermogen. Op dat moment is de beleidsdekkingsgraad lager dan de “kritische beleidsdekkingsgraad”. Een toelichting op de kritische beleidsdekkingsgraad staat vermeld in hoofdstuk 4.

3. Risico's

De volgende risico's kunnen naar het oordeel van het bestuur leiden tot situaties die als financiële crisissituatie kunnen worden aangemerkt:

- Een stijging van de technische voorziening (TV), zonder dat hier een gelijke stijging van de beleggingen tegenover staat, bijvoorbeeld door:
  - een langdurige daling van de rente waarmee de TV gewaardeerd dient te worden;
  - een wijziging van de methodiek van vaststelling van de TV, zoals bijvoorbeeld de UFR-methodiek;
  - een verhoging van de TV, door verzwaring van de grondslagen voor bijvoorbeeld sterfte, arbeidsongeschiktheid of toekomstige uitvoeringskosten.
- Een daling van de waarde van beleggingen, bijvoorbeeld door:
  - een daling van de beurskoersen van aandelen;
  - andere daling van waarde van beleggingen, onder invloed van valuta-, krediet- of marktrisico.
- Een grote renteschok zowel omhoog als omlaag.

4. Beleidsdekkingsgraad waarbij het fonds er zonder korten niet meer uit kan komen

Het bestuur heeft als onderdeel van dit financieel crisisplan daarnaast een zogenaamde “kritische beleidsdekkingsgraad” vastgesteld. Dit is de beleidsdekkingsgraad waarbij het fonds er niet langer in slaagt om binnen de wettelijk gestelde maximale termijnen te voldoen aan het Vereist Vermogen, zonder de belangen van deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden, andere aanspraakgerechtigden of de werkgevers onevenredig te schaden en tot het korten van pensioenaanspraken en -rechten over te moeten gaan.

De kritische beleidsdekkingsgraad is onder andere afhankelijk van de rentetermijnstructuur op enig moment en de jaarlijks verwachte meerrendementen. Hierbij is uitgegaan van een wettelijke hersteltermijn naar het Vereist Vermogen van tien jaar. Uit de aanvangshaalbaarheidstoets blijkt een kritische beleidsdekkingsgraad 94%.

Het beleid van het pensioenfonds is reeds gericht op het beperken van de kans dat de beleidsdekkingsgraad zich richting deze kritische beleidsdekkingsgraden beweegt. Middels een ALM-studie wordt dit beleid periodiek getoetst en herijkt.

Naast bovenvermelde situaties zal het pensioenfonds binnen zes maanden maatregelen nemen waardoor de dekkingsgraad direct voldoet aan het Minimaal Vereist Vermogen indien:

- in vijf opeenvolgende jaren de beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds onder het Minimaal Vereist Vermogen ligt, en
- de dekkingsgraad in het laatste jaar ook onder het Minimaal Vereist Vermogen ligt.

5. Maatregelen die ter beschikking staan

Het bestuur is in geval van een financiële crisissituatie genoodzaakt maatregelen te nemen, aan te duiden als crisismaatregelen. Het bestuur heeft alle mogelijke crisismaatregelen onderzocht wat heeft geresulteerd in de volgende mogelijke maatregelen.

In het algemeen

Het fonds hanteert als financiële sturingsmiddelen het premiebeleid, het toeslagbeleid en het beleggingsbeleid. Tevens kan het fonds "adviseren" de pensioenovereenkomst aan te passen waar het de opbouw van toekomstige aanspraken betreft en kan het fonds als laatste middel de pensioenaanspraken en pensioenrechten verminderen.

5.1 Premieverhoging

De premie die door de werkgever en werknemers verschuldigd is wordt vastgesteld door het bestuur. De premie wordt niet lager vastgesteld dan de gedempte kostendekkende premie. De (gedempte) kostendekkende premie wordt door het fonds vastgesteld op de manier zoals omschreven in deze actuariële en bedrijfstechnische nota. Indien de gedempte kostendekkende premie hoger dreigt te worden dan de geldende vastgestelde premie, treedt het fonds tijdig in overleg met de werkgever.

Aangezien het instrument premie slechts een beperkte stuurkracht heeft is deze maatregel in een crisis situatie met name geschikt om de kostendekkendheid van de premie (tijdelijk) te verbeteren en slechts in mindere mate om de herstelkracht van het fonds te vergroten.

5.2 Beperken of niet toekennen van toeslagen

Het geheel of gedeeltelijk achterwege laten van de voorwaardelijke toeslagverlening van de deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden wordt niet als crisismaatregel aangemerkt, maar als een regulier sturingsmiddel binnen het beleid van het pensioenfonds.

5.3 Versoberen pensioenregeling (zonder premie te verlagen)

Het fonds stelt de pensioenreglementen voor de pensioenregelingen vast in overeenstemming met de pensioenovereenkomst en het uitvoeringsreglement. Tevens kan het fonds de werkgever adviseren de pensioenovereenkomst aan te passen waar het de opbouw van toekomstige aanspraken betreft.

Het fonds is bevoegd, de pensioenreglementen te wijzigen zonder voorafgaande afstemming van werkgever en kernvergadering, indien de wijzigingen worden genoodzaakt door wetgeving of worden opgedragen door de toezichthouders en de deelnemers en de werkgevers niet benadeeld worden door de wijziging.

5.4 Korten van pensioenaanspraken en pensioenrechten

De pensioenaanspraken en pensioenrechten van actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden worden in beginsel evenredig gekort, tenzij er naar de mening van het bestuur door bepaalde groepen reeds op een andere wijze een bijdrage wordt geleverd. Er wordt gestreefd naar een evenwichtige belangenafweging waarbij het totale pakket aan te nemen crisismaatregelen bij het vaststellen van de korting in ogenschouw genomen zal worden. Dit kan betekenen dat, indien bepaalde groepen deelnemers door de maatregelen zwaarder worden getroffen dan anderen dat de korting op de pensioenaanspraken gedifferentieerd vastgesteld zal worden.

De korting wordt in crisissituatie B dusdanig vastgesteld dat het fonds evenredig in de tijd herstelt waarbij de maximale toegestane herstelperiode wordt gehanteerd. In crisissituatie A bedraagt de korting in beginsel 1% per jaar. Als het tekort groter is dan 10%, dan wordt de korting zodanig vastgesteld dat het fonds evenredig in tien jaar herstelt.

5.5 Aanpassen beleggingsbeleid

Het aanpassen van het beleggingsbeleid wordt niet gezien als crisismaatregel. Vanzelfsprekend zal in geval van een lopend herstelplan bij het aanpassen van het beleggingsbeleid rekening gehouden moeten worden met de eisen van de toezichthouder

6. Mate van inzetbaarheid van de maatregelen

Om de legitimiteit van de hierboven genoemde crisismaatregelen aan te tonen, is in onderstaande tabel per maatregel een verwijzing opgenomen naar de fondsdocumenten.

	Crisismaatregel	Statuten	ABTN	Uitvoeringsovereenkomst	Pensioenreglement
1	Premieverhoging	-	-	Artikel 4, echter tot maximaal de kostendekkende premie	-
2	Beperken of niet toekennen van toeslagen	-	Hoofdstuk 8	Artikel 3 & Bijlage 1	Artikel 23
3	Versoberen pensioenregeling (zonder premie te verlagen)	-		-	Artikel 14
					-
4	Korten van pensioenaanspraken en –rechten	-	-	-	Artikel 25

De mogelijkheid tot het korten van pensioenaanspraken en pensioenrechten is in het pensioenreglement opgenomen.

7. Prioritering van de maatregelen

In geval van crisissituatie B zullen niet alle maatregelen simultaan ingezet worden.

In onderstaande tabel zijn de maatregelen geprioriteerd. De daadwerkelijke inzet en volgorde van het inzetten zal afhankelijk zijn van de mogelijkheden op dat moment en het verwachte effect op de dekkingsgraad.

	Crisismaatregel	Prioriteit
	Beperken of niet toekennen van toeslagen	Eerste; regulier beleid
	Premieverhoging + Versoberen pensioenregeling (zonder premie te verlagen)	Tweede; in overleg met werkgever/werknemers
	Korten van pensioenaanspraken en –rechten	Derde

In geval van crisissituatie A zal naar verwachting het korten van pensioenaanspraken en pensioenrechten de enige mogelijke maatregel zijn.

8. Indicatie financiële effect van de maatregelen

De inzet van de verschillende crisismaatregelen heeft telkens een andere impact op de financiële positie van het pensioenfonds. De hierna volgende analyse geeft inzicht in de effectiviteit van de door het bestuur gekozen crisismaatregelen. Hierbij is telkens uitgegaan van een dekkingsgraad van 100%. Regulier beleid is hierbij weggelaten.

	Crisismaatregel	Inzet maatregel	Impact op dekkingsgraad	Effect
1	Premieverhoging	+ 1% v/d pensioengrondslag	0%	Jaarlijks
4	Korten van pensioenaanspraken en -rechten	eerste 1% korten	ca. + 1,00%	Eenmalig

9. Evenwichtige belangenafweging

Het bestuur maakt voor wat betreft de inzet van de gekozen crisismaatregelen onderscheid naar de impact ervan op de verschillende groepen belanghebbenden. Hiermee draagt het bestuur zorg voor een evenwichtige verdeling van de lasten in een financiële crisissituatie. Onderstaande tabel geeft inzicht in welke groepen belanghebbenden worden beïnvloed door een specifieke crisismaatregel.

	Crisismaatregel	Impact op belanghebbenden		
		Deelnemers	Gewezen deelnemers en pensioengerechtigden	Werkgever
1	Premieverhoging	JA	NEE	JA
3	Versoberen pensioenregeling (zonder premie te verlagen)	JA	NEE	Niet direct
5	Korten van pensioenaanspraken en -rechten	JA	JA	Niet direct

De evenwichtige belangenafweging bij de inzet van crisismaatregelen zal per crisissituatie door het bestuur beoordeeld worden. Hierbij wordt tevens gekeken naar de kans en de termijn waarop de inzet van een crisismaatregel weer ongedaan gemaakt kan worden.

Het bestuur zal bij haar overwegingen ter beoordeling van de evenwichtigheid tussen de verschillende belanghebbenden de volgende criteria meenemen:

- Effectiviteit: wat is het effect op de (beleids)dekkingsgraad?
- Proportionaliteit: weegt het effect op tegen de impact voor de diverse groepen van belanghebbenden?
- Solidariteit: zijn de bijdragen van de verschillende groepen van belanghebbenden met elkaar in evenwicht?
- Continuïteit: zijn de maatregelen verstandig met oog op voorzienbare toekomstige (korte en lange termijn) ontwikkelingen?

Hulpmiddelen om de evenwichtige belangafweging te onderbouwen zijn een ALM-studie, de haalbaarheidstoets en het herstelplan.

10. Communicatie met belanghebbenden

Communicatie omtrent het financieel crisisplan:

Na vaststelling van dit financieel crisisplan zal het bestuur het plan voorleggen aan het verantwoordingsorgaan voor een oordeel. Ook het verantwoordingsorgaan zal geïnformeerd worden. De actieve deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en werkgevers zullen daarna worden geïnformeerd over het financieel crisisplan middels het plaatsen van het financieel crisisplan (als bijlage van de ABTN) op de website van het pensioenfonds.

Communicatie wanneer het fonds zich in een financiële crisis bevindt:

In het geval van een financiële crisis zoals vermeld onder situatie A en B zal het bestuur met de toezichthouder communiceren op de daarvoor voorgeschreven wijze en met inachtneming van de daarvoor voorgeschreven termijnen. Aan alle actieve en gewezen deelnemers en pensioengerechtigden zal in aanvulling op al eerder gedane maandelijkse mededelingen over de financiële situatie van het pensioenfonds worden gecommuniceerd dat van een financiële crisis sprake is en dat er crisismaatregelen moeten worden genomen. Er zal tevens worden aangegeven welke crisismaatregelen dat zullen zijn en per welke datum ze zullen worden toegepast. Alvorens tot maatregelen te besluiten zal het bestuur tijdig een oordeel vragen aan het verantwoordingsorgaan. Het te vragen oordeel omvat ook de wijze van communicatie voor zover niet wettelijk of door de toezichthouder voorgeschreven.

In onderstaande tabel is het communicatietraject na vaststelling van een crisissituatie weergegeven:

Belanghebbende partij	Wanneer
Toezi chthouder	Onverwijld
Verantwoordingsorgaan	Binnen twee weken
Werkgevers	Binnen drie weken
Kernvergadering	Binnen tien weken
Actieve deelnemers	Binnen tien weken
Gewezen deelnemers	Binnen tien weken
Pensioengerechtigden	Binnen tien weken

De wettelijke termijnen zullen altijd in acht worden genomen.

11. Beleid ongedaan maken crisismaatregelen

Wanneer de beleidsdekkingsgraad de streefgrens waarbij volledige toeslagen kunnen worden toegekend heeft overschreden zal de toegepaste korting van de pensioenaanspraken (gedeeltelijk) ongedaan worden gemaakt door middel van inhaaltoeslagen. Dit beleid is nader beschreven in hoofdstuk 8 van de ABTN.

12. Beoordeling actualiteit

Het bestuur zal het financieel crisisplan opnemen als vast agendapunt voor de jaarlijkse bestuursvergadering waarin de ABTN wordt besproken. In deze vergadering zal het financieel crisisplan worden besproken en zal een toetsing aan de actualiteit plaatsvinden.

APPENDIX D

De uitkomsten van (aanvangs)haalbaarheidstoets

Bij de invoering van het nieuwe FTK heeft het fonds voor het eerst een haalbaarheidstoets uitgevoerd. De belangrijkste uitkomsten zijn als volgt:

- Over de 60-jaars horizon is het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau gelijk aan 99,9%, bij een uitgangspositie waarbij het vereist vermogen per 1 januari 2015 aanwezig is. Het pensioenresultaat wordt gedefinieerd als een per scenario als percentage uitgedrukt quotiënt met in de teller de som van de verwachte uitkeringen ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen en in de noemer de som van de verwachte uitkeringen ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen, zonder toepassing van vermindering van pensioenaanspraken en pensioenrechten en met toepassing van jaarlijkse toeslagverlening ter hoogte van de scenarioprijsinflatie.
- Uitgaande van de feitelijke financiële positie per 1 januari 2015 is het verwachte pensioenresultaat over de 60-jaarshorizon op fondsniveau gelijk aan 98,4%.
- Over de 60-jaars horizon is het pensioenresultaat op fondsniveau in het slechtweerscenario (5%-percentiel van de doorlopen scenario's) gelijk aan 75,3%. Het pensioenresultaat in het slechtweerscenario is daarmee 23,5% lager dan het verwachte pensioenresultaat. De feitelijke financiële positie per 1 januari 2015 is hierbij het uitgangspunt.

APPENDIX E

Beleidsdocument IT

Het beleidsdocument IT is in een apart document opgenomen.

APPENDIX F

Beleidskader end user computing

Het gebruik van end-user computing is soms technisch onvermijdelijk en in sommige gevallen efficiënter dan het inrichten van andere technische oplossingen. Bij end-user computing denken we aan Excel en/of Access toepassingen voor andere doeleinden dan het ad-hoc uitvoeren van een analyse of een controleberekening.

Het gebruik van EUC is om een aantal redenen inherent minder beheersbaar en om deze reden moeten de volgende stappen worden doorlopen bij het gebruik van EUC:

1. Bepaal of een EUC toepassing een kritische EUC toepassing is.

Bij een kritische EUC's kunnen fouten leiden tot materiële fouten in de pensioenadministratie, managementrapportages, de DNB-staten en/of de jaarrekening. EUC-toepassingen die in operationele processen routinematig worden gebruikt vallen eveneens onder kritische EUC-toepassingen.

2. Kritische EUC-toepassingen worden beheerd

Voor elke kritische EUC-toepassing is een eigenaar benoemd en een plaatsvervangend eigenaar. De eigenaar is verantwoordelijk voor het versiebeheer en het up-to-date houden van de tool. De eigenaar zorgt voor adequate beveiliging van de tool (zowel de blanco-versies als de toegepaste versies).

3. Ontwerp van de EUC-toepassing

In het ontwerp van kritische EUC-toepassingen worden invoer, bewerking en uitvoer zoveel mogelijk gescheiden. Bewerkingen en uitvoervelden worden zoveel mogelijk beschermd, met dien verstande dat het beheer van wachtwoorden niet mag leiden tot een key man risk. De EUC toepassing omvat voor zover mogelijk controletotalen en verbandscontroles aan de hand waarvan de goede werking van de tool kan worden vastgesteld, respectievelijk op grond waarvan verschillen en/of uitval kunnen worden geconstateerd.

Indien noodzakelijk heeft de EUC toepassing een gebruiksaanwijzing, is deze voor hergebruik ontworpen, is het ontwerp gedocumenteerd en wordt training verzorgd (en beschikbaar gehouden) over het gebruik van het EUC tool.

4. Validatie van en Change management op de EUC-toepassing

Kritische EUC toepassingen worden door een van de ontwerper onafhankelijke medewerker getoetst op effectieve werking en het vermijden van harde waarden en andere mogelijke bronnen van fouten. Hierbij worden deze toepassingen getoetst met theoretische data om de individuele stappen op juistheid en volledigheid te toetsen, alsmede met echte productiedata. Zo mogelijk wordt de tool gecontroleerd met onafhankelijke ad-hoc berekeningen.

Nieuwe versies van de tool worden eerst gebouwd en ontworpen, dan getoetst en pas na akkoord in productie genomen. De eigenaar van de tool zorgt dat hij te allen tijde een 'schone' kopie van de laatste versie beschikbaar heeft.

5. Opslag van tools en data, inclusief versiebeheer

Om een effectieve audit-trail te waarborgen wordt bij het gebruik van kritische EUC-tools elke versie die tot een rapportage leidt opgeslagen (gebruikte basisdata plus de tool waarin deze data zijn bewerkt). Voorkomen wordt dat deze tool nadien onbedoeld wordt gewijzigd of dat data per abuis worden overschreven. Oude versies van de tool worden beschikbaar gehouden in lijn met de regels voor bewaring van data.

6. Vaststelling

Dit beleidskader is vastgesteld in de bestuursvergadering 4 oktober 2018.

APPENDIX G

Uitbestedingsbeleid

Het uitbestedingsbeleid is in een apart document opgenomen.

APPENDIX H

Beleidsdocument Integraal Risicomanagement

Het beleidsdocument Integraal Risicomanagement is in een apart document opgenomen.